

SKUPAJ SMO MOČNEJŠI

Posvetovanje sekcij
Zveze bibliotekarskih
društev Slovenije

POVZETKI PRISPEVKOV

Laško, 18.–19. september 2014

Posvetovanje sekcij Zveze bibliotekarskih društev Slovenije

SKUPAJ SMO MOČNEJŠI: POVEZOVANJE, SODELOVANJE IN ETIČNO DELOVANJE

Zbornik povzetkov

Založila in izdala:

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije

Zanjo:

mag. Sabina Fras Popovič

Urednici:

dr. Melita Ambrožič in Damjana Vovk

Programski odbor:

dr. Alenka Kavčič-Čolič, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

Urška Lobnikar Paunovič, Valvasorjeva knjižnica Krško

Tjaša Mrgole Jukič, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

mag. Hedvika Pavlica Kolman, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani,

Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo

Maja Vavtar, Centralna pravosodna knjižnica, Ljubljana

Oblikovanje in prelom:

Mitja in Katarina Visočnik

Za vsebino in jezikovno pravilnost prispevkov odgovarjajo avtorji.

Posvetovanje in izdajo zbornika je finančno podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

026/027(497.4)(082)(0.034.2)

02(497.4)(082)(0.034.2)

POSVETOVANJE sekcij Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (2014 ; Laško)

Skupaj smo močnejši [Elektronski vir] : povezovanje, sodelovanje in etično delovanje : zbornik povzetkov / Posvetovanje sekcij Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, Laško, 18.-19. september 2014 ; urednici Melita Ambrožič in Damjana Vovk. – El. knjiga. – Ljubljana : Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2014

ISBN 978-961-6683-27-2 (pdf)

1. Gl. stv. nasl. 2. Ambrožič, Melita, 1956-
275290112

Posvetovanje sekcij
Zveze bibliotekarskih
društev Slovenije

SKUPAJ SMO MOČNEJŠI:

POVEZOVANJE, SODELOVANJE
IN ETIČNO DELOVANJE

Laško, Thermana, 18.–19. september 2014

SPONZORJI

POSVETOVANJA

ZLATI SPONZORJI

OXFORD UNIVERSITY PRESS

Oxford University Press
Great Clarendon Street, Oxford, OX2 6DP, Velika Britanija
<http://www.oxfordjournals.org>
e-pošta: julita.madzio@oup.com

EBSCO Information Services
Sachsendamm 2-7, 10829 Berlin, Nemčija
<http://www.ebscohost.com>
e-pošta: jluprich@ebSCO.com

ELSEVIER

Elsevier B.V., Science and Technology
Radarweg 29, 1043 NX Amsterdam, Nizozemska
<http://cz.elsevier.com>
e-pošta: l.vavrikova@elsevier.com

BRONASTI SPONZORJI

BMJ

BMJ House
Tavistock Square, London, WC1H 9JR, Velika Britanija
<http://www.journals.bmj.com>
e-pošta: support@bmjgroup.com

CAMBRIDGE
UNIVERSITY PRESS

Cambridge University Press
University Printing House, Shaftesbury Road, Cambridge, CB2 8RU, Velika Britanija
<http://www.journals.cambridge.org>, <http://www.cambridge.org>, <http://www.ebooks.cambridge.org>
e-pošta: meve@cambridge.org

F. Delbanco *since 1887*
International Books and Journals

F. Delbanco GmbH & Co. KG, International Books and Journals
Bessemerstrasse 3, D-21339 Lüneburg, Nemčija
<http://www.delbanco.de>
e-pošta: annette.fuerhoff@delbanco.de

Scientific Knowledge
SERVICES

Scientific Knowledge Services
Chamerstrasse 172, 6300 Zug, Švica
<http://www.scientificknowledgeservices.com>
e-pošta: goran@scientificknowledgeservices.com

THOMSON REUTERS

Thomson Reuters
610 Opperman Drive, Eagan, MN 55123, ZDA
<http://thomsonreuters.com/>
e-pošta: iulian.herciu@thomsonreuters.com

tenzor

Tensor
Mariborska c. 13, 2000 Maribor, Slovenija
<http://www.tensor.si/>
e-pošta: adriana.ceh@tensor.si

Taylor & Francis Group
an informa business

Taylor & Francis Group
3 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon, OX14 4RN, Velika Britanija
<http://www.tandfonline.com>
e-pošta: ewa.klorek@tandf.co.uk

OSTALI SPONZORJI

The New York Times

International New York Times
CS10001, 92052 Paris, La Defense Cedex, Francija
<http://international.nytimes.com/>
e-pošta: khickman@nytimes.com

PROGRAM

POSVETOVANJA

SREDA, 17. september 2014

RDEČA DVORANA

- 17.00 • Seja programskega in organizacijskega odbora in srečanje prostovoljcev

ČETRTEK, 18. september 2014

PREDDVERJE

- 8.00–9.30 • Registracija udeležencev, predavateljev, gostov
-

VELIKA DVORANA

Program moderira Jolanda Železnik

- 9.30–11.30 • **Dobrodošli na posvetovanju sekcij Zveze bibliotekarskih društev Slovenije**

Pozdravni nagovori:

Špela Spanžel, generalna direktorica Direktorata za kulturno dediščino, Ministrstvo za kulturo

dr. Melita Ambrožič, predsednica Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost

Martina Rozman Salobir, ravnateljica Narodne in univerzitetne knjižnice

mag. Sabina Fras Popovič, predsednica Zveze bibliotekarskih društev Slovenije

Tjaša Mrgole Jukič, predsednica Strokovnega odbora Zveze bibliotekarskih društev Slovenije

- 11.30–12.00 • **Odmor**
 - 12.00–13.00 • **dr. Edward de Bono**: *Creative and collaborative thinking*
 - 13.00–13.30 • **Stojan Zorzenone**: *Etično sodelovanje – uspešno delovanje*
 - 13.30–14.00 • **Stephan Buettgen** (EBSCO): *PlumX: a new era of research metrics for scholarly Research*
 - 14.00–14.30 • **Julita Madzio** (Oxford University Press): *How to publish an article with Oxford University Press?*
-

RESTAVRACIJA

- 14.30–15.30 • **Kosilo**

MODRA DVORANA (15.30–18.45)

Etično sodelovanje – uspešno delovanje (program pripravila Sekcija za splošne knjižnice; moderatorki Maja Vunšek in Urška Lobnikar Paunović)

- 15.30–16.00** • **Jaka Kosmač** (Komisija za preprečevanje korupcije): *Integriteta in korupcija*
- 16.00–16.30** • **Tomaž Bešter** (Narodna in univerzitetna knjižnica): *Etika v knjižnici 2.014: tematizacija etike v sodobni knjižnici*
- 16.30–17.00** • **Simona Resman** in **mag. Aleš Klemen** (Mestna knjižnica Ljubljana): *Od profesionalne etike do zadovoljnega uporabnika*
- 17.00–17.15** • **Odmor**
- 17.15–17.45** • **Danijela Brečko** (Planet GV): *Energijo organizacije ustvarjamo s sodelovanjem*
- 17.45–18.15** • **Vesna Horžen** (Združenje splošnih knjižnic): *Vodenje knjižnic in etika: etika vodenja med Scilo in Karibdo pričakovanj politike in kolektiva*
- 18.15–18.45** • **Andrej Kotnik** (Matična knjižnica Kamnik): *Etični vidiki spremljanja zadovoljstva zaposlenih*

ZELENA DVORANA (15.30–19.15)

Gradimo podobo knjižničarja, knjižnice in organizacije

(program pripravila Sekcija za specialne knjižnice; moderatorka Maja Vavtar)

- 15.30–16.00** • **Janja Rebolj** (Mestni muzej Ljubljana): *Pobarvajmo naše odnose (s Teorijo zavedanja odnosov)*
- 16.00–16.30** • **mag. Sergej Lah** (IZUM): *Družbeni mediji – priložnost za knjižnice*
- 16.30–17.00** • **Tinka H. Selič** (Narodni muzej Slovenije): *Promocija v kulturnih ustanovah*
- 17.00–17.15** • **Odmor**
- 17.15–17.45** • **Boža Janžekovič** (UM, Univerzitetna knjižnica Maribor): *Vključitev znanstvenih novosti v knjižnične storitve – primer biodiverzitete*
- 17.45–18.15** • **Silvester Videtič** (Narodna in univerzitetna knjižnica): *Medknjižnična izposoja v digitalnem okolju*
- 18.15–18.45** • **Peter Čerče** (UP, Znanstveno-raziskovalno središče): *MBP – »Mi Boš Pomagal?!«: vključevanje revij v mednarodne bibliografske baze podatkov in kako se to tiče knjižnic*
- 18.45–19.15** • **mag. Janez Jug** (UL, Fakulteta za družbene vede, Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja): *Bibliografije raziskovalcev in vrednotenje raziskovalne uspešnosti*

ORANŽNA DVORANA (15:30–17:15)

S šolsko knjižnico opismenjeni v svetu (program pripravili Sekcija za šolske knjižnice in Sekcija za mladinsko knjižničarstvo; moderatorka Urška Bajda)

- 15.30–16.00** • **Nevenka Poteko** (Šolski center Celje): *Pišem jaz, pišeš ti, beremo vsi*
- 16.00–16.30** • **Gregor Škrli** (Osnovna šola Prule): *Delovni izzivi osnovnošolskega knjižničarja*
- 16.30–17.00** • **Mirjam Klavž Dolinar** (Osnovna šola bratov Polančič), **Maja Logar** (Mariborska knjižnica), **Patricija Remšak** (UM, Univerzitetna knjižnica Maribor): *Mariborske knjižnice – vodič osnovnošolcu skozi 850 let Maribora*
- 17.00–17.15** • **Odmor**

ORANŽNA DVORANA (17.15–18.45)

Sive lise v mreži potujočih knjižnic

(program pripravila Sekcija za potujoče knjižnice; moderatorka Tjaša Mrgole Jukič)

- 17.15–17.45** • **mag. Gorazd Vodeb** (Narodna in univerzitetna knjižnica): *Sive lise ali kakšna je dostopnost do slovenskih knjižnic*
- 17.45–18.15** • **Iva Pezer** (Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci): *Stanje i vizija razvoja bibliobusnih službi Republike Hrvatske*
- 18.15–18.45** • **Razprava**

RDEČA DVORANA (15.30–18.45)

Visokošolske knjižnice kot fizični prostor

(program pripravila Sekcija za visokošolske knjižnice; moderatorka Nataša Knap)

- 15.30–16.00** • **Darko Majcenovič** (UL, Medicinska fakulteta, Centralna medicinska knjižnica), **Kristina Pritekelj** (UL, Filozofska fakulteta, Osrednja humanistična knjižnica): *Prostor visokošolskih knjižnic v številkah od leta 1997 do leta 2012*
- 16.00–16.30** • **Irena Kordež** (UL, Pravna fakulteta, Knjižnica Pravne fakultete): *Knjižnica – srce fakultete*
- 16.30–17.00** • **dr. Silva Novljan**: *Prostor za znanje: spremenjene potrebe uporabnikov zahtevajo prenovu knjižničnega prostora*
- 17.00–17.15** • **Odmor**
- 17.15–17.45** • **doc. dr. Milan Lovenjak** in **red. prof. dr. Primož Južnič** (UL, Filozofska fakulteta): *Prostori Osrednje humanistične knjižnice filozofske fakultete nekoč, danes in jutri?*

17.45–18.15 • **dr. Vesna Špac** (Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu):
Novo ruho hrvatskih knjižnica u zadnjih dvadeset godina

18.15–18.45 • **Miha Fištravec** (UL, Filozofska fakulteta, študent), **Martina Petan** (UL, Ekonomska fakulteta, Centralna ekonomska knjižnica), **Urška Plaznik** (UL, Filozofska fakulteta, študentka):
Prostori visokošolskih knjižnic v tujini

15.30–17.00 & 17.00–19.00 • **Domoznanski sprehod**
(Laško, Knjižnica Laško) – zbirno mesto avla kongresnega centra

VELIKA DVORANA

20.30–23.59 • **Mreženje v praksi in večerja – IV. del**

Program moderira Jolanda Železnik

Pozdravni nagovor

Franc Zdolšek, župan občine Laško

Tanja Fajon, evropska poslanka

PETEK, 19. september 2014

PREDDVERJE

- 8.00–9.30 • Registracija udeležencev, predavateljev, gostov
 - 8.00–9.00 • Jutranji domoznanski pozdrav
-

ORANŽNA DVORANA (8.00–9.00)

Seja strokovnega odbora Zveze bibliotekarskih društev Slovenije

VELIKA DVORANA

Program moderira Jolanda Železnik

- 9.00–9.30 • **Damjana Pondelek** (Urednica, odnosi z javnostmi, d.o.o.): *Krepitev ugleda knjižnic in knjižničarjev in odziv v posebej zaostrenih situacijah*
 - 9.30–10.00 • **Damjana Vovk** in **dr. Melita Ambrožič** (Narodna in univerzitetna knjižnica): *Kako uporabniki dojemajo ekonomsko vrednost knjižnice?*
 - 10.00–10.30 • **Cirila Pekica** (Knjižnica Kočevje), **dr. Vladimir Prebilič** (Občina Kočevja), **red. prof. dr. Primož Južnič** (UL, Filozofska fakulteta): *»Diplomski večeri«, ali kako lahko splošne knjižnice prispevajo k promociji znanosti in znanstveni kulturi*
 - 10.30–11.00 • **Lucie Vavříková** (Elsevier): *Elsevier's Support to the Slovenian Research Community*
 - 11.00–11.30 • **mag. Branka Kerec** (UM, Univerzitetna knjižnica Maribor), **Irena Sešek** (Narodna in univerzitetna knjižnica), **Tjaša Mrgole Jukič** (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj): *Kako narediti močno še močnejše: predstavitev predkonference IFLA in Lyonske deklaracije*
 - 11.30–11.45 • **Odmor**
-

MODRA DVORANA (11.45–14.45)

Etično sodelovanje – uspešno delovanje

(program pripravila Sekcija za splošne knjižnice; moderatorica mag. Ana Pernat)

- 11.45–12.15 • **doc. ddr. Verena Perko** (Gorenjski muzej Kranj; UL, Oddelek za arheologijo): *Sodelovanje kulturnih ustanov: nadloga ali stvar profesionalne etike*
- 12.15–12.45 • **Andreja Videc** (Osrednja knjižnica Celje), **red. prof. dr. Primož Južnič** (UL, Filozofska fakulteta): *Mreža partnerstev – temelj za uspešen razvoj splošnih knjižnic*

- 12.45–13.15** • **dr. Martina Dragija Ivanović** (Sveučilište u Zadru, Odjel za informacijske znanosti): *Mogućnosti suradnje zajednice i knjižnice u ruralnim sredinama*
 - 13.15–13.45** • **mag. Breda Podbrežnik Vukmir** (Matična knjižnica Kamnik): *Isti cilji in različne poti: sodelovanje splošnih in šolskih knjižnic*
 - 13.45–14.15** • **Marta Strahinić** (Ljudska knjižnica Metlika): *Knjižnica – srce lokalnega okolja*
 - 14.15–14.45** • **mag. Peter Štoka** in **Laura Chersicola** (Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper): *Partnersko sodelovanje koprške knjižnice, otipljiva in virtualna »zgodba« njene specifičnosti in delovanja*
-

ZELENA DVORANA (11.45–14.15)

Gradimo podobo knjižničarja, knjižnice in organizacije

(program pripravila Sekcija za specialne knjižnice; moderator Igor Zemljič)

- 11.45–12.15** • **dr. Luka Šušteršič** (Institut Jožef Stefan): *Obraz nevidne knjižnice*
 - 12.15–12.45** • **Bojan Macan** (Inštitut Ruđer Bošković): *Specijalne knjižnice današnjice – trebamo li (r)evoluciju?*
 - 12.45–13.15** • **mag. Alisa Martek** (Hrvatski državni arhiv), **Nada Avakumović** (Končar – Institut za elektrotehniku): *Specijalne knjižnice u hrvatskoj i njihov položaj unutar matičnih ustanova*
 - 13.15–13.45** • **dr. Alenka Kavčič-Čolić** (Narodna in univerzitetna knjižnica): *Knjižnice v Obzorju 2020*
 - 13.45–14.15** • **Mojca Dolgan Petrič** (Narodna in univerzitetna knjižnica): *Finančne vzpodbude Evropske unije na področjih izobraževanja, kulture in kohezijske politike*
-

RDEČA DVORANA (11.45–13.45)

Visokošolske knjižnice kot prostor izobraževanja

(program pripravila Sekcija za visokošolske knjižnice; moderatorka Irena Sešek)

- 11.45–12.15** • **dr. Nenad Čuš Babič** (Univerza v Mariboru): *Razvoj izobraževanja skozi informacijske tehnologije in vloga visokošolske knjižnice*
- 12.15–12.45** • **Nataša Godec** (UL, Fakulteta za družbene vede, Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja): *Po meri uporabnikov ODKJG: integrirano poučevanje informacijske pismenosti z uporabo spletne učilnice*

- 12.45–13.15** • **Borut Kirar** in **Nataša Godec** (UL, Fakulteta za družbene vede, Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja): *Obogatena resničnost za uporabnike ODKJG*
 - 13.15–13.45** • **Sandra Kurnik Zupanič** (UM, Univerzitetna knjižnica Maribor): *Status visokošolskih knjižničarjev – ponovno*
-

ORANŽNA DVORANA (11.45–13.00)

Domoznanstvo – blagovna znamka knjižnice in knjižničarjev strokovni izziv

(program pripravila Sekcija za domoznanstvo; moderatorka mag. Teja Zorko)

- 11.45–12.15** • **Srečko Maček** (Osrednja knjižnica Celje): *Skrito naj postane odkrito: primeri dobrih praks promocije domoznanskih e-vsebin na Celjskem*
 - 12.15–12.45** • **Mira Petrovič** (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj): *Problematika kadrov v domoznanski dejavnosti*
 - 12.45–13.00** • **Razprava**
-

VELIKA DVORANA

- 15.00–15.30** • **Zaključek in podelitev potrdil o udeležbi**

Program moderira Jolanda Železnik

RESTAVRACIJA

- 15.30–16.00** • **Kosilo za udeležence**

VSEBINA

23 POVZETKI PRISPEVKOV

Tomaž Bešter

- 24** Etika 2.014: tematizacija etike v sodobni knjižnici

Edward de Bono

- 28** Creative and collaborative thinking

Danijela Brečko

- 30** Energijo organizacije ustvarjamo s sodelovanjem

Stephan Buettgen

- 33** PlumX: a new era of research metrics for scholarly research

Peter Čerče

- 34** MBP – »Mi boš pomagal?!«: vključevanje revij v mednarodne bibliografske baze podatkov in kako se to tiče knjižnic

Nenad Čuš Babič

- 36** Razvoj izobraževanja skozi informacijske tehnologije in vloga visokošolske knjižnice

Mojca Dolgan Petrič

- 39** Finančne vzpodbude Evropske unije na področjih izobraževanja, kulture in kohezijske politike

Martina Dragija Ivanović

- 42** Mogućnosti suradnje zajednice i knjižnice u ruralnim sredinama

Miha Fištravec, Martina Petan, Urška Plaznik

- 45** Prostori visokošolskih knjižnic v tujini

Nataša Godec

- 49** Po meri uporabnikov ODKJG: integrirano poučevanje informacijske pismenosti z uporabo spletne učilnice

Vesna Horžen

- 52** Vodenje knjižnic in etika: etika vodenja med Scilo in Karibdo pričakovanj politike in kolektiva

Boža Janžekovič

- 54** Vpeljava novih znanstvenih vsebin v knjižnične storitve – primer biodiverzitete

Janez Jug

- 57** Bibliografije raziskovalcev in vrednotenje raziskovalne uspešnosti

Alenka Kavčič-Čolič

- 60** Knjižnice v obzorju 2020

Branka Kerec, Irena Sešek, Tjaša Mrgole Jukič

- 64** Kako narediti močno še močnejše: predstavitev predkonference IFLE in Lyonske deklaracije

Borut Kirar, Nataša Godec

- 68** Obogatena resničnost za uporabnike ODKJG

Mirjam Klavž Dolinar, Maja Logar, Patricija Remšak

- 72** Mariborske knjižnice – vodič osnovnošolcu skozi 850 let Maribora

Irena Kordež

- 75** Knjižnica – srce fakultete

Andrej Kotnik

- 78** Etični vidiki spremljanja zadovoljstva zaposlenih

Sandra Kurnik Zupanič

- 80** Status visokošolskih knjižničarjev – ponovno

Sergej Lah

- 83** Družbeni mediji – priložnost za knjižnice

Milan Lovenjak, Primož Južnič

- 86** Prostori Osrednje humanistične knjižnice filozofske fakultete nekoč, danes in jutri?

Bojan Macan

- 91** Specijalne knjižnice današnjice – trebamo li (r)evoluciju?

Srečko Maček

- 94** Skrito naj postane odkrito: primeri dobrih praks promocije domoznanskih e-vsebin na Celjskem

Julita Madzio

- 98** How to publish an article with Oxford University Press?

Alisa Martek, Nada Avakumović

- 99** Specijalne knjižnice u Hrvatskoj i njihov položaj unutar matičnih ustanova

Silva Novljan

- 101** Prostor za znanje: spremenjene potrebe uporabnikov zahtevajo prenovo knjižničnega prostora

Cirila Pekica, Vladimir Prebilič, Primož Južnič

- 103** »Diplomski večeri«, ali kako lahko splošne knjižnice prispevajo k promociji znanosti in znanstveni kulturi

Verena Perko

- 108** Sodelovanje kulturnih ustanov: nadloga ali stvar profesionalne etike

Mira Petrovič

- 110** Problematika kadrov v domoznanski dejavnosti

Iva Pezer

- 113** Stanje i vizija razvoja bibliobusnih službi Republike Hrvatske

Breda Podbrežnik Vukmir

- 116** Isti cilji in različne poti: sodelovanje splošnih in šolskih knjižnic

Damjana Pondelek

- 119** Krepitev ugleda knjižnic in knjižničarjev in odziv v posebej zaostrenih situacijah

Nevenka Poteko

- 121** Pišem jaz, pišeš ti, beremo vsi

Kristina Pritekelj, Darko Majcenovič

- 124** Prostor visokošolskih knjižnic v številkah od leta 1997 do leta 2012

Janja Rebolj

- 126** Pobarvajmo naše odnose (s teorijo zavedanja odnosov)

Simona Resman, Aleš Klemen

- 129** Od profesionalne etike do zadovoljnega uporabnika

Tinka H. Selič

- 133** Promocija v kulturnih ustanovah

Marta Strahinič

- 135** Knjižnica – srce lokalnega okolja

Gregor Škrlič

- 138** Delovni izzivi osnovnošolskega knjižničarja

Vesna Špac

- 140** Novo ruho hrvatskih knjižnica u zadnjih dvadeset godina

Peter Štoka, Laura Chersicola

- 142** Partnersko sodelovanje koprskih knjižnic, otipljiva in virtualna »zgodba« njene specifičnosti in delovanja

Luka Šušteršič

- 145** Obraz nevidne knjižnice

Lucie Vavříková

- 147** Elsevier's support to the Slovenian research community

Andreja Videc, Primož Južnič

148 Mreža partnerstev – temelj za uspešen razvoj splošnih knjižnic

Silvester Videtič

153 Medknjižnična izposoja v digitalnem okolju

Gorazd Vodeb

157 Sive lise ali kakšna je dostopnost do slovenskih knjižnic?

Damjana Vovk, Melita Ambrožič

159 Kako uporabniki dojemajo ekonomsko vrednost knjižnice?

Stojan Zorzenone

163 Etično sodelovanje – uspešno delovanje: etika in razvojno izobraževanje

167 AVTORJI PRISPEVKOV

POVZETKI

PRISPEVKOV

ETIKA 2.014: TEMATIZACIJA ETIKE V SODOBNI KNJIŽNICI

Tomaž Bešter

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
e-pošta: tomaz.bester@nuk.uni-lj.si

Pred skoraj 80 leti je v Parizu potekal mednarodni kongres bibliografov in knjižničarjev. Na tem kongresu je svoj govor »Poslanstvo knjižničarjev« imel tudi španski filozof Ortega y Gasset. Ta govor ima v današnjem, popolnoma drugem časovnem kontekstu, kar nekaj zanimivih elementov. V dobi, ko je zelo pomembno zagovorništvo knjižnic in z njim povezano utemeljevanje knjižničarstva kot stroke, lahko to staro predavanje vzamemo kot učno uro o knjižničarstvu kot poklicu in družbeni vlogi. Čez vse natančno je predstavil bistveno vlogo knjižničarja: »Knjižničarja prihodnosti si predstavljam kot cedilo med človekom in množtvom knjig« (Ortega y Gasset, 1961). Termin knjiga je tu povsem zamenljiv z informacijo. Ta opredelitev je osnova predstavitve etike 2.014 v knjižnicah.

Ukvarjamo se s tematizacijo nekaterih bistvenih prvin knjižničarske etike v sodobnem, torej tudi virtualnem, digitalnem, spletnem okolju. Torej povsod, kjer se knjižnice sedaj dogajajo. Vse, s čimer se knjižničar ukvarja, ima neko etično konotacijo. Torej je delovanje knjižničarjev bistvenega pomena za delovanje družbe. In, zavedajoč se tega, seveda knjižničarji izpolnjujejo to vlogo, ki lahko, prvič, prinese mnoge odmike in dileme in sprejemanju odločitev; in drugič, ob resnem poslanstvu seveda jasno potrebujemo razvito in dogajajočo se diskusijo o etično nespornem vedenju knjižničarja.

A kaj je etika? Ukvarja se s tematizacijo možnosti delovanja v družbi, pogojevanjem dobrega delovanja, opredelitvijo bistvenih elementov de-

lovanja družbe in pogojev, ki jim je potrebno zadostiti za doseg slednjega. Etika na različne načine definira polje pravičnega delovanja, ki služi družbi. Teorij etičnega odločanja je veliko, najpogosteje se omenjajo štiri (Wilkinson, 2013; Fallis, 2007): konsekvencializem, kjer pri odločanju gledamo na posledice dejanj in pravilno je tisto dejanje, ki ima najboljše posledice (npr. utilitarizem); etika dolžnosti brezkompromisno v prvo vrsto postavlja izvrševanje etične zahteve, ne glede na posledice (Kant in njegov kategorični imperativ); etika, ki gradi iz pravic, utemljuje pravilnost odločitve na podlagi pravic, ki izhajajo iz človeka ali družbe (Locke); in etika vrline, ki pravilno ravnanje definira kot takšno, ki je v skladu z vrlino (Aristotel).

Vsakodnevno praktično odločanje nosi pečat etične drže, tudi knjižničarja in knjižničarske stroke. Najtežje so situacije, v katerih se pri določanju dve etični normi, ki sta sprejeti, znajdeti v nasprotju (npr. neoviran dostop do informacij in preprečevanje škode) in to so moralne dileme. Etična teorija je ponudila nekaj zelo zanimivih dilem (npr. zaporniška dilema). Vendarle pa so dileme le nujen del procesa, v katerem gre za etično odločanje z nekim normativnim sistemom v ozadju, najsi bo ta kantovski, aristotelovski ali benthamovski.

Literatura in praksa v okviru sodobne etike v knjižnicah najpogosteje omenjata probleme zasebnosti, intelektualne lastnine, zanesljivosti/točnosti in dostopa do informacij (Mason, 1986; Lamb, 2010). Medtem ko sta, zaradi rastočega širjenja uporabniško generiranih vsebin v dobi vladavine družbenih medijev in lahkotnosti širjenja informacij, zanesljivost in točnost postala problem, ju konceptualno lahko vržemo v koš informacijske pismenosti kot temeljne dejavnosti sodobnega knjižničarja. V to smer gre tudi problem dostopanja do virov, kjer se stikajo vprašanja tehničnega zagotavljanja, zagovornišva odprtega dostopa in opismenjevanja za ustrezno rabo spletnih iskalnikov, ki prilagajajo vsebine po svoji meri. Zopet torej informacijsko opismenjevanje. Intelektualna lastnina pod vprašaj daje lastništvo vsebin na družbenih medijih, še bolj kot to pa knjižničarjem izroča vedno večje probleme plagiatorstva in neupoštevanje citiranja. Najpomembnejša pa se zdi zasebnost (Sturges in Iliffe, 2003): upravičenost nadzora nad uporabo računalnikov v javnih

prostorih knjižnice? Koliko uporabniških podatkov je na voljo pri avtentifikacijskih protokolih za oddaljeno dostopanje (Dixon, 2008) do virov? Ali je primerno, da se knjižničar prijateljsko povezuje z uporabniki na družbenih omrežjih (Ahmed, Edwards-Johnson, Antell in Strothmann, 2013)? ...

Knjižničarji pri svojem delovanju in oblikovanju profesionalne podobe potrebujejo vodilo in oporo. 19. člen Deklaracije o človekovih pravicah sicer jasno zapoveduje pravico do informiranosti, a potrebna so bolj konkretna navodila. V ta namen se pojavijo etični kodeksi, ki tako knjižničarjem kot uporabnikom in družbi sporočajo, kaj knjižničarstvo v svojem bistvu je (Fallis, 2007). Kaj sporočata slovenski in mednarodni kodeks? Kje sta usklajena? Kje ne? Kako odgovarjata na izpostavljene teme etike v knjižnicah? Problem je abstraktnost kodeksov (Wilkinson, 2014) in nujen je neprekinjen tok pogovorov (Capurro, 1999) s kontekstom dejanskih situacij.

Etična vprašanja niso postala bistveno drugačna s prihodom novih tehnologij. Vloga knjižničarja pa je bistveno bolj pomembna; odgovornost, ki jo nosi v okviru temeljne naloge informacijskega opismenjevanja, še nikdar ni bila večja. Ta se dotika tako problemov intelektualne lastnine kot tudi problemov zagotavljanja dostopa do informacij (Mason, 1984). Kar sta temeljni temi sodobne knjižničarske etike. Zato je toliko bolj jasno tudi, zakaj je vloga sodobnega knjižničarja v svojem bistvu popolnoma etičnega karakterja. In po vsem tem tudi, da smo tako natanko v vlogi tega, kar je Ortega y Gasset poimenoval knjižničar prihodnosti.

Navedeni viri:

1. Ahmed, N. H., Edwards-Johnson, A., Antell, K. in Strothmann, M. (2013). Should librarians friend their patrons?. *Reference and user services quarterly*, 53 (1), 9–12.
2. Capurro, R. R. (1999). Ethical aspects of digital libraries. V *Colis proceedings* (str. 39–54). Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet.
3. Dixon, P. (2008). Ethical issues implicit in library authentication and access management: risks and best practices. *Journal of library administration*, 47 (3–4), 141–162.

4. Fallis, D. (2007). Information ethics for twenty-first century library professionals. *Library hi tech*, 25 (1), 23–36.
5. Lamb, A. (2010). Everyone does it: teaching ethical use of social technology. *Knowledge quest*, 39 (1), 62–65.
6. Mason, R. O. (1986). Four ethical issues of the information age. *MIS Quarterly: Management Information Systems*, 10 (1), 5–12.
7. Ortega y Gasset, J., Lewis, J. in Carpenter, R. (1961). The mission of the librarian. *The Antioch review*, 21 (2), 133–154.
8. Sturges, P. in Illife, U. (2003). Preserving a secret garden for the mind: The ethics of user privacy in the digital library. V Rockenbach, B. in Mendina, T. (ur.), *Ethics and Electronic Information: A Festschrift for Stephen Almagno* (str. 74–81). North Carolina: McFarland & cop., Inc.
9. Wilkinson, L. (2014). Principlism and the Ethics of Librarianship. *Reference Librarian*, 55 (1), 1–25.

CREATIVE AND COLLABORATIVE THINKING

Edward de Bono

e-pošta: info@debono.si

Zelo smo samozadovoljni. Mislimo, da lahko spravimo človeka na Luno, naredili smo internet ... Toda naše razmišljanje je neustrezno. Ni slabo, samo ne dovolj dobro. Predstavljajte si, da imate avtomobil in vsako kolo avtomobila je odlično, svojo nalogo primerno opravlja. Toda, če imaš samo tri kolesa, ti avto ne bo pomagal. Enako je z našim razmišljanjem. Manjka nam eno kolo, da bi avtomobil odlično vozil. Od kod izhaja naše razmišljanje? Od GG3. Grške bande treh: Sokrat, Platon in Aristotel. Od Sokrata imamo argumente, dialektiko, kritično razmišljanje, od Platona resnico, od Aristotela pa predalčkanje. Oni so izoblikovali razmišljanje v zahodni kulturi.

Ko je Evropa začela razmišljati, v času renesanse, so bile šole in univerze v cerkvenih rokah. Cerkev ne potrebuje kreativnega razmišljanja, razmišljanja, ki oblikuje novosti (angl. design thinking), zaznavnega razmišljanja (angl. perceptual thinking). Cerkev je potrebovala resnico, logiko in argument, da dokaže heretikom, da nimajo prav. Rezultat tega je zelo šibko razmišljanje. Iskanje resnice je uspešno v tehniki in znanosti, nikoli pa nismo razvili razmišljanja za ustvarjanje vrednot. Posamezniki seveda so, naša kultura pa nikoli. V šoli ni poučevanja o oblikovanju in ustvarjanju vrednot.

Področje, ki je zelo pomembno, je percepcija. Mislimo, da je razmišljanje samo logično, kar je popolnoma nesmiselno. Percepcija je zelo pomembna stvar pri razmišljanju. Nekatere tehnike, ki jih poučujejo v šolah, so vezane na učenje direktne pozornosti (angl. Direct Attention Thinking Tools – DATT), pogled drugih (angl. Other People's Views – OPV),

upoštevanje vseh dejavnikov (angl. Consider All Factors – CAF). Stoletja dolgo so sklepali: če je logično za nazaj, potem je tudi logično za naprej. Potrebujemo torej logiko. Odgovor je: »ne, sploh ne«. Morda za naprej sploh ne vidimo, pa je popolnoma logično za nazaj. Ker tega ne razumemo, ne razumemo niti kreativnosti.

Edward de Bono je razvil metodo paralelnega razmišljanja, kjer misleci svoje misli in poglede predstavijo vzporedno z mislimi drugih v skupini in jih ne napadajo. Metoda Šest klobukov razmišljanja je praktičen primer izvajanja metode paralelnega razmišljanja. Z metodo smo dobili konstruktivno alternativo prepričanju, dokazovanjem lastnega prava in razvlečenim sestankom. Pri običajnem razmišljanju se trudimo vse narediti naenkrat. V nas vlada prava zmeda, saj se gnetejo informacije, ustvarjajo ideje, ocenjujejo mnenja drugih, izražajo čustva ... Metoda Šestih klobukov omogoča, da ta kaos presežemo in razvozlamo. Namesto da se trudimo narediti vse naenkrat, ločimo posamezne vidike razmišljanja. Tako se lahko vsaki dobro posvetimo. In kot pri barvnem tiskanju, kjer tiskamo vsako barvo posebej in na koncu dobimo celotno sliko, tako ločimo načine razmišljanja o neki zadevi, da na koncu dobimo celovit vpogled.

Ko sami, v dvoje ali v skupini razmišljamo o problemu, ko želimo nekaj izboljšati, ko iščemo rešitev, je bolje, da naše razmišljanje ločimo, usmerimo in šele na koncu spet sestavimo. Da bi si lažje zapomnili ves koncept, je de Bono smeri razmišljanja simbolično poimenoval »klobuki« – kot nekaj, kar si nadenemo na glavo, v kateri poteka razmišljanje, in potem spet snamemo. Klobuke je poimenoval po barvah, ki nas spomnijo na smer oziroma vidik razmišljanja. Na ta način vsako zadevo natančno osvetlimo, iz debate odstranimo egotripe in bahanja posameznikov, iz ljudi izvlečemo najboljše in jih ne kategoriziramo, pri razmišljanju pa prihranimo čas in posledično tudi denar.

ENERGIJO ORGANIZACIJE USTVARJAMO S SODELOVANJEM

Danijela Brečko

Planet GV

e-pošta: danijela.brecko@planetgv.si

Organizacije so ustvarjene zato, ker lahko skupaj dosežemo več kot zgolj posamezniki. Toda zakaj potem ene organizacije uspevajo, druge pa propadejo? Dobro organizacijo od manj dobre ločuje količina in vrsta energije, ki jo le ta proizvaja. Tudi vi kot jaz in vsi ljudje, pri vseh svojih aktivnosti proizvajamo (in ne le porabljamo) energijo. Včasih nadvse ustvarjalno, včasih manj intenzivno, včasih pa celo zaskrbljeno ugotovimo, da smo brez nje.

Proces poteka našim očem nevidno, ga pa zato toliko bolj občutimo. Enak proces se odvija tudi v organizacijah, ki je skupek posameznikov. Zaposleni v organizaciji pri ustvarjanju ter doseganju ciljev organizacije »proizvajajo« določeno vrsto energije. **Bolj kot je le ta ustvarjalna, uspešnejša je organizacija.**

Gre za fuzijo energije vseh, ki so vpleteni v ustvarjanje organizacije, vseh, ki vsak dan prihajajo na delo, bodisi veseli, z ustvarjalnim nabojem, ponosni in pogumni, bodisi jezni, zajedljivi in cinični, apatični in ravnodušni, bodisi »preveč zadovoljni«, naveličani uspeha in uspavani na lovorikah. Njihove misli, čustva in odzivi, ki jih prinašajo v polje sodelovanja, tvorijo tako imenovano organizacijsko energijo.

Fenomen organizacijske energije raziskovalno preučujem že od leta 2006 in ni dvoma; **največ ustvarjalne energije se sprošča pri dobrem sodelovanju med vsemi zaposlenimi, še zlasti pri dobrem sodelovanju med**

vodstvom in zaposlenimi. Zatorej še kako velja rek: **skupaj smo močnejši!** Toda le takrat, ko vzpostavimo sodelovanje na vseh ravneh s spoštovanjem in čutom do sočloveka kot tudi s pristno strastjo po doseganju skupnih ciljev organizacije.

Koncept organizacijske energije temelji na predpostavki, da se podjetja (in tudi posamezniki) razlikujejo med seboj po kakovosti in intenzivnosti energije. Kombinacija teh dveh razsežnosti določa stanje energije v organizaciji. To se kaže v mobilizaciji kognitivnega, intelektualnega, čustvenega in vedenjskega potenciala organizacije v povezavi z njenimi cilji. Energijo delimo vzdolž štirih kategorij: **produktivna (ustvarjalna) energija, udobna inertnost, korozivni energija ter ravnodušna inertnost.**

Podjetja z veliko produktivne energije kažejo močna pozitivna čustva, visoko raven pozornosti in aktivnosti, usmerjeno v ključne cilje, **prevladuje sodelovanje ter skupno iskanje rešitev**, velika zavzetost zaposlenih, navdušenost in ponos nad lastnim delom. Vse raziskave kažejo, da produktivno energijo ustvarjamo s sodelovanjem med vsemi deležniki organizacije, zaposlenimi, vodstvom, partnerji, strankami ...

V organizaciji, ki je v stanju korozije (razjedenosti), je čutiti negativno notranjo napetost. Obilo energije se usmerja v notranje probleme, kot so spori, kontraproduktivnost ali obrekovanje – vse to prikrajša organizacijo za njegovo življenjsko silo in vzdržljivost. Korozivna energija spodjeda dobro sodelovanje.

Za stanje udobne inertnosti (cone udobja) sta značilni šibka živahnost in razmeroma veliko zadovoljstvo. Ob šibkih, toda pozitivnih čustvih zaposlenih, kot sta umirjenost in zadovoljnost, organizacijam primanjkuje živosti, budnosti in čustvene napetosti, potrebnih za bistvene spremembe. Nove priložnosti tako neopaženo spolzijo mimo njih.

Ravnodušna inertnost (apatija) se kaže v šibkih negativnih čustvih: razočaranost, ravnodušnost, obžalovanje in nostalgija po starih časih. V organizaciji prevladujejo miselna odsotnost, nezanimanje ali čustveni odmik od ciljev organizacije, mrtvilo.

Produktivna je torej tista organizacija, ki izrablja 80 odstotkov ali več energije in jo usmerja v sodelovalno delo. Podjetja, ki so se ujela v »cono udobja«, izrabijo le 30 odstotkov svojih sil, ostalo posrka spanje na lovorikah. Za stanje korozije je značilna velika aktivnost, toda v destruktivno smer. Pri tem se za nepravne dejavnosti, usmerjen daleč od ciljev organizacije, zapravi 70 odstotkov energije. V stanju ravnodušne inertnosti pa je izrabimo komaj 20 odstotkov, ostalo pa »požrejo« frustriranost, apatija, zaspanost in pregorelost.

Vsa štiri energetska stanja se v organizaciji, v vsakem oddelku kot tudi pri posamezniku prepletajo, njihov delež zastopanosti pa se spreminja tudi na krajše časovne roke, saj so vse tri naštete entitete živ organizem, ki ima svojo zavest, svoje misli, svoja čustva in tipične odzive na situacije, ki pa se jih z malo truda da učinkovito upravljati.

Spomnimo se, da energijo organizacije tvorijo posamezniki s tem, da oza-vestijo kaj in kako mislijo, kaj in kako čutijo in kako se pri tem vedejo, zato naj zaključim tole razmišljanje z vprašanjem: Kdo je tvorec energije organizacije in kdo je odgovoren zanjo? Odgovor je več kot na dlani.

Za energijo organizacije je odgovoren vsak sam, s tem, da dobrih misli, ozaveščenih čustev in etično nespornih dejanj vstopa v prostor sodelovanja in povezovanja za skupno dobro širše skupnosti.

PLUMX: A NEW ERA OF RESEARCH METRICS FOR SCHOLARLY RESEARCH

Stephan Buettgen

EBSCO Information Services
e-pošta: sbuettgen@ebSCO.com

In a deal that brings together the leading subscription services, database, e-book and discovery provider with the leading provider of alternative research metrics, EBSCO Information Services has acquired Plum™ Analytics. Plum Analytics is the first altmetrics provider to move beyond metrics about articles and track all research output in any form, providing a powerful tool that augments traditional metrics.

Plum Analytics is the provider of PlumX™, a product that delivers a more complete picture of research and answers questions about research impact for anyone including researchers, librarians, administrators, and funders. PlumX, named Library Journal's most ambitious database in 2013, gathers metrics across five categories—usage, mentions, captures, social media and citations. Metrics are gathered around what Plum Analytics calls artifacts—more than just the journal articles that a researcher authors. Plum Analytics is the only company synthesizing this metrics data for custom analysis for each institution and for publishers.

EBSCO's presentation will introduce a synthesis of altmetrics data information, integration options of PlumX and a variety of ways including data visualizations, dashboards, and widgets.

MBP – »MI BOŠ POMAGAL?!«: VKLUČEVANJE REVIJ V MEDNARODNE BIBLIOGRAFSKE BAZE PODATKOV IN KAKO SE TO TIČE KNJIŽNIC

Peter Čerče

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Koper
e-pošta: peter.cerce@zrs.upr.si

Skrb za to, v katerih mednarodnih bibliografskih bazah podatkov (MBP) naj bo oziroma je lahko neka znanstvena revija indeksirana, je v prvi vrsti stvar uredništva in založbe te revije. Pogosta praksa v raziskovalnih organizacijah ter v visokošolskih ustanovah, ki imajo lastno knjižnico, hkrati pa se ukvarjajo tudi z izdajanjem znanstvene periodike pa je, da se po pomoč pri tem obrnejo na osebe knjižnice. Zaposleni v specialnih knjižnicah raziskovalnih organizacij ter v visokošolskih knjižnicah običajno v eni osebi združujejo specifična znanja, značilna za stični prostor med knjižnično dejavnostjo, založništvom in nacionalno znanstveno-raziskovalno politiko. Ta so še kako dobrodošla, ko se je potrebno soočiti z izbiro primerne bibliografske baze podatkov ter s prijavo revije v indeksiranje.

V hipotetičnem (a tudi v praksi dovolj pogostem) primeru razmišljamo o raziskovalni organizaciji, ki se poleg osnovne znanstveno-raziskovalne dejavnosti ukvarja tudi z založništvom znanstvene periodike, ima svojo založbo ali pa vsaj uredniški odbor. Poleg tega ima raziskovalna organizacija tudi knjižnico, ki je praviloma kadrovsko podhranjena, zaradi česar (ali pa še bolje kljub temu) se zaposleni v tej knjižnici poleg osnovnih knjižničnih dejavnosti ukvarjajo še z vrsto drugih stvari. Ena od takih »drugih stvari« je lahko tudi bolj ali manj aktivno sodelovanje v uredništvu.

Proces vključevanja znanstvenih revij v bibliografske baze lahko v osnovi ločimo na izbiro ciljne baze ter samo prijavo oziroma priporočilo revije v indeksiranje. Če je bil k pomoči pri tem procesu povabljen bibliotekar, ki pa ni hkrati tudi član uredniškega odbora revije, se lahko s svojimi znanji uspešno vključi v prijavo revije, odločitev o tem v kateri bazi želi, da bi revijo indeksirali, pa mora biti v celoti na strani uredništva.

V prispevku so na kratko izpostavljene nekatere spremembe, ki smo jim bili pri indeksiranju znanstvenih revij priča v zadnjih letih predvsem na področju humanistike. Še pred nekaj leti je za nabor bibliografskih baz, primernih za indeksiranje humanističnih znanstvenih revij, skrbel skupek številnih manjših institucionalnih založnikov ob boku nekaterih večjih in pomembnejših (npr. Cambridge Scientific Abstracts za družboslovje in humanistiko). Danes je velik del vseh vključen pod okrilje velikih agregatorjev (npr. EBSCO, ProQuest).

Predstavljeni so nekateri bolj značilni primeri evalvacijskih postopkov pri založnikih kot so npr. EBSCO, ProQuest, Thomson Reuters (SSCI in A&HCI), Elsevier (SCOPUS) in European Science Foundation (ERIH). Primeri so predstavljeni tako na osnovi dostopne dokumentacije in priporočil kot tudi osebnih izkušenj. Vodili vseh evalvacijskih postopkov sta predvsem relevantnost posamezne revije ter njen pomen oziroma odmevnost. Na številnih področjih humanistike evalvacijo po kriteriju pomena oziroma odmevnosti dodobra oteži razmejevanje med »lokalnim« in »mednarodnim« značajem posamezne revije. Kot lahko vidimo na primeru indeksa ERIH, skušajo skrbniki in založniki bibliografskih baz tudi ta kriterij nekako ovrednotiti.

Avtor prispevka meni, da je sodelovanje knjižnice pri opisanih procesih zaželeno in koristno tako za matično ustanovo oziroma njeno založbo kot tudi knjižnico. Slednja namreč z izkazanimi kompetencami na tem področju še dodatno utrjuje svojo veljavo v matični ustanovi. Ali bo znanstvena revija res sprejeta v indeksiranje v izbrani mednarodni bazi podatkov ali ne, pa je na koncu v največji meri odvisno od kakovosti revije, včasih pa tudi od »muhavosti« uredniškega odbora ciljne baze podatkov.

RAZVOJ IZOBRAŽEVANJA SKOZI INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE IN VLOGA VISOKOŠOLSKE KNJIŽNICE

Nenad Čuš Babič

Univerza v Mariboru
e-pošta: nenad.babic@um.si

Bistven doprinos, ki ga v izobraževanje prinesejo računalniške komunikacije, je interaktivnost ter poenotenje komunikacijskega medija za vse vrste informacijskih vsebin, ki omogoča njihovo neomejeno povezovanje in prepletanje. Zato nova oblika pismenosti, ob razumevanju besedila, zahteva tudi zmožnost navigacije in interakcije v virtualnem prostoru. Učitelj kot vir in posrednik znanja je hkrati moderator in usmerjevalec študentovega lastnega raziskovanja in ustvarjanja znanja. Študent v tem kontekstu postaja vse bolj svoboden v odkrivanju znanja in ustvarjanju novih rešitev. Ob obstoječih pedagoških praksah, ki se modernizirajo, nastajajo nove, ki izkoriščajo notranje značilnosti razpoložljivih tehnologij. Skušamo jih razumeti skozi nova teoretična izhodišča kot je konektivizem. Stare in nove prakse in tehnologije se zlivajo in razširjajo dostop, možnosti izmenjave in odkrivanja znanja. Odpirajo se vprašanja, kako v svetu preobilja informacij in njihove eksponentne rasti ostati aktualen v znanju in kako delovati v okolju kjer je nujno uporabljati več znanja, kot ga je mogoče samostojno usvojiti. Pri tem pa igrajo knjižnice pomembno vlogo.

Razvoj izobraževanja bolj kot kadarkoli prej temelji na dostopnosti virov, ki niso več le tekstualni zapisi v obliki knjig in člankov, temveč zajemajo še zvočne posnetke, video in druge multimedijske vsebine in interaktivna orodja. Ne glede na to se funkcijska vloga knjižnice kot institucije, ki

skrbi za pridobivanje, izbor, organizacijo ter hranjenje in posredovanje vsebin, še vedno ohranja. Hkrati pa se hitro spreminja način opravljanja tega poslanstva.

Na prvi pogled se sicer zdi, da medmrežje in še posebej svetovni splet, kjer se informacijsko podprto izobraževanje izvaja, izpodrivata knjižnice iz visokošolskega prostora. Splet z iskalniki omogoča enostaven dostop do vseh vrst informacij. Vendar je za izobraževanje ob razpoložljivosti pomembna tudi kakovost informacij. Splet je poln nepreverjenih informacij, izmišljenih zgodb in osebnih mnenj. Za izobraževanje in za raziskovalno delo pa so predvsem pomembna dejstva, pravilne informacije. Knjižnice zbirajo gradivo, ki je preverjene kakovosti, kar je za izobraževalni proces bistveno. S pojavom odprtih izobraževalnih vsebin (angl. Open Educational Resources – OER), ki jih učitelji vse pogosteje delijo v brezplačno uporabo, postaja ta funkcija knjižnice še posebej pomembna.

Tudi dostopnost ustreznega gradiva je v veliki meri odvisna prav od knjižnic. Knjižnice ohranjajo možnost dostopa do tradicionalnih oblik tiskanega gradiva in hkrati omogočajo spletni dostop do vseh vrst digitaliziranih vsebin. Izobraževalne vsebine običajno niso prosto dostopne na spletu. Številne knjige, znanstvene revije in druga gradiva izdajatelji komercialno tržijo preko spleta. Knjižnice omogočajo študentom in učiteljem brezplačen dostop do sicer plačljivega gradiva.

Tradicionalno so knjižnice skrbele za sistematizacijo gradiva ter strukturiranje metapodatkov, ki omogočajo učinkovito iskanje. Za potrebe vseh vrst informacijsko podprtega izobraževanja in dostopa do gradiva preko spleta so danes kazala in indeksi prav tako pomembni. Čeprav se pojavljajo številni ponudniki indeksov, je za učitelje in študente pomembno, da imajo učinkovit pregled nad gradivom različnih ponudnikov. Knjižnice omogočajo poenoten dostop do številnih indeksov in s tem do številnih podatkovnih baz različnih izdajateljev. Knjižnični sistemi tudi omogočajo integracijo povezav do gradiva v spletna učna okolja, kjer učitelji študentom v zbrani obliki sistematično pripravijo potrebno študijsko literaturo. Razpoložljivost in povezljivost gradiva omogoča nove oblike organizacije

pedagoškega dela, kot so npr. »obrnjena« predavanja (angl. flipped classroom).

Knjižnice nudijo podporo uporabnikom pri iskanju virov. Knjižničarji so usposobljeni za delo z informacijskimi viri in so tako učiteljem kot študentom v pomoč pri odkrivanju zanesljivih virov ter različnih načinov iskanja in preverjanja informacij. Na ta način so knjižničarji lahko pomemben člen v razvoju kritičnega mišljenja študentov, ki temelji na relevantnih virih. Sodobne knjižnice lahko ponudijo izobraževanje o uporabi virov in informacijskem opismenjevanju v obliki spletnih izobraževalnih modulov in te vsebine približajo številnejši populaciji uporabnikov knjižničnega gradiva.

Z informatizacijo dobivajo knjižnice z vidika visokošolskega izobraževanja tudi nove funkcije. Z razvojem OER ter masovnih odprtih spletnih učnih modulov (MOOC) se pričnejo odpirati številna vprašanja v zvezi z zaščito intelektualne lastnine. Izobraževanje in svetovanje učiteljem glede upravljanja z viri ter glede omogočanja dostopa do gradiva v skladu z upoštevanjem avtorskih pravic postajata vse pomembnejši funkciji knjižnice. Tudi študentje kot novi kreatorji lastnega znanja potrebujejo podporo glede poznavanja pravilnega navajanja virov in uporabe gradiv skladno s številnimi oblikami licenciranja.

Ne nazadnje je knjižnica prostor srečevanja in vzpostavljanja pristnih, osebnih socialnih stikov. Kot takšna je popolno nasprotje izobraževanju na spletu in bogati ter dopolnjuje informacijsko podprto izobraževanje. V knjižnici se organizirajo umetniške razstave, študentje se srečujejo ter družijo ob pogovoru in kavi ali se srečujejo skupine, ki se skupaj učijo. Je tudi prostor kjer se lahko vzpostavlja infrastruktura za pripravo spletnih učnih gradiv kot je npr. snemalni studio. Je skratka prostor, ki povezuje fizični svet z virtualnim.

FINANČNE VZPODBUDE EVROPSKE UNIJE NA PODROČJIH IZOBRAŽEVANJA, KULTURE IN KOHEZIJSKE POLITIKE

Mojca Dolgan Petrič

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
e-pošta: mojca.dolgan@nuk.uni-lj.si

Kljub sedanji finančni in gospodarski krizi lahko ugotovimo, da se je v zadnjih desetih letih po vključitvi v Evropsko unijo podoba Slovenije zelo spremenila. Pravzaprav si je težko predstavljati katerokoli gospodarsko ali družbeno dejavnost brez finančnih spodbud Evropske unije, kar velja tudi za knjižnično dejavnost in področje kulturne ustvarjalnosti oziroma dediščine. Letos se pričinja novo sedemletno programsko obdobje, v katerem naj bi bili uresničeni cilji iz Strategije EU 2020.

V času, ko se redna programska sredstva javnih zavodov večinoma zmanjšujejo, bodo tudi knjižnice prisiljene iskati nove vire za razvojne, investicijske, zaposlitvene in druge projekte, pri čemer bodo dobrodošli tudi različni domači in mednarodni razpisi EU. Evropski razpisi za področje raziskav in inovacij (program Obzorje 2020), kulture (program Ustvarjalna Evropa) in izobraževanja (program Erasmus+) so že odprti, medtem ko so domači razpisi iz strukturnih skladov in kohezijske politike še v fazi pogajanj med Evropsko komisijo in Službo vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. Ne gre spregledati tudi različnih razpisov evropskega teritorialnega sodelovanja ter mednarodnih finančnih mehanizmov.

V obdobju 2014–2020 bo v okviru programa Ustvarjalna Evropa, podprogram Kultura na voljo **1,46 milijarde EUR** za promocijo evropskih kulturnih in ustvarjalnih sektorjev, spodbujanje čezmejnega sodelovanja

in povečanje njihovega prispevka k rasti in novim delovnim mestom. Vsako leto bo več razpisnih rokov za različne tematske sklope. Za projekte v letu 2015 so predvideni naslednji razpisni roki:

- **1. oktober 2014:** Evropski projekti sodelovanja,
- **4. februar 2015:** Projekti literarnega prevajanja,
- **25. februar 2015:** Evropske platforme.

Poglavitni cilj projektov sodelovanja je kroženje evropske literature, izmenjava mednarodne kulturne dejavnosti (razstave, festivali, izmenjava umetnikov) ter razvoj občinstva kot sredstva za spodbujanje zanimanja za evropska kulturna in ustvarjalna dela, evropsko kulturno dediščino ter izboljšanje dostopa do kulturnih del za premalo zastopane skupine, vključno z doseganjem trenutnih »ne-občinstev«.

Erasmus+ (<http://www.erasmusplus.si/>) je nov program evropskega sodelovanja na področju izobraževanja, usposabljanja, mladih in športa. Nacionalna organizacija za izvajanje programa Erasmus+ v Sloveniji je Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS). Za knjižnice, muzeje in druge kulturne organizacije so primerni projekti mobilnosti za osebje v izobraževanju odraslih ter različni projekti, t. i. partnerstva v izobraževanju odraslih. Za sredstva lahko zaprosijo slovenske organizacije, ki delujejo na področju izobraževanja odraslih. Zaposijo lahko za dotacijo za izvedbo mobilnosti pedagoškega in nepedagoškega osebja za izvedbo poučevanja oziroma usposabljanja v tujini, vključno s tečaji in izobraževalnimi dogodki ali izvedbo opazovanja na delovnem mestu. Projekti strateška partnerstva na področju izobraževanja odraslih se morajo osredotočiti na aktivnosti za izboljšanje pogojev v izobraževanju odraslih v sodelujočih državah. Trajajo lahko dve ali **tri leta** in vključujejo partnerje iz vsaj treh različnih držav. Rok za prijavo je običajno marec ali april za projekte, ki se bodo začeli izvajati v drugi polovici koledarskega leta.

V okviru sredstev iz evropskih strukturnih skladov in kohezijskega sklada bo Slovenija v obdobju 2014–2020 razpolagala z 3,25 milijarde EUR. Razdeljena bo na dve kohezijski regiji, razvitejšo zahodno in manj razvito

vzhodno regijo. Financiranje bo namenjeno enajstim tematskim ciljem Strategije EU 2020. Knjižnična in informacijska dejavnost nista eksplisitno navedeni, pač pa se njune razvojne usmeritve umeščajo med naslednje cilje:

- krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij,
- izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti,
- varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov,
- spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile,
- spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini,
- vlaganje v spretnosti, izobraževanje ter vseživljenjsko učenje.

Sredstva bodo razdeljena s pomočjo razpisov, ki jih bodo izvajala resorna ministrstva in Služba vlade za razvoj pri Ministrstvu za gospodarstvo v okviru treh skladov: Evropskega socialnega sklada (ESS), Kohezijskega sklada in Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR).

V prispevku so prikazane novosti glede financiranja projektov na področju izobraževanja, kulture in strukturnih skladov ter priporočila za pripravo prijav in izvajanje projektov. Ker se informacije glede razpisov in črpanja evropskih sredstev hitro spreminjajo in dopolnjujejo, je nujno redno spremljanje spletnih strani pristojnih ministrstev, agencij, nacionalnih informacijskih točk ter portala EU skladi. Redno posodobljene povezave so na voljo tudi na spletni strani Narodne in univerzitetne knjižnice, podstran R&R projekti: <http://www.nuk.uni-lj.si/nuk1.asp?id=114771669>.

MOGUĆNOSTI SURADNJE ZAJEDNICE I KNJIŽNICE U RURALNIM SREDINAMA

Martina Dragija Ivanović

Univerza v Zadru, Oddelek za informacijske znanosti, Hrvaška
e-pošta: mdragija@unizd.hr

Pozitivan utjecaj narodnih knjižnica na zajednicu neosporna je činjenica. Veliki broj istraživanja koja su provedena na ovu temu ukazuju na utjecaj koje narodne knjižnice imaju na osobni razvoj pojedinca i na samu zajednicu. Donositelji odluka, na primjer u Velikoj Britaniji, Sjedinjenim Američkim Državama ili Kanadi, od narodnih knjižnica traže potvrdu njihove vidljivosti u lokalnoj zajednici i potvrdu učinjenih promjena i boljitke koje su nastale zbog korištenja knjižnice.

U literaturi se puno govori i raspravlja o ulozi narodne knjižnice u zajednici ali kao primjeri najčešće se navode knjižnice velikih gradova ili gradova srednje veličine. Međutim, narodna knjižnica u manjim mjestima izuzetno je važna institucija i zahtjeva posebnu pažnju kako u praksi (misli se na organizaciju knjižnične mreže, organizaciju poslovanja u manjoj knjižnici) tako i u znanstvenim krugovima. Sa sociološkog gledišta, manje zajednice zanimljiv su fenomen – u njima se život odvija po posebnim regulama, u specifičnom okruženju. Društvene veze i mreže koje nastaju specifične su u odnosu na one koje nastaju u velikim gradovima. Provedena sociološka istraživanja (Ilišin, 1999; Babić, Lajić i Podgorelec, 2004) ukazuju na razliku između urbanog i ruralnog stila življenja, a kao jedan od većih problema, koji je autorici zanimljivi s obzirom na temu o kojoj govori je teza da u ruralnim sredinama stanovništvo ima otežan pristup kvalitetnijim i bogatijim kulturno-zabavnim sadržajima, nedovoljan broj djece i mladih koji se mogu smatrati vršnjacima što otežava igru i druženje, a sve to vodi pasivnijem provođenju slobodnog vremena. Objekti koji

su tipični za manja naselja i u kojima se održava najveći broj aktivnosti stanovništva su gostionica, kafić, slastičarница, crkva i knjižnica (Babić, Lajić i Podgorelec, 2004; Župančić, 1981). U Hrvatskoj je provedeno zanemarivo malo istraživanja o kulturnim institucijama u ruralnim zajednicama. S obzirom na problem depopulacije iz ruralnih zajednica i stalne migracije stanovništva u veće gradove, postojanje kulturnih institucija i aktivnosti trebale bi biti istraživane i analizirane s posebnom pažnjom.

Poslovanje narodne knjižnice u ruralnim zajednicama specifično je zbog okruženja u kojem knjižnica djeluje. Problemi ruralnih sredina reflektiraju se i na probleme knjižnica u ruralnim područjima.

Najvažniji faktor u pozicioniranju knjižnice u zajednici je – knjižničar/ka. O njemu ovisi hoće li knjižnicu pretvoriti u informacijski centar i uspostaviti usluge i aktivnosti koje će privući potencijalne korisnike odnosno nekorisnike knjižnice ili će knjižnica ostati nezamjećena. U ruralnim zajednicama knjižnica najčešće nema konkurente u obliku drugih kulturnih institucija, knjižara i slično ali zato ima konkurente u vremenskim prilikama i poljoprivrednim radovima, obvezama koje potencijalni korisnici imaju kao radnici s dva posla (posao u nekoj tvrtki ili obveze u školi, a kasnije obveze na vlastitom gospodarstvu), nedostatku interesa lokalnog stanovništva i nepoznavanju mogućnosti koje narodna knjižnica može ponuditi ruralnom stanovništvu. Zbog svega navedenog, knjižničar u takvoj zajednici mora igrati nekoliko različitih uloga – informator, animator i dobar pregovarač.

Autorica će na primjeru knjižnica na otocima objasniti na koje su načine knjižničari u ruralnim, manjim mjestima pozicionirali knjižnicu u zajednici i na koji način aktivno potiču promjene u zajednici. Autorica će objasniti na koji način knjižničari grade mrežu volontera, na koje načine surađuju sa školama i nevladinim udrugama u mjestu i kako organiziraju aktivnosti. Posebna pozornost posvetiti će se aktivnostima Hrvatske knjižnice i čitaonice Sali koja je jedna od aktivnijih knjižnica u Zadarskoj županiji. Bez obzira na loše prostorne uvjete (samo 45 m²) knjižnica ostvaruje zavidne rezultate u broju i kakvoći aktivnosti koje provodi. Nositelj kulturnih programa i aktivnosti u cijelom mjestu je – knjižničar s

dobro organiziranom grupom volontera. Donositelji odluka na lokalnoj razini svjesni su važnosti knjižnice i uspjeha koje ostvaruje a knjižnica je postala brend mjesta. Stanovništvo mjesta bez obzira jesu li ili nisu korisnici knjižnice, prepoznaju knjižnicu kao važnu instituciju u mjestu, napose za djecu i mlade. Aktivnosti knjižnice sve se više šire po cijelom otoku i tvore prepoznatljivu otočnu knjižničnu mrežu.

Navedeni viri:

1. Babić, D., Lajić, I. in Podgorelec, S. (2004). *Otoci dviju generacija*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti.
2. Ilišin, V. (1999). Slobodno vrijeme mladih s posebni osvrtom na ruralno-urbani kontinuum. *Sociologija sela*, 37 (1), 21–44.
3. Župančić, M. (1981). Kulturne institucije u seoskoj sredini. *Sociologija sela*, 19 (17–72), 43–54.

PROSTORI VISOKOŠOLSКИH KNJIŽNIC V TUJINI

Miha Fištravec

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo
e-pošta: miha.fistravec@gmail.com

Martina Petan

Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, Centralna ekonomska knjižnica
e-pošta: martina.petan@gmail.com

Urška Plaznik

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo
e-pošta: urska.plaznik@gmail.com

V prispevku je predstavljen pregled sodobnega gradiva na temo prostorov visokošolskih knjižnic ter praktična primera prostorov dveh novejših visokošolskih knjižnic v tujini – knjižnice Handelshøyskolen BI v Oslu in knjižnice Wirtschaftsuniversität na Dunaju.

S pregledom literature na temo sodobnih prostorov visokošolskih knjižnic smo prikazali določene trende pri oblikovanju in opremljanju prostorov. S tem smo želeli spodbuditi kritično vrednotenje prostorov visokošolskih knjižnic v Sloveniji. Literatura se v splošnem dotika več področij preoblikovanja prostorov – od lokacije knjižnice, do prostorske ureditve, opreme in dekoracije prostorov, velik vpliv na samo razporeditev prostorov in načina uporabe sodobne knjižnice pa ima uporaba elektronskih virov.

V študiji primera prostora knjižnice na Univerzi v Loughboroughu avtorji (Bryant, Matthews in Walton, 2009) ugotavljajo, da se namizni

računalniki le redko uporabljajo za skupinsko delo; študenti se raje združujejo ob prenosnih računalnikih; da je pomembno zagotoviti več različnih vrst učnih okolij; lokal, integriran v prostorih knjižnice, omogoča, da se uporabniki dlje časa zadržijo v knjižnici; da dobro zasnovani socialni prostori povečajo motivacijo in vplivajo na sposobnost za učenje; da kljub poudarku na socialnih prostorih, uporabniki (individualno ali v skupinah) najprej zasedejo mize, ki so bile najbolj izolirane. Thompson (2012) poudarja, da kljub porastu mobilne tehnologije pri študentih, ti še vedno raje uporabljajo namizne računalnike v knjižnicah in da nove tehnologije nimajo posebnega efekta na prostor, da je treba paziti na to, da računalniki niso nameščeni v enem samem prostoru, temveč so razpršeni po knjižnici. Na splošno ne gre za ugibanje, katera tehnologija bo prevladala, ampak za podporo vsem obstoječim in prihajajočim napravam, kar se lahko zagotovi z dobro wi-fi mrežo in zadostnim številom vtičnic. V prispevku o prostorih za učenje v visokošolskih knjižnicah avtorica (Sullivan, 2010) ugotavlja, da je sodobna visokošolska knjižnica mnogo več kot je bila včasih in je podporni element ostalim visokošolskim aktivnostim, saj se v njej odvija veliko neformalnih vrst učenja, edini skupni element pa so nenehne spremembe aktivnosti in prostora. Beard in Dale (2008) navajata dobre prakse spreminjanja prostora, ki se je sprostil zaradi manjše količine tiskanih virov, v neformalne otoke za skupinsko učenje. Lin, Chen in Chang (2010) v svojem prispevku omenjajo, da se je zasnova prostorov visokošolskih knjižnic v zadnjih desetletjih zaradi digitalne tehnologije in sprememb v pedagoškem procesu zelo spremenila – fleksibilnost je postala imperativ oblikovanja, kar je npr. razvidno iz tehnološko podprtih študijskih sob za skupinsko delo.

Študijska obiska obeh knjižnic poslovnih šol, pogovori z zaposlenimi v knjižnicah ter praktični primeri rešitev, za katere so se neodvisno od arhitekturnih rešitev odločili uporabniki sami, potrjujejo navedene teoretične ugotovitve glede prostorske razporeditve, prilagoditve novim medijem, funkcionalnosti pohištva in delovnih prostorov za skupinsko delo ali individualni študij ter druženje tako zaposlenih kot tudi uporabnikov. Navajamo le nekaj primerov:

Kljub temu, da so snovalci knjižnice v sodelovanju z osebjem knjižnice temeljito preučili sodobne trende pri gradnji visokošolskih ustanov in knjižničnih prostorov, so v visokošolski knjižnici **BI Oslo** ugotovili, da so študenti in raziskovalci za namen tihega individualno-študijskega okolja sami zavzeli notranje lokacije okrog komunikacijskih kanalov (vrata, dvigala, prehodi ...) in začeli opozarjati uporabnike na tišino. Osebjem knjižnice je sprva še opozarjalo te uporabnike na lokacije, ki so bile prvotno namenjene tihemu delu, vendar niso bili uspešni, zato so se z vodstvom in arhitekti naknadno odločili za obsežno preureditev prostorov. Enako velja tudi za prostore za komuniciranje – mobilniki, video konference ipd., kjer so se uporabniki kljub ponujenemu prostoru za te namene, odločili zasesti enega širših povezovalnih mostov v zgradbi. Tam so jim nato zagotovili primerno pohištvo in zadostno količino vtičnic. Kot je pojasnila Kristin Sæves Vigdal, vodja oddelka za uporabnike, se vsebina prostorov njihove knjižnice nenehno spreminja ter dinamično prilagaja uporabnikom.

Lansko leto odprta knjižnica **Wirtschaftsuniversität Wien – Library & Learning Center** je v osnovi zasnovana na načelu drevesa: »od korenin – znanja do glave – idej«, tako da je v podzemnih prostorih uporabnikom prosto na razpolago starejše tiskano gradivo v kompaktnih, v pritličju so izposojevalni prostor in knjigomati, višje v stavbi je več prostora za temeljno, nato novejše gradivo, sledijo sodobni prostori, namenjeni komuniciranju, projekcijam in skupinskemu delu; na samem vrhu – v »glavi« stavbe – so tihi študijski prostori za razmišljanje in študij. Po besedah direktorja knjižnice, Nikolausa Bergerja, prostori osebja knjižnice namenoma niso na vrhu stavbe, kot je to običajno – s tem so želeli dati nekakšno priznanje svojim uporabnikom in njihovim idejam.

Nove tehnologije, prosto dostopni in e-viri ter novi načini poučevanja in učenja vplivajo na vse vidike dela visokošolskih knjižnic, med drugimi tudi na prostor. Primeri iz teorije in prakse kažejo nekatere možnosti načrtovanja prostorov tudi slovenskih visokošolskih knjižnic.

Navedeni viri:

1. Beard, J. in Dale, P. (2008). Redesigning services for the net-gen and beyond: a holistic review of pedagogy, resource, and learning space. *New review of academic librarianship*, 14 (1–2), 99–114.
2. Bryant, J., Matthews, G. in Walton, G. (2009). Academic libraries and social and learning space: a case study of Loughborough University Library, UK. *Journal of librarianship and information science*, 41 (1), 7–18.
3. Lin, P. C., Chen, K. N. in Chang, S. S. (2010). Before there was a place called library – library space as an invisible factor affecting students' learning. *Libri: international journal of libraries and information services*, 60 (4), 339–351.
4. Sullivan, R. M. (2010). Common knowledge: learning spaces in academic libraries. *College and undergraduate libraries*, 17 (2–3), 130–148.
5. Thompson, S. (2012). Student use of library computers: are desktop computers still relevant in today's libraries?. *Information technology and libraries*, 31 (4), 20–33.

PO MERI UPORABNIKOV ODKJG: INTEGRIRANO POUČEVANJE INFORMACIJSKE PISMENOSTI Z UPORABO SPLETNE UČILNICE

Nataša Godec

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede,
Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja
e-pošta: natasa.godec@fdv.uni-lj.si

V Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja veliko pozornost namenjamo izobraževanju uporabnikov. Po letu 2000 smo na osnovi analiz potreb uporabnikov izobraževalno dejavnost začeli načrtno širiti. Izvajamo samostojne izobraževalne oblike za vse uporabnike (tečajji, delavnice, predstavitve, individualna svetovanja) v lastnih terminih. Oblikujemo in izvajamo pa tudi učni program informacijske pismenosti, ki ga vključujemo v pedagoški proces na fakulteti. Vseskozi z evalvacijskimi anketami sistematično spremljamo zadovoljstvo udeležencev z vsebinami in izvedbami tečajev.

Tečaje informacijskega opismenjevanja, ki so integrirani v nekatere predmete 1. letnika dodiplomskega študija, izvajamo že od leta 2004. V letu 2013 pa smo jih preoblikovali v mešane tečaje (del se izvaja klasično v predavalnici, del pa v spletni učilnici). Za to smo se odločili, ker so bili tečajji v klasični obliki dobro ocenjeni, zaznali smo tudi povečano potrebo študentov po znanjih s področja informacijske pismenosti in vse večji interes pedagogov po vključitvi naših tečajev v predmete na fakulteti.

Na MOOC-u (Massive Open Online Course): Creating Quality Online Instruction (University of Utah) smo pridobili znanje o pripravi učinkovitega učnega programa.

kovitega e-tečaja in izdelali učni načrt predmeta, komunikacijski plan, načrte posameznih učnih enot ter načrt evalvacije tečaja.

Tečaje smo vsebinsko in organizacijsko oblikovali različno za skupine pri določenih predmetih. Pri tem je zelo pomembno dobro sodelovanje z nosilci predmetov in asistenti, ne šele pri izvedbi predmeta, ampak že pri analizi predznanja študentov, definiranju učnih ciljev ter pripravi učnega načrta.

V Spletni učilnici FDV (učno okolje Moodle) smo tečaje zasnovali modularno, kar omogoča boljše prilagajanje vsebine določenemu predmetu. Za vsak predmet smo naredili novo učilnico in pred začetkom tečaja v sodelovanju s pedagogom definirali: število študentov, njihove obremenitve in aktivnosti, obveznosti po posameznih modulih ter časovne roke obveznosti. V dogovoru s pedagogom smo oblikovali tudi različne vsebine proučevanja, prilagojene temam pri predmetu. Izdelali in vključili smo več vrst e-gradiva ter pri tem upoštevali različne učne stile udeležencev: Prezi predstavitve, besedila v PDF obliki, video gradiva in interaktivna e-gradiva.

V študijskem letu 2013/2014 smo izvedli tri tečaje integrirane v predmete 1. letnika 1. bolonjske stopnje (200 študentov) in dve skupini študentov v 2. letniku 1. stopnje (57 študentov). Po končanih tečajih smo izvedli anonimno evalvacijsko anketo. Prijetno nas je presenetilo veliko število pozitivnih mnenj: »Všeč mi je bilo delo v skupinah, ki je pripomoglo k zanimivejšemu načinu dela, konkretno delo na računalnikih in ne zgolj teoretično predavanje, kar pripomore k bolj učinkovitemu učnemu procesu«; »Všeč mi je bilo delo v spletni učilnici, intenzivno delo – vaje v parih in praktično iskanje«; »Vsebinsko mi je bil seminar všeč, spletna učilnica je dobro postavljena in nudi študentu pregledne dodatne informacije povezane s predmetom.«

Evalvacije kažejo naslednje prednosti mešanih tečajev:

- modularna zasnova omogoča prilagoditev vsebine in načina izvedbe posameznim predmetom;

- fleksibilnost spletne učilnice omogoča spreminjanje vsebine tudi med potekom tečaja, glede na potrebe udeležencev ali pedagoga (primer: študenti so odprli forum o citiranju virov, vključili smo ožji seznam zbirk in revij za določeno področje študija, spremljanje prisotnosti in oddajo nalog prek spletne učilnice smo lahko prilagodili za tiste študente, ki se niso mogli udeležiti tečaja v okviru rednega predmeta in so tečaj opravljali naknadno itd.);
- lahko smo razširili vsebino tečaja zaradi večjega obsega ur (primer: prej smo imeli na voljo 4–6 šolskih ur pri predmetu v predavalnici, sedaj pa še dodatno 4 ure v dela spletni učilnici – o obremenitvah študentov se prej dogovorimo z nosilcem predmeta);
- poenostavili smo zbiranje in pregled podatkov o predznanju in informacijskih navadah udeležencev, ki je nujno za pripravo prilagojenega programa za določeno skupino udeležencev (te informacije pridobimo pred začetkom tečaja z vprašalnikoma v spletni učilnici);
- pridobili smo možnosti enostavnejšega komuniciranja z udeleženci in kar je še bolj pomembno – udeležencem smo omogočili komuniciranje med seboj z uporabo forumov in Wikijev v spletni učilnici;
- učinkovito smo uporabili multimedijsko in interaktivno gradivo, ki smo ga izdelali za naše uporabnike.

VODENJE KNJIŽNIC IN ETIKA: ETIKA VODENJA MED SCILO IN KARIBDO PRIČAKOVANJ POLITIKE IN KOLEKTIVA

Vesna Horžen

Združenje splošnih knjižnic, Grosuplje
e-pošta: vesna.horzen@zdruzenje-knjiznic.si

Pri obravnavi teme bomo izhajali iz pojmov etika, poslovna etika, vodenje, družbena odgovornost. Etika obravnava načela o dobrem in slabem, pravilnem in napačnem, pravičnem in krivičnem ter kriterije za ravnanje po teh načelih. Poslovna etika preučuje načine in oblike poslovnega življenja z etičnega vidika. Vodenje je proces vplivanja na druge z namenom skupnega doseganja zastavljenih ciljev.

Družbena odgovornost je odgovornost organizacije in posameznika za vplive njenih oziroma njegovih odločitev in dejavnosti na družbo in okolje. Kakšna je etična odgovornost javnih zavodov s področja kulture, konkretno splošnih knjižnic? Družba od knjižničarskega menedžmenta in na splošno od knjižničarjev načeloma pričakuje visoke etične standarde, torej visoko nivo spoštovanja tega, kaj je prav in kaj narobe, vendar vprašanje je, ali ta nivo glede na splošno krizo kot posledico krize vrednot oziroma etične krize, v katero je zašla slovenska družba, tudi omogoča. Meje med prav in narobe so zabrisane, naj gre za pričakovanja ravnanj ali pa za ravnanja sama.

V prispevku bomo obravnavali možna in verjetna vrednotenja odločitev menedžmenta splošnih knjižnic z zornega kota deležnikov, s katerimi v poslovnem procesu sodeluje, in s stališča pričakovanj, ki jih imajo do

direktorja knjižnic tako njegovi nadrejeni kot tudi njemu podrejeni sodelavci.

Spraševali se bomo, ali bo etično osveščen direktor knjižnice zgled svojim sodelavcem, ali pa bo ostal osamljen in bo v svojem okolju naletel na odpor ter očitke o nerealnosti in nesposobnosti, razmišljali bomo o tem, kako naj ravna menedžer – direktor knjižnice, ko se znajde v primežu netičnih pričakovanj in zahtev svojega nadrejenega in podrejenega okolja, ter poskušali poiskati odgovor, ali se poštenost splača, če pa poštenjaki pridejo zadnji na cilj.

VPELJAVA NOVIH ZNANSTVENIH VSEBIN V KNJIŽNIČNE STORITVE – PRIMER BIODIVERZITETE

Boža Janžekovič

Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor
e-pošta: boza.janzekovic@um.si

Osnovne storitve knjižnic so določene z *Zakonom o knjižničarstvu* in z *Uredbo o osnovnih storitvah knjižnic*. V Univerzitetni knjižnici Maribor (UKM) še s *Pravilnikom o splošnih pogojih poslovanja Univerzitetne knjižnice Maribor*. Strokovni referent je v knjižnici strokovnjak za literaturo z določenega strokovnega področja. Zadolžen je za nabavo, obdelavo knjižničnega gradiva (pretežno za vsebinsko obdelavo), posredovanje informacij in za promocijo literature, ki je v knjižnici s strokovnega ali znanstvenega področja za katerega je odgovoren. Strokovni referenti v UKM opravljajo vse omenjene zadolžitve. Hkrati urejajo zbirke v prostem pristopu, pripravljajo knjižne razstave in skrbijo za promocijo strok v katerih delujejo. Sodelujejo pri oblikovanju zaključnih pisnih izdelkov na vseh stopnjah študija. Izobražujejo uporabnike s posameznih vsebinskih področij in pripravljajo vsebine, ki so dostopne kot e-informacije (spletna stran, Libguides) ali na družbenih omrežjih (Facebook).

Biodiverzitetna – termin se je začel pojavljati v povsem ekološkem kontekstu v delu Raymonda Dasmanna (1968) *A different kind of country*. Prvo definicijo je objavil Bruce Wilcox za komisijo IUCN v letu 1982. Tarman (1998) uporablja besedno zvezo biotska raznovrstnost. O njej je zapisal: »Biotska raznovrstnost (s tujko: biodiverzitetna) je v zadnjih letih postala pogosto izgovorjena in zapisana beseda. Uporabljajo jo biologi (taksonomi in ekologi), ekonomisti, družboslovci, politiki, /.../« E. O. Wilson in

F. M. Peter sta v zborniku *BioDiversity* (1988) zbrala prispevke o vplivu človeštva na zmanjševanje biodiverzitete. Tako so spodbudili srečanje OZN v Rio de Janeiro leta 1992. Rezultat tega srečanja je *Konvencija o biološki raznovrstnosti*. Pod pojmom biodiverziteta razumemo širok spekter strukturnih elementov in nivojev, ki odražajo in vzdržujejo variabilnost živega sveta (Kryštufek, 1999). V tridesetih letih se je biodiverziteta razvila iz ekološkega dejavnika v samostojno znanstveno področje.

Nabava knjižničnega gradiva s področja biodiverzitete se je v UKM začela z nakupom knjige *Environment*, urednikov Ravena, Berga in Johnsona v letu 1993. Izbor monografije je bil mogoč zaradi intenzivnega sledenja dogajanju v mednarodni strokovni in znanstveni javnosti (objava *Konvencije o biološki pestrosti*). Ob sedanjem pojavu novih znanstvenih področij (npr. bionano materiali) je mnogo lažje doseči razumevanje in grobo poznavanje novih vsebin, saj so z uporabo interneta enostavno dostopne razlage in aplikacije novih znanstvenih dosežkov (wikiji, Google ..., e-objave). Ko je to opravljeno, je potrebno novo znanstveno področje uvrstiti in ugotoviti, ali sodi v študijske programe Univerze v Mariboru (UM). Nabavi znanstvenih monografij (ZM) sledi nabava mednarodnih učbenikov in priročnikov. Ob nabavi le teh je potrebno sodelovanje s predavatelji, ki poučujejo vsebine na FNM in FKBV UM. V knjižnici so dostopne aktualne knjigotrške ponudbe, predavatelji pa izberejo po strokovni in pedagoški plati najkvalitetnejše učbenike. Konkretna nabava se izvede v Akcisijski službi UKM. Vsebinska obdelava (UDK in predmetne oznake) monografij novih znanstvenih področij je mogoča le ob poznavanju in razumevanju vsebine. Le tako jo je mogoče pravilno uvrstiti v že obstoječe znanstvene/vsebinske klasifikacijske sisteme. Težava je v tem, da se le ti počasneje prilagajajo hitro razvijajočim se znanstvenim disciplinam v naravoslovju, tehniki in medicini. Z uporabo tujih zbirk podatkov (Library of Congress) je omogočeno poslovenjenje predmetnih oznak. V slovenski izdaji UDK-tablic se je termin biodiverziteta pojavil komaj v prevodu iz leta 2006. Ob pravilni in natančni vsebinski obdelavi, je nabavljena literatura lažje dostopna uporabnikom.

Na temeljih osnovne strokovne izobrazbe, sledenja strokovnemu področju in permanentnega izobraževanja iz bibliotekarskega in informacijskega

področja, so bili kmalu po ratifikaciji Konvencije mogoči referenčni pogovori, poznana je bila terminologija iz tujih zbirk podatkov (SCI, ScienceDirect, Ebsco) in zbirka v prostem pristopu se je prilagodila novemu znanstvenemu področje. Vzporedno so bili pripravljene izobraževalni programi informacijskega opismenjevanja na vsebine ogroženih živalskih vrst, iskanja zakonodaje o varovanju narave in podobnih vsebin sprva za stare in nato tudi za bolonjske (v letu 2009/2010) študijske programe.

Po šestih letih sledenja novemu znanstvenemu področju se je akumuliralo dovolj gradiva za strokovne analize. 1998 je bila objavljena vsebina o nabavi in uporabi literature s področja biodiverzitete v UKM na mednarodni konferenci BIOECO na Ohridu.

Zbrane so glavne vsebine/naslovi delovnih procesov:

- Zaznava nove znanstvene/strokovne vsebine v literaturi.
- Preučitev/seznanitev z novo znanstveno/strokovno vsebino iz literature.
- Uvrstitev nove znanstvene/strokovne vsebine v klasifikacijske sisteme.
- Priprava terminološkega seznama za novo znanstveno/strokovno vsebino.
- Uvrstitev nove znanstvene/strokovne vsebine med dosedanje vsebine knjižnične zbirke.
- Priprava in izvedba promocije literature nove znanstvene/strokovne vsebine.
- Interno izobraževanje.
- Intelektualna dostopnost – referenčno delo, razstavna in prireditvena dejavnost.

Navedeni viri:

1. Dasmann, R. F. (1968). *A different kind of country*. New York: Macmillan.
2. Kryštufek, B. (1999). *Osnove varstvene biologije*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
3. Tarman K. (1998). Biotska raznovrstnost Zemlje: kaj je in kolika je raznovrstnost živega sveta. *Proteus*, 61 (2), 56–65.
4. Wilson E. O. in Peter F. M. (1988). *BioDiversity*. Washington, D.C.: National Academy Press.

BIBLIOGRAFIJE RAZISKOVALCEV IN VREDNOTENJE RAZISKOVALNE USPEŠNOSTI

Janez Jug

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede,
Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja
e-pošta: janez.jug@fdv.uni-lj.si

Bibliografija raziskovalcev v COBISS.SI je podlaga za vrednotenje raziskovalne uspešnosti, način vrednotenja, ki ga določa *Pravilnik o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti* Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, pa vpliva na bibliografske zapise.

Ker način vrednotenja vpliva na bibliografske zapise v bibliografiji raziskovalcev, so določena polja obvezna in nekateri bibliografski zapisi imajo poleg tipa dela tudi polje za potrebe bibliografij. Bibliografi morajo pri izdelavi pravilnih in ustreznih bibliografskih zapisov poleg katalogizacijskih pravil, priročnika *COMARC/B* in *Tipologije dokumentov/del za vodenje bibliografij v sistemu COBISS* upoštevati tudi *Dodatna navodila za katalogizacijo bibliografskih enot*, ki se upoštevajo pri vrednotenju raziskovalne uspešnosti, in poznati način vrednotenja. Da bibliografi lahko izdelajo bibliografske zapise, ki omogočajo pravilno vrednotenje raziskovalne uspešnosti, morajo poznati tista polja v bibliografskih zapisih, ki so podlaga za kategorizacijo in točkovanje. V prispevku zato opisujemo kategorizacijska polja v bibliografskih zapisih, ustrezna določila pravilnika in vpliv napak na kategorizacijo in točkovanje.

Kategorizacijska polja v bibliografskih zapisih so polja, ki so podlaga za kategorizacijo in točkovanje objav po metodologiji Agencije za raziskoval-

no dejavnost Republike Slovenije. Nekatera polja so v vseh zapisih, druga pa pri samo posameznih vrstah zapisov (za članke, sestavke ali poglavja, monografije, konferenčne zbornike). Zaradi vrednotenja je v nekaterih zapisih potrebno polje 970 (Polje za potrebe bibliografij), v katerem so podpolja: Skupno število avtorjev, Število znakov, Način izida zbornika, Posebnosti v točkovanju in Skupno število sodelavcev pri raziskavi.

V vseh bibliografskih zapisih se za kategorizacijo in točkovanje uporabljajo: polje 001t (Tipologija), polji 215a (Posebna oznaka gradiva in obseg) ali 970c (Število znakov) za ugotavljanje obsega v straneh, polje 675c (Vrstilec za iskanje) za delitev točk na Z1 in Z2 glede na vedo in posebno točkovanje humanističnih monografij ter polje 101 (Jezik enote), v katerem je za kategorizacijo pomemben prvi indikator (Indikator prevoda), saj se prevodi točkujejo drugače kot izvirniki.

V zapisih za članke sta kategorizacijski polji 017 (Drugi standardni identifikatorji), ki je pomembno samo pri člankih v tisku, in 011a (ISSN pri članku). Da se zapisi člankov pravilno kategorizirajo, mora zapis za serijsko publikacijo imeti polje 452 (Druga izdaja na drugem mediju), če takšna izdaja obstaja.

V zapisih za sestavke ali poglavja v znanstvenih monografijah sta kategorizacijski polji polje 017 (Drugi standardni identifikatorji), ki je pomembno samo pri delih v tisku, in polje 4641 (Identifikacijska številka matične enote (monogr. publ.)), ki omogoča upoštevanje kategorizacijskih polj v zapisu matične publikacije.

V zapisih za sestavne dele v tisku mora biti v podpolju 001a (Status zapisa) koda p (predhodni nepopolni zapis (CIP)), v podpolju 001g (Koda popolnosti zapisa) koda 2 (podnivo 2 (zapis CIP)) in v polju 017 (Drugi standardni identifikatorji) DOI.

V zapisih za monografije so kategorizacijska polja: 010a (ISBN), 102a (Država izida ali izdelave), 205a (Navedba izdaje), 205b (Navedba ponatisa), 210a (Kraj izida ...), 210c (Ime založnika ...). Polje 105e (Oznaka za kazalo) je obvezno, vendar se ne uporablja pri kategorizaciji. Ker imajo

nekatero knjižno zbirke faktor vpliva, je pomembno tudi polje 225 (Zbirka).

V zapisih za konferenčne zbornike, ki se uporabljajo za kategorizacijo objavljenih znanstvenih prispevkov na konferenci, so kategorizacijska polja: 105b (Kode za vrsto vsebine) s kodo z (zbornik), 105c (Oznaka za konferenčno publikacijo) s kodo 1 (je publikacija s konference ali sestanka), polje 225 (Zbirka) in 970d (Način izida zbornika).

V zapisih za objavljene znanstvene prispevke na konferenci sta kategorizacijski polji 011a (ISSN pri članku) ali 4641 (Identifikacijska številka matične enote (monogr. publ.)).

Za pravilno vrednotenje raziskovalne uspešnosti raziskovalcev, skupin, organizacij, projektov in programov je potrebna ustrezna bibliografija raziskovalcev in pravilno kategoriziranje objav. Za to pa morajo poleg bibliografov skrbeti tudi avtorji, da bi imeli vsi popolno bibliografijo in čim boljše vrednotenje svojih objav.

KNJIŽNICE V OBZORJU 2020

Alenka Kavčič-Čolič

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
e-pošta: alenka.kavcic@nuk.uni-lj.si

Namen predstavitve je osvetliti sprejetje novega okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje 2020 in spodbuditi kolege knjižničarje k prijavi projektov na obstoječe razpise. Predstavitev je razdeljena v tri dele: v prvem bo predstavljen evropski raziskovalni prostor in okvirni programi, v drugem se bomo osredotočili na okvirni program Obzorje 2020, v tretjem delu pa bodo predstavljeni nekateri razpisi, na katerih knjižničarji lahko sodelujemo. V zvezi s tem bodo našteje ključne točke, na katere moramo biti pozorni ob pripravi predloga projekta.

Evropski raziskovalni prostor in okvirni programi

Slika 1: Primerjava med EU in države z največjo stopnjo inovacijske dejavnosti v letu 2011 (Vir: Innovation Union, 2013)

Evropska unija si prizadeva povečati stopnjo konkurenčnosti na področju inovacij, ker je ta ključni dejavnik za evropsko ekonomsko rast. Na področju inovativnosti so glavni evropski tekmeči Združene države Amerike, Japonska in v zadnjih letih tudi Južna Koreja. Pogoj za razvoj inovativnosti evropski politiki vidijo v večjem vlaganju v raziskave in razvoj. Države Evropske unije so se začele povezovati na področju raziskav in razvoja že leta 1984, ko je bil sprejet prvi okvirni program za raziskave in tehnološki razvoj. Sledili so mu drugi okvirni programi, ki so do vključno šestega trajali po štiri leta. Sedmi je obsegal obdobje 7 let, sledi mu sedemletni evropski program Obzorja 2020. Po vsakem obdobju ali okvirnem programu so evropski politiki ocenili rezultate izvajanja zastavljenih strateških ciljev in za novo obdobje določili nove. Vsakič so se tudi povečala finančna vlaganja v raziskave in razvoj. Za Evropsko unijo je bilo ključnega pomena oblikovanje skupnega evropskega raziskovalnega prostora (ERA – European Research Area) leta 2000. Takrat je nastala koordinacija nacionalnih in evropskih programov raziskav, oblikovani so bili centri odličnosti in večjo pozornost se je posvečalo razvoju raziskovalne infrastrukture.

Obzorje 2020

Sedanji program za raziskave in razvoj Obzorje 2020 (Horizon 2020), ki se je začel 1. 1. 2014, je namenjen raziskavam in inovacijam v obdobju 2014 do 2020. Za razliko od prejšnjih okvirnih programov Obzorje 2020 združuje vse okvirne programe s področja raziskav in tehnološkega razvoja, inovacijskih aktivnosti programa za Konkurenčnost in inovacije (*Competitiveness and Innovation Framework Programme* – CIP) in aktivnosti, ki jih izvaja Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT). Med njegovimi glavnimi cilji je povezovanje raziskav z inovacijami in le-teh s trgovom. Obenem se osredotoča na družbene izzive Evropske unije, kot so npr. zdravje, čista energija, promet itd. V primerjavi s sedmim okvirnim programom Obzorje 2020 poenostavlja pravila sodelovanja, ki so enotna za vse sodelujoče, uvaja enotno stopnjo financiranja, enotna merila ocenjevanja, širše priznavanje računovodskih praks udeležencev za

neposredne stroške, enotno stopnjo za posredne stroške, redkejšo in boljše usmerjene kontrole in revizije itd.

Prioritete Obzorja 2020 so krepiti odličnost znanosti in raziskav Evropske unije, krepiti vodilno vlogo industrije na področju raziskav in inovacij ter reševanje družbenih vprašanj, ki so povezana s socialno in ekonomsko krizo v Evropi, podnebnimi spremembami, trajnostnim razvojem mobilnosti in prometom itd. (več v: O Obzorju, 2014).

Možnosti sodelovanja slovenskih knjižnic v Obzorju 2020

Preglednica 1: Razpisi za projekte v okviru evropskega programa Obzorje 2020

RAZPISI	ROK ZA PRIJAVO	VIŠINA SOFINANCIRANJA
Advanced 3D modelling for accessing and understanding European cultural assets – REFLECTIVE-7-2014	30. 9. 2014	14.000.000 EUR
Lifelong learning for young adults: better policies for growth and inclusion in Europe – YOUNG-3-2015	7. 1. 2015	10.200.000 EUR
Emergence and transmission of European cultural heritage and Europeanisation – REFLECTIVE-2-2015	7. 1. 2015	16.500.000 EUR
European cohesion, regional and urban policies and the perceptions of Europe – REFLECTIVE-3-2015	7. 1. 2015	16.500.000 EUR
The cultural heritage of war in contemporary Europe – REFLECTIVE-5-2015	7. 1. 2015	16.500.000 EUR
Communication and dissemination platform – REFLECTIVE-8-2015	7. 1. 2015	16.500.000 EUR
Cultural opposition in the former socialist countries – REFLECTIVE-4-2015	7. 1. 2015	16.500.000 EUR
Encouraging the research and innovation cooperation between the Union and selected regional partners – proposals targeting Southern Mediterranean Neighbourhood, Eastern Partnership – INT-02-2015	20. 1. 2015	10.350.000 EUR
Social innovation Community – INSO-5-2015	31. 3. 2015	13.670.000 EUR
Innovation exosystems of digital cultural assets – REFLECTIVE-6-2015	21. 4. 2015	10.000.000 EUR

Program Obzorja 2020 pokriva sedem različnih odsekov, med katerimi sta dva zanimiva za knjižničarje: Vodilni položaj v industriji (angl. Industrial Leadership), in sicer področje informacijsko-komunikacijskih tehnologij (ICT) ter Družbeni izzivi (angl. Societal Challenges), kjer je Evropa v spreminjajočem se svetu – vključujoče, inovativne in reflektivne družbe (angl. Europe in a changing world – inclusive, innovative and reflective societies). Besedilo in dokumenti vseh razpisov so dostopni na spletni strani: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/index.html>.

V trenutnih razpisih, ki so zanimivi tudi za knjižničarje (Preglednica 1), je opaziti, da je zaželeno vse večja interdisciplinarnost. Veliko razpisov se dotika področja družboslovja in družboslovnih raziskav, v okviru katerih knjižničarji lahko izvedemo raziskave naših uporabnikov in knjižničnega okolja.

Navedeni viri:

1. European Commission (2013). *Innovation union: a pocket guide on a Europe 2020 initiative*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno 4. 7. 2014 s spletne strani: <http://bookshop.europa.eu/en/innovation-union-pbKl3213062/>
2. *Horizon 2020: the EU framework programme for research and innovation*. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno 4. 7. 2014 s spletne strani: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>
3. *O Obzorju 2020* (2014). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Pridobljeno 4. 7. 2014 s spletne strani: http://www.mizs.gov.si/si/obzorje2020/o_obzorju_2020/
4. *Research & innovation: participant portal*. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno 4. 7. 2014 s spletne strani: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>
5. Volasko, P. (2014). *Obzorje 2020: odlična znanost. Konkurenčno gospodarstvo. Boljše življenje v družbi*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Pridobljeno 4. 7. 2014 s spletne strani: http://www.mizs.gov.si/si/obzorje2020/informativni_dnevni_konferenca_in_drugi_dogodki/predstavitev_programa_obzorje_2020/

KAKO NAREDITI MOČNO ŠE MOČNEJŠE: PREDSTAVITEV PREDKONFERENCE IFLE IN LYONSKE DEKLARACIJE

Branka Kerec

Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor
e-pošta: branka.kerec@um.si

Irena Sešek

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
e-pošta: irena.sesek@nuk.uni-lj.si

Tjaša Mrgole Jukič

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj
e-pošta: tjasa.mrgole-jukic@knjiznica-ptuj.si

Sekcija za vodenje bibliotekarskih društev (MLAS – Management of Library Associations) pri mednarodni bibliotekarski zvezi IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) je v sodelovanju s programom Razvoj močnih bibliotekarskih društev (BSLA – Building Strong Library Associations) pred letošnjim kongresom IFLE v Lyonu organizirala dvodnevno predkonferenco z naslovom: *Kako močno je vaše bibliotekarsko društvo? Zagovorništvo v akciji*. Predkonferenca je potekala 13. in 14. avgusta 2014 v Mestni knjižnici Lyon (Bibliothèque municipale de Lyon) in je bila organizirana v obliki predavanj in delavnic. Predkonference se je udeležilo 32 predstavnikov bibliotekarskih društev iz Evrope, Azije, Avstralije, Afrike in Združenih držav Amerike. Iz Slovenije smo se delavnice udeležile tri predstavnice, ki smo predstavljale društveno dejavnost tako na nacionalnem nivoju (podpredsednica Zveze bibliotekarskih društev Slovenije Irena Sešek in predsednica strokovnega

odbora ZBDS Tjaša Mrgole Jukič) kot na regionalnem nivoju (predsednica Društva bibliotekarjev Maribor Branka Kerec).

Cilji predkonference, ki smo jim sledili v teoretičnem in praktičnem delu, so bili:

- promocija nacionalnega zagovorništva kot pomembnega orodja za doseganje pozitivnih sprememb v okolju za knjižnice;
- iskanje rešitev za izzive in nove priložnosti v digitalnem okolju;
- večje razumevanje prizadevanj IFLE na področju zagovorništva v mednarodnem okolju in razumevanje odnosa med nacionalnim in mednarodnim zagovorništvom;
- razvoj posameznih spretnosti in strategij v zagovorništvu, ki bodo prispevali k nacionalnim prizadevanjem vključno s sodelovanjem z drugimi skupinami izven bibliotekarske stroke.

Posamezne delavnice so obravnavale načela zagovorništva in primere dobrih praks zagovorništva po vsem svetu.

Zagovorništvo je aktivnost, s katero dosežemo pozitivne spremembe. Je nagovarjanje javnosti, s pomočjo katere dosežemo spremembe pri naših odločevalcih. Je proces, v katerem sta tako lobiranje kot marketing le ena izmed oblik dejavnosti. Zagovorništvo ni usmerjeno le na zunanjo javnost, temveč je lahko usmerjeno tudi na širšo strokovno javnost ali na ožjo strokovno javnost znotraj društev. Če želimo biti pri zagovorništvu uspešni, moramo pri njegovi izvedbi upoštevati štiri ključne elemente: naravnost k ukrepanju, načrtovanje, trajanje, ter evalviranje in modifikiranje oziroma preoblikovanje.

Predkonferenca se je zaključila z ugotovitvijo, da zagovorništvo potrebujemo in da mora biti sistematično in načrtovano. Čeprav se je zagovorništvo najprej in najmočneje razvilo v ZDA in je bilo kar nekaj knjižnic zgrajenih po letu 1883 z njegovo pomočjo, se kljub nekoliko stabilnejšemu položaju in financiranju tudi evropske knjižnice odločajo zanj. Bistvo uspešnega zagovorništva pa je dober akcijski načrt, ki mora vsebovati in pri izvajanju upoštevati:

- natančno opredeljeno ciljno skupino,
- jasno oblikovano sporočilo,
- natančno izdelano komunikacijsko strategijo,
- natančno opredeljene posamične aktivnosti,
- načrtovan časovni okvir,
- razdeljene odgovornosti in naloge,
- ter predvidena razpoložljiva finančna sredstva.

In zagovorništvo v Sloveniji? Če omenimo le nekatere rezultate zagovorništva v zadnjem času, smo pristopili k mednarodni kampanji EBLIDE za Pravico do e-branja, izšel je priročnik Zagovorništvo v knjižnici: kako pridobiti in obdržati podporo knjižnici, ter izdan večlistni koledar s fotografijami javnih osebnosti v različnih splošnih knjižnicah, ki širšo javnost nagovarjajo z izjavami o knjigah in knjižnicah. V delovni skupini na predkonferenci v Lyonu pa smo izdelali akcijski načrt zagovorništva na primeru slovenskih visokošolskih knjižnic.

Na samem kongresu IFLE je bila 18. avgusta 2014 sprejeta tudi Lyonska deklaracija o dostopu do informacij in razvoju. Deklaracijo je pripravila IFLA v sodelovanju z različnimi strateškimi partnerji v začetku leta 2014. Deklaracija je dokument zagovorništva, ki bo pozitivno vplival na vsebinsko razvojnega programa Združenih narodov po letu 2015. Deklaracija jasno določa, da dostop do informacij podpira razvoj s spodbujanjem ljudi, tako da le-ti:

- uveljavljajo svoje državljanske, politične, ekonomske, socialne in kulturne pravice;
- se učijo in uporabljajo nove spretnosti;
- se odločajo in sodelujejo v aktivni in angažirani civilni družbi;
- za razvojne izzive ustvarjajo rešitve, ki temeljijo na skupnosti;
- zagotavljajo odgovornost, preglednost, dobro upravljanje in opolnomočenje; ter
- da spremljajo, merijo in ocenjujejo napredek pri javnih in zasebnih obveznostih za trajnostni razvoj.

Udeležba na predkonferenci je poučna izkušnja, kjer smo udeleženci pridobili kar nekaj praktičnih veščin in širšega teoretičnega védenja. Delo izven naših vsakodnevno obremenjenih delovnih okolij je omogočalo našo osredotočenost na razmišljanje o prispevku vsakega posameznega nacionalnega društva v mednarodnem okolju, z delitvijo izkušenj in osebnih refleksij pa smo obogatili drug drugega in si nabrali svežih idej za naše nadaljnje aktivnosti.

OBOGATENA RESNIČNOST ZA UPORABNIKE ODKJG

Borut Kirar

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede,
Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja
e-pošta: borut.kirar@fdv.uni-lj.si

Nataša Godec

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede,
Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja
e-pošta: natasa.godec@fdv.uni-lj.si

Obogatena resničnost je medij, v katerem digitalna informacija prekriva fizični svet, je prostorsko in časovno usklajena s fizičnim svetom ter je interaktivna v realnem času (Craig, 2013).

V Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja (ODKJG) želimo s projektom obogatene resničnosti uporabnikom knjižnice ponuditi orodje, ki jim bo olajšalo orientacijo po knjižnici, nudilo dodatne informacije o posameznih enotah gradiva, o storitvah knjižnice, o lokaciji gradiva in še mnogo več. To želimo storiti na nov, zanimiv način, preko mobilnih naprav, ki jih naši uporabniki pogosto uporabljajo. Projekt obogatene resničnosti je v prvi vrsti namenjen študentom. Ker je prvi vtis zelo pomemben in ker želimo prihajajočim študentom knjižnico predstaviti v čim boljši luči, začetek projekta sovpada s sprejemom brucev na fakulteto.

S pomočjo uporabe naprednih tehnologij želimo spremeniti uporabnikovo percepcijo knjižnice, da nanjo ne bo gledal le v tradicionalnem smislu kot na izposojevališče knjig. Želimo prikazati drugačno knjižnico, ki je v koraku s sodobnimi tehnologijami in informacijskimi storitvami, ki se prilagaja potrebam uporabnikov, ki promovira svoje dejavnosti na inova-

tivne načine. Glede na dosedanje izkušnje, trende v visokošolskih knjižnicah po svetu in glede na vse pogostejša razmišljanja o uvedbi šolnin tudi pri nas, predvidevamo, da bodo študenti do svoje fakultete in visokošolske knjižnice postajali vedno bolj zahtevni. Dobra knjižnica lahko s kvalitetnimi storitvami, ki se prilagajajo uporabnikom in ki so ustrezno promovirane, svoji fakulteti ponudi del tiste dodane vrednosti, ki jo bodo zahtevali študenti.

Kot platformo za obogateno resničnost smo izbrali Aurasmo, katere začetki segajo v leto 2011. Zelo hitro je postala vodilna svetovna platforma za obogateno resničnost. Glavne prednosti Aurasme so brezplačna, zabavna in enostavna uporaba. Za pripravo vsebin ni potrebno poznavanje programiranja ali imeti drugih zahtevnih znanj, je pa koristno vsaj osnovno obvladovanje katerega od naprednejših programov za grafično oblikovanje, s katerim oblikujemo elemente, ki uporabniku obogatijo resničnost. Pri oblikovanju moramo imeti v mislih okvirni format zaslonov, na kakršnih si bodo uporabniki vsebine ogledovali.

Za uporabo aplikacije Aurasma morajo uporabniki imeti pametne telefone ali tablice. Pogoj za delovanje obogatene resničnosti je internetna povezava, minimalni programski zahtevi za Aurasmo sta vsaj operacijski sistem Android 4.0 Ice Cream Sandwich ali vsaj iOS 6 za Appleove naprave. Med strojnimi zahtevami je nujna kamera na zadnji strani naprave.

Aurasma deluje s pomočjo prožilnih slik (angl. Trigger images), prekrivnih elementov (angl. Overlays) in Auer (angl. Auras). Aura je paket, v katerem je zapakirana in definirana celotna izkušnja posamezne »enote« obogatene resničnosti. Lahko je zelo enostavna ali zelo kompleksna.

Aplikacijo na mobilni napravi primarno uporabljamo za odčitavanje Auer, lahko pa jo uporabimo tudi za izdelavo preprostejših Auer z enim prekrivnim elementom. Za ustvarjanje kompleksnejših Auer uporabimo naprednejše spletno orodje Aurasma Studio (<http://studio.aurasma.com>), ki nudi množstvo funkcij. Tu lahko ustvarjamo tudi zaporedne Aures, kjer lahko prekrivne elemente definiramo tako, da se nam aktivirajo šele, ko so izpolnjeni določeni pogoji.

Projekt obogatena resničnost v ODKJG je potekal v naslednjih fazah:

- izbor platforme,
- testiranje platforme,
- načrtovanje obogatениh storitev,
- priprava grafičnega materiala za storitve,
- izvedba,
- testiranje in
- izboljšave.

Rezultat projekta so načini uporabe obogatene resničnosti v ODKJG, ki jih opisujemo v nadaljevanju.

Obogatitev prostora knjižnice: Za dodatne informacije o prostorih in storitvah knjižnice smo uporabili obstoječo tablo s tlorisom pri vходу v knjižnico, izdelali smo še novo informativno tablo v knjižnici, na kateri so zbrani vsi UDK vrstilci, ki jih imamo v ODKJG, tloris knjižnice in navodila za uporabo obogatene resničnosti. Na obeh tlorisih smo določene dele knjižnice opremili s trikotnimi prožilnimi slikami, ki uporabnika povežejo z interaktivnimi informacijami o knjižnici, storitvah, novostih, pravilih. Podobno so s standardno ikono Aurasme po celi knjižnici označeni predmeti, ki jih uporabnik lahko odčita.

Grafični prikaz lokacije gradiva: Na digitalnem tlorisu knjižnice smo označili lokacijo za vsak vnaprej izbran UDK. Pri izbranih vrstilih smo dodali napotek na sorodne vrstilce. Poleg izbranih vrstilcev na prej omenjeni informativni tabli so prožilne slike v obliki ikon velikosti 3 × 3 cm. Uporabnik odčita prožilno sliko poleg zelenega vrstilca in s tem požene Auro, ki mu prikaže lokacijo gradiva v prostem pristopu ter dodatne napotke.

Obogatitev določenih naslovnih knjig Založbe FDV: Aurasmo smo identificirali kot možen kanal za obogatitev knjig z dodatnimi informacijami in zanimivostmi. Za enkrat smo se osredotočili na naslovnice knjig Založbe FDV. Z nekaj avtorji smo posneli kratke uvodne predstavitvene nagovore bralcev, dodali smo tudi povezave na njihove bibliografije in

druga dela. Zanimanje avtorjev je precejšnje, saj z obogateno resničnostjo promoviramo tako knjige kot tudi avtorje.

Slika 1: Primer obogatene resničnosti na predstavitveni zgibanki ODKJG. V aplikaciji Aurasma sledite kanal ODKJG1 in odčitajte sliko.

Navedeni vir:

1. Craig, A. B. (2013). *Understanding augmented reality: concepts and applications*. Oxford: Elsevier.

MARIBORSKE KNJIŽNICE – VODIČ OSNOVNOŠOLCU SKOZI 850 LET MARIBORA

Mirjam Klavž Dolinar

Osnovna šola bratov Polančičev Maribor
e-pošta: mirjam@osbp.si

Maja Logar

Mariborska knjižnica
e-pošta: maja.logar@mb.sik.si

Patricija Remšak

Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor
e-pošta: patricija.remsak@um.si

Razvoj mladega bralca si danes brez sodelovanja med različnimi tipi knjižnic le težko predstavljamo. Pomembno je za boljše razumevanje kulturnega in zgodovinskega prostora in za oblikovanje prvih predstav o bogastvu knjižničnih zbirk.

Ob visokem jubileju mesta Maribor, ki letos praznuje 850-letnico, smo se zato v skupni izhodiščni temi povezale šolska, splošna in visokošolska knjižnica. Odločili smo se, da preteklost Maribora otrokom čim bolj nazorno, neposredno in zanimivo pripeljemo v zavedanje, radovednost in samostojni uporabniški nemir: skozi svoja vedenja, znanja, pristope, gradivo in informacije.

Vse tri knjižnice smo svoje bibliopedagoško delo izvajale za organizirane skupine otrok. V šoli so te skupine praviloma najpogostejši način za uresničitev prireditev in dejavnosti, v splošni in visokošolski knjižnici pa veljajo za tisto skupinsko obliko dela, ki je zaradi vstopa v varnem in

poznanem spremstvu sošolcev, knjižničarjev in učiteljev v širši prostor pogosto najdozvetnejša in najbolj učinkovita za spoznavanje novih vsebin in tudi za razumevanje specifičnih nalog posamezne knjižnice, njene zgodovinske in kulturne umeščenosti ter usvajanje različnih storitev.

Razstave v osnovni šoli so lahko motivacija za pridobivanje nove učne snovi, nadgradnja že znanega, poglobljeno učenje in navajanje na čutno in estetsko podoživljanje sveta. Ob 850-letnici Maribora smo na Osnovni šoli bratov Polančičev pripravili tematsko razstavo o znamenitostih mesta, o njegovi zgodovini in o pomembnih osebnostih izbranega zgodovinskega obdobja. Razstavo smo uskladili z učnim načrtom, jo postavili v knjižnici in jo medpredmetno povezali. Delo smo zasnovali na način, ki je vključeval in povezoval učence vseh razredov devetletke, jih naučil samostojno uporabljati ter navajati vire in literaturo, jih napeljal k spoznavanju različnih vrst knjižničnega gradiva in k razumevanju njegove postavitvi v knjižnici.

Splošna knjižnica je s šolsko knjižnico v tesni povezavi in v nenehnem sodelovanju, saj s svojim segmentom dela za mlade bralce deloma pokriva skupno polje uporabnikov. Z univerzitetno knjižnico splošna knjižnica najbolj sodeluje na področju domoznanstva in prireditvev. Tokrat smo v Mariborski knjižnici mesto Maribor v soustvarjanju knjižničarskih pogledov naslonili na ljudsko pravljico in umetnost pripovedovanja, na mariborsko založništvo, simboliko in znamenitosti, na knjižno ilustracijo in preplet oblikovno pestrega nabora bibliopedagoških dejavnosti. Kot vmesni člen smo mostili prehod od šolske k visokošolski knjižnici, odpirali smo široko polje umetnosti in ga usmerjali k doživljajskim prepletom raznoterih zbirk in institucij mesta, ki v sodobnosti današnjemu osnovnošolcu razkrivajo preteklost.

Univerzitetna knjižnica Maribor je vir domoznanskih informacij za vse vrste uporabnikov. Enota za domoznanstvo UKM pridobiva, obdeluje, hrani in posreduje domoznansko gradivo, ki je vsebinsko vezano na Maribor in severovzhodno Slovenijo, ki je nastalo na območju Maribora in severovzhodne Slovenije in ga je ustvaril avtor, ki živi in deluje na tem območju ali iz njega izhaja.

Mlademu bralcu so informacije o preteklem in aktualnem dogajanju, vsebinah in osebah, ki so povezane z Mariborom in severovzhodno Slovenijo, pregledovanje raznovrstnega gradiva (časopisje, zborniki), ogled domoznanskih razstav in različnih dogodkov dobra popotnica za nadaljnji razvoj. Skozi zgodovino si tlakuje prihodnost in jo bolje razume, otrokov zgodnji vpogled v zakladnico virov in informacij pa predstavlja nezamenljivo širitev njegovega izkustva in znanj.

KNJIŽNICA – SRCE FAKULTETE

Irena Kordež

Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Knjižnica Pravne fakultete
e-pošta: irena.kordez@pf.uni-lj.si

Knjižnica Pravne fakultete v Ljubljani je moderna visokošolska knjižnica odprtega tipa. Namenjena je študentom in profesorjem Pravne fakultete ter ostalim obiskovalcem knjižnice. Prostor knjižnice omogočajo pravilno hranjenje in kvalitetno izposajo knjižnega gradiva, velika in svetla čitalnica pa omogoča študij do dvesto študentom. V knjižnici je omogočen dostop do številnih pravnih ter drugih tiskanih in spletnih informacijskih virov. Danes predstavlja knjižnica Pravne fakultete v Ljubljani eno naj-sodobnejših in najlepših knjižnic pri nas. S svojo obsežno knjižno zbirko ter dejavnostmi uresničuje svoje poslanstvo: »biti srce hrama učenosti«. Knjižnica Pravne fakultete v Ljubljani se ponaša s skoraj stoletno tradicijo in je najstarejša pravna knjižnica v Sloveniji ter ena vodilnih pravnih knjižnic v svoji regiji.

Ustanovljena je bila leta 1920. Sprva je bila namenjena le profesorjem, kasneje pa je svoja vrata odprla tudi študentom in širši strokovni javnosti. Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani je mnogo let domovala v stavbi, kjer se danes nahaja sedež Univerze v Ljubljani, to je v nekdanjem Deželnem dvorcu na Kongresnem trgu v Ljubljani. Stavba na Kongresnem trgu z leti ni več zagotavljala dovolj prostora za izvajanje študijske in raziskovalne dejavnosti fakultete, zato se je leta 2000 Pravna fakulteta z namenom pridobitve večjih in primernejših prostorov preselila v stavbo nekdanje Tiskarne ljudske pravice na Poljanskem nasipu v Ljubljani. Zunanost nekdanje tiskarne je ostala nespremenjena, v notranjosti pa sta se z velikim občutkom združili tradicija in sodobni slog.

Novi prostori fakultete so bili skrbno načrtovani in zasnovani s posebno pozornostjo do njenih uporabnikov in obiskovalcev. Tako je bilo eno glavnih vodil pri načrtovanju ureditve prostorov fakultete in knjižnice izhodišče, da so oči pravnikovo glavno orodje. Ravno zaradi slednjega so bile predavalnice in knjižnica zasnovane tako, da so vsi prostori opremljeni z velikimi okni, ki zagotavljajo obilo svetlobe, zaradi katerih je knjižnica zelo svetla in študentom omogoča kvaliteten študij. Ena izmed prednosti knjižnice je tudi v tem, da je umeščena med sosednje stavbe, kar jo ločuje od glavnih prometnic v mestu. S tem sta v knjižnici zagotovljena mir in tišina za študij. Knjižnico sestavljata dva glavna prostora. Prvi prostor zajema izposoje in informacije, gradivo v prostem pristopu, računalniška mesta ter malo in veliko čitalnico. Drugi prostor je namenjen hrambi starejšega knjižnega gradiva ter predstavlja knjižnični arhiv. Prostori knjižnice so ustrezno temperaturno in klimatsko urejeni ter omogočajo pravilno hrambo knjižnega gradiva.

Knjižnični fond Knjižnice Pravne fakultete v Ljubljani zajema veliko število enot monografskih in serijskih publikacij. V knjižnici je omogočen dostop do aktualnih spletnih informacijskih virov s področja prava ter drugih znanstvenih disciplin. Postavitev gradiva v knjižnici temelji na Univerzalni decimalni klasifikaciji (UDK), postavitvene oznake pa so že od samega začetka tematsko prilagojene in s tem prijazne uporabnikom, ki lahko gradivo v knjižnici poiščejo samostojno, hitro in enostavno. Knjižnica namenja posebno pozornost izobraževanju študentov prava na področju informacijske pismenosti in iz leta v leto povečuje obseg različnih oblik izobraževanj za študente. V ta namen je med drugim prilagodila tudi postavitev obstoječih knjižnih regalov v knjižnici in tako pridobila dodaten večnamenski prostor, ki je namenjen tako študiju kot izvajanju različnih usposabljanj in izobraževanj za študente.

Lahko bi rekli, da je pravna knjižnica za pravnike neke vrste laboratorij, saj je strokovna pravna literatura za pravni študij ter znanstveno raziskovanje na področju prava ključnega pomena. Pomembni dejavniki za kvalitetno in strokovno izvajanje knjižnične dejavnosti so zagotavljanje dostopa do najkvalitetnejšega knjižničnega gradiva in aktualnih informacijskih virov, strokovnost in usposobljenost zaposlenih, vrhunsko

izvajanje storitev ter nedvomno ustrezni prostorski pogoji. Prav zato je pri načrtovanju prostorske ureditve knjižnice pomembno upoštevati njeno temeljno poslanstvo ter njeno trajnost. Poslanstvo knjižnice namreč ni omejeno na leta, zato je pomembno, da so se knjižnice sposobne prilagajati družbenim spremembam in tehnološkemu razvoju ter posledično spremenjenim potrebam uporabnikov knjižnice. Pomembno je, da znajo knjižnice vedno znova poiskati in opredeliti svojo vlogo, ki jo odigrajo v različnih časovnih obdobjih svojega obstoja. Knjižnica je živa ustanova, ki je namenjena ljudem. Da bi knjižnica sledila času in živela z ljudmi, mora biti prilagodljiva, kar pomeni, da se mora, poleg ostalih knjižničnih storitev, tudi urejenost knjižničnih prostorov približati potrebam uporabnikov knjižnice. Pri tem je izjemno pomembno, da knjižnica redno spremlja zadovoljstvo uporabnikov knjižničnih storitev in kvalitetno sodeluje z uporabniki knjižnice ter skupaj z njimi razvija ideje in predloge za izboljšave ter neprestano višanje kakovosti knjižničnih storitev.

ETIČNI VIDIKI SPREMLJANJA ZADOVOLJSTVA ZAPOSLENIH

Andrej Kotnik

Matična knjižnica Kamnik
e-pošta: andrej.kotnik@kam.sik.si

Postavitev sistema spremljanja zadovoljstva zaposlenih na delovnem mestu je smiselna v vseh delovnih okoljih, ki si prizadevajo za stalno izboljševanje svojega delovanja. Pri tem se zadovoljstvo ne nanaša na to, da bi bili vsi zaposleni nenehno do ušes nasmejani. Gre predvsem za urejeno delovno okolje, kjer vladajo korektni, odkriti in spoštljivi delovni odnosi, v katerem se zaposleni čuti sprejetega, slišane in upoštevanega na področjih, ki sodijo v njegovo kompetenco. Gre za okolje, ki na zaposlenega deluje spodbudno. Dobro počutje na delovnem mestu bistveno pripomore k boljši delovni uspešnosti zaposlenega. Če gre za zaposlenega v javnem zavodu, kakršen je npr. javna knjižnica, je to še posebej pomembno, saj je tak zaposleni dobesedno v službi soljudi–davkoplačevalcev, ki imajo pravico zahtevati za svoj denar kvalitetno storitev. Kvaliteta storitve zaposlenega bo gotovo boljša, če bo na delovnem mestu zadovoljen. H kvalitetni storitvi knjižničarje zavezuje tudi *Etični kodeks slovenskih knjižničarjev*, ki v petem členu knjižničarja zavezuje, da pri svojem delu zagotavlja »najvišjo možno kakovost storitev«. Poklicna etika nas zavezuje k temu, da si prizadevamo za kvalitetno delo. Samo po sebi se razume, da to v praksi pomeni težnjo za nenehnim izboljševanjem kvalitete naših storitev. Tu si torej zadovoljstvo zaposlenega na delovnem mestu in etika podajata roko. To, da je delavec zadovoljen v svojem delovnem okolju mu namreč omogoča, da bolje izkorišča delovni čas in svoj potencial v prizadevanjih za tisto, kar od njega terja poklicna etika.

Etika se kot filozofska disciplina, ki se ukvarja s tematiko človeškega hodenja in ravnanja z vidika dobrega in zlega, moralnega in nemoralnega, dotika vseh področij človekovega družbenega delovanja, tudi na delovnem mestu. Zato bo odgovoren vodja delovnega procesa čutil etično dolžnost, da se pozanima o tem, ali se zaposleni v delovnem okolju počutijo dobro. V kolektivih, ki štejejo več zaposlenih in v katerem delo poteka v kompleksnem delovnem procesu, je primerno, da je vzpostavljen sistem, ki omogoča vpogled v stanje zadovoljstva zaposlenih na delovnem mestu.

Spremljanje zadovoljstva zaposlenih mora biti resno zastavljen projekt, z jasno zastavljenimi cilji, jasno določene metodo, z jasnim nadzorom nad načinom spremljanja, ki onemogoča zlorabe pridobljenih podatkov. Sistem mora biti takšen, da zazna resnične težave in nezaželene trende. Kolikor je mogoče, je potrebno onemogočiti zlorabo sistema v smeri medsebojnega obračunavanja in sorodnih pojavov, ki jih imenujemo mobing. Sistem spremljanja mora dajati merljive rezultate, ki jih je mogoče statistično obdelovati, oceniti dejansko stanje in izbrati ukrepe za izboljšanje, kjer je to potrebno oziroma mogoče. Vse to je mogoče doseči le v okolju, ki ima jasno opredeljene etične standarde. Tovrstni projekti namreč morajo imeti etične vzroke, metode in cilje. To pomeni, da morajo biti usmerjeni k temu, kar prepoznavamo kot dobro, kot skupno vrednoto ali poslanstvo.

STATUS VISOKOŠOLSKIH KNJIŽNIČARJEV – PONOVO

Sandra Kurnik Zupanič

Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor
e-pošta: sandra.kurnik@um.si

Knjižničarji smo se v obdobju po osamosvojitvi znašli med t. i. družbenimi dejavnostmi, ki jih je bilo potrebno na novo normativno urediti. Plače kot enega pomembnih družbenih korektivov za oblikovanje statusa zaposlenih v družbenih dejavnostih je urejal leta 1994 uveljavljeni Zakon o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnostih. Zakon naj bi zagotovil uveljavitev enotnih izhodiščnih količnikov za določanje osnovnih plač enakih in primerljivih delovnih mest v posameznih družbenih dejavnostih.

Visokošolski knjižničarji smo se leta 1998 priključili opozorilni stavki zaposlenih na ljubljanski in mariborski univerzi, ki je zahtevala celovito preoblikovanja plačnega sistema v visokem šolstvu v smeri primerljivosti plač habilitiranih zaposlenih na univerzah s plačami drugih vrhunsko kvalificiranih poklicev (npr. sodniki) ter ustreznega ovrednotenja plač nepedagoških delavcev, torej tudi strokovnih knjižničnih delavcev zaposlenih na obeh slovenskih univerzah.

Zakon iz leta 1994 je postavil pretogo ogrodje, ki ga številni aneksi panožnih kolektivnih pogodb s popravki izhodiščnih količnikov osnovnih plač in dodatkov niso uspeli razrahljati. Pregledi in primerjave plač knjižničnih delavcev, zaposlenih v kulturi, osnovnem in srednjem šolstvu ter na univerzah so pokazali veliko mero neuskkljenosti. Posamezni poskusi oblikovanja predlogov ureditve enotnega plačnega sistema v knjižničarstvu so nakazali, da se knjižničarji težko poenotimo glede svojega plačnega

položaja v različnih tipih knjižnic. Podobna dogajanja v drugih poklicnih skupinah so vlado na prelomu tisočletja pripeljala do oblikovanja novega normativnega okvirja, ki je leta 2002 zaživel s prvim Zakonom o sistemu plač v javnem sektorju.

Knjižničarji smo se z upanjem za ureditev plačnih nesorazmerij aktivno vključili v priprave na uvedbo novega plačnega sistema. Z nekoliko večjo mero enotnosti smo oblikovali predloge za umestitve knjižničarskih delovnih mest, ki smo jih posredovali pogajalski skupini vlade in sindikatov. Prevedba delovnih mest leta 2008 in prehod na nov plačni sistem leta sta vsa naša prizadevanja izničila ter še povečala plačna nesorazmerja. Spoznanje, da moramo knjižničarji postati samostojen pogajalski partner za odpravo plačnih nesorazmerij je že konec leta 2008 pripeljalo do ustanovitve knjižničarskega sindikata, ki pa se je (ponovno) zaradi neenotnosti samih knjižničarjev po dobrem letu samoukinil. Odpravo sistemskih nesorazmerij lahko knjižničarji tako dosežemo le, če bomo uspeli prepričati odločevalce v pogajalskih skupinah.

Plačna nesorazmerja slovenskih knjižničarjev so se od leta 2008 povečala ne samo med posameznimi proračunskimi uporabniki, ampak tudi znotraj enega proračunskega uporabnika. Umestitev knjižničarskih delovnih mest na mariborski univerzi predstavlja nazoren primer kršenja osnovnih načel novega plačnega sistema. Na prevedbo delovnih mest, ki jo je pripravila univerza, smo knjižničarji in sindikat podali negativno mnenje in predloge za nove umestitve, vendar niso bili upoštevani. Zaposleni na posameznih delovnih mestih v visokošolskih knjižnicah mariborske univerze smo bili umeščeni kar za štiri plačne razrede nižje, kot je pokazal prevedbeni izračun. Nezadovoljstvo je poglobilo neenotnost, dežurni krivec pa je postal sindikat. Avtonomija univerze je bila izrabljena za posamezne nesistemske spremembe v plačnem sistemu, ko so dekani posameznih članic podpisali soglasje, da razpolagajo s finančnimi sredstvi za spremembo plačnega razreda posameznega knjižničarskega delovnega mesta. Bibliotekarji na mariborski univerzi smo tako danes umeščeni ob 28. do 33. plačnega razreda, ob dejstvu, da niti en ni umeščen v orientacijski plačni razred za bibliotekarja po kolektivni pogodbi za javni sektor – 30.

Dolgoletne negativne izkušnje so pri knjižničarjih mariborske univerze povzročile veliko mero skepse in nezaupanja ob predstavitvi prizadevanj univerze za izstop iz javnega sektorja. Menimo namreč, da si bomo knjižničarji, pa tudi vsi nepedagoški delavci, tako še težje izborili primerne plačne umestitve. Ali bomo ob tem sposobni oblikovati predloge, ki bodo upoštevali načelo enotnosti plačnega sistema, pa bo pokazal čas.

DRUŽBENI MEDIJI – PRILOŽNOST ZA KNJIŽNICE

Sergej Lah

Institut informacijskih znanosti Maribor
e-pošta: sergej.lah@izum.si

Velik del slovenskih knjižnic je že pred leti vstopil v svet družbenih medijev. Med knjižničarji in knjižnicami je najpopularnejše družbeno omrežje Facebook, sledi Twitter, nato Youtube, Pinterest, Google+, spletni dnevniki idr. Ob tem pa raziskave kažejo, da knjižnice, tako po svetu kot pri nas, v veliki večini ne izkoriščajo možnosti, ki jih družbeni mediji ponujajo. Družbeni mediji niso le dodatna oblika promocije, razumeti in izkoristiti jih je potrebno kot spletna komunikacijska orodja, s pomočjo katerih je mogoče izgraditi trajen odnos zaupanja in sodelovanja med knjižnico in njenimi uporabniki.

Namen prispevka je podati bistvene dejavnike uspešnega nastopa in izgradnje podobe knjižnice v družbenih medijih, kar je mogoče strniti v nekaj osnovnih priporočil:

• Prisluhnite uporabnikom družbenih medijev

»Poslušanje«, oziroma spremljanje pogovorov uporabnikov družbenih medijev, naj bo prva resna aktivnost, ki se je naj knjižnice lotijo pri načrtovanju svoje prisotnosti v družbenih medijih. Še preden začnete z objavo svojih lastnih vsebin, vas mora namreč zanimati, kdo so vaši uporabniki, o čem razpravljajo, katere so teme skupnosti, katere del je knjižnica. Čeprav seveda različne organizacije potrebujejo različne strategije, obstajajo neka osnovna načela, kako prisluhniti uporabnikom družbenih medijev.

Za začetek lahko uporabite enostavno dostopna orodja, kot so Google Alerts, Twitter Search ipd.

• Vzpostavite in spodbujajte sodelovanje

Družbene medije uporabniki prepogosto dojemajo kot brezplačno obliko promocije. Take vrste nastop v družbenih medijih je precej enostranski. Sodobne knjižnice tako pri izgradnji svoje prepoznavnosti in pomena ne bi smele izhajati le iz kvalitete in nabora svojih storitev, temveč vedno pogosteje skozi kvaliteto sodelovanja z uporabniki njihovih storitev. Povezovanje in sodelovanje z uporabniki je v poslovanju sodobnih organizacij vedno pomembnejše. Knjižnice naj torej izkoristijo družbene medije najprej za prepoznavanje uporabnikov in njihovih potreb. Nato pa naj s pomočjo interaktivnosti v družbenih medijih vzpostavijo sodelovanje in razvijejo komunikacijo na osnovi rednih objav izobraževalnih in informativnih vsebin, z deljenjem vsebin drugih uporabnikov in organizacij, z objavo aktualnih informacij o storitvah knjižnice in njenih zbirkah, z odgovarjanjem na vprašanja in vključevanjem v on-line razprave uporabnikov ter aktivnega spodbujanja uporabnikov k sodelovanju.

• Delujte odprto in pregledno

Pogosto so vodstva različnih organizacij zadržana do nastopa in aktivnosti v družbenih medijih, saj se bojijo izpostavljenosti, izgube nadzora nad javno podobo, negativnih komentarjev, kritik ipd. Uporabniki se o svojih izkušnjah z izdelki, storitvami in blagovnimi znamkami pogovarjajo tudi v družbenih medijih. Tudi knjižnice in njihove storitve v tem pogledu ne morejo biti nobena izjema. Za knjižnice je pomembno, da se teh razprav udeležijo in se še posebej v primeru negativnih mnenj in komentarjev pravilno odzovejo. Pogovorov v družbenih medijih seveda ni mogoče nadzorovati, mogoče pa je razprave usmerjati in vplivati na končno obliko sporočil, ki bodo dostopne ostalim uporabnikom družbenih omrežij. Izkušnje organizacij, ki so se s pomočjo družbenih medijev odprle in približale svojim uporabnikom, kažejo da so si z večjo odprtostjo

svojega delovanja pogosto zagotovile več podpore in razumevanja, tako med uporabniki, kot v pogledu financiranja, kar je za neprofitne organizacije, kot so tudi knjižnice, še posebej pomembno.

• **Oblikujte pravila in izdelajte načrt nastopa v družbenih medijih**

Knjižnice, ki se odločijo za nastop v družbenih medijih, morajo določiti pravila, ki naj jih upoštevajo vsi zaposleni. Pravila morajo biti zapisana v jasni in preprosti obliki, ki v primeru nastopa knjižnice v družbenih medijih nedvoumno opredeljujejo način on-line komuniciranja in sodelovanja zaposlenih. Uporaba družbenih medijev je v osnovi tako preprosta, da se pogosto spregleda, da je za uspešen nastop v družbenih medijih potrebno poskrbeti za vsakodnevne aktivnosti, redne objave, spremljanje uporabnikov in njihovih komentarjev. Zaradi navedenega mora biti izdelan načrt nastopa v družbenih medijih, ki jasno določa človeške in finančne vire in naj bo sestavni del širšega poslovnega načrta knjižnice.

Družbeni mediji niso več novost, zagotovo niso le tehnološka muha enodnevnic, trendi kažejo, da bodo v prihodnje vpleteni v življenje in delo bolj, kot si danes lahko predstavljamo. Če izhajamo iz osnovne dejavnosti knjižnic, ki se nanaša na organiziranje in zagotavljanje razpoložljivosti virov in informacij uporabnikom, lahko rečemo, da so družbeni mediji ustvarjeni kot nalašč za knjižnice. Cilji prisotnosti knjižnic v družbenih medijih se ne smejo omejevati zgolj na boljšo prepoznavnost knjižnice in njenih storitev. Usmerjeni naj bodo v spodbujanje dvosmerne komunikacije in izgradnjo sodelovalnih odnosov z uporabniki. Sodelovanje z uporabniki v družbenih medijih ne krepi le podobe in prepoznavnosti knjižnice, temveč daje možnost knjižničarjem, da se predstavijo kot strokovnjaki na različnih področjih in kot taki uveljavijo kot zanesljiv vir informacij, ki jih potrebujejo uporabniki.

PROSTORI OSREDNJE HUMANISTIČNE KNJIŽNICE FILOZOFSKE FAKULTETE NEKOČ, DANES IN JUTRI?

Milan Lovenjak

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Osrednja humanistična knjižnica
e-pošta: milan.lovenjak@ff.uni-lj.si

Primož Južnič

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo
e-pošta: primoz.juznic@ff.uni-lj.si

Prve knjižnice so na Filozofski fakulteti nastale že ob njeni ustanovitvi l. 1919 (knjižnica seminarja za teoretično filozofijo, pedagoškega seminarja, seminarja za slovansko filologijo in knjižnica romanističnega seminarja), ko je dobila prostore v glavni univerzitetni stavbi, Deželnem dvorcu na Kongresnem trgu. Knjižnice (do l. 1941 jih je bilo ustanovljenih še nadaljnjih devet) so bile nameščene v prostore seminarjev ali kabinete profesorjev, ki naj bi jih uporabljali za pripravo predavanj in seminarjev, medtem ko naj bi za študij in poglobljeno delo študentov skrbela skupna univerzitetna knjižnica. Po izgradnji nove stavbe za univerzitetno knjižnico na Turjaški ul., ki je bila po načrtih Jožeta Plečnika dokončana spomladi 1941, so vanjo preselili skoraj vse seminarje filozofske fakultete in njihove knjižnice, ki so potem v stavbi univerzitetne knjižnice gostovale dve desetletji. Tako je 29. januarja 1944 nemško letalo, ki je padlo na stavbo univerzitetne knjižnice, poleg dela njenega fonda (ok. 55.000 enot), skoraj popolnoma uničilo tudi štiri knjižnice filozofske fakultete, skupaj je pogorelo približno 15.000 zvezkov iz njihovih zbirk.

Druge knjižnice filozofske fakultete so skupaj s seminarji, ki so bili preimenovani v oddelke, nastale po drugi svetovni vojni, kot prva knjižnica Oddelka za psihologijo l. 1950. Takrat so stekla tudi prizadevanja za gradnjo nove stavbe za Filozofsko fakulteto na Aškerčevi ulici (v načrtih iz leta l. 1953 je bilo za knjižnice predvidenih skupaj 830 m²), ki je bila končana spomladi 1961. Takoj se je pričela tudi vselitev knjižnic, ki so bile skupaj s svojimi oddelki razvrščene v prostore po vseh petih nadstropjih. Ob selitvi nekaterih oddelkov v druge prostore, so se selile tudi njihove knjižnice, kot npr. knjižnica Oddelka za arheologijo (1991) in knjižnica Oddelka za etnologijo (1992), ki sta skupaj s svojima oddelkoma dobili prostore v prenovljeni stavbi na Zavetiški ulici 5. V študijskem letu 1993/1994 je bila v kleti fakultete urejena skupna čitalnica, ki pa ima majhno število sedežev.

3. aprila 1996 je bila s sprejetjem akta *Pravila Osrednje humanistične knjižnice Filozofske fakultete* na senatu ustanovljena Osrednja humanistična knjižnica Filozofske fakultete (OHK FF). S tem se je 18 knjižnic 20 oddelkov formalno, ne pa tudi prostorsko, združilo, novonastala knjižnica pa je postala po obsegu gradiva največja fakultetna knjižnica Univerze v Ljubljani in (za NUK in UKM) tretja največja knjižnica v Sloveniji. Skupni knjižnični fond vseh knjižnic, ki sestavljajo OHK FF in zasedajo 1.990 m² prostora na petih različnih lokacijah, je v juliju 2014 presegel 735.000 enot gradiva. Iz nekdanjih seminarskih knjižnic so nastale specializirane strokovne knjižnice, katerih pomen je širši kot samo za potrebe same fakultete.

Rešitev prostorske stiske, ki morda najbolj prizadene prav knjižnice in njihove uporabnike, je že leta prioriteta naloga vseh vodstev FF. Doslej je bilo podanih več pobud in predlogov, kako primerno urediti prostore za skupno knjižnico in povečati dostopnost gradiva, med drugim tudi namestitve dela knjižnic ob izselitvi Oddelka za geologijo NTF v pritličje FF (2003), gradnja povsem nove stavbe na dvorišču za glavno fakultetno stavbo in možnost vključitve OHK FF v stavbo nove univerzitetne knjižnice (NUK II/ UKL). K slednjemu je bila fakulteta pozvana l. 2005, na predvidenem prostoru za OHK FF v pritličju in prvih dveh nadstropjih

v obsegu 4.500 m² bi bilo v prostem pristopu ok. 20 odstotkov gradiva, medtem ko bi se preostalo hranilo v avtomatiziranem skladišču. Do l. 2007 so bili pripravljeni natančni načrti, vendar projekt pozneje ni bil realiziran.

Nova možnost za rešitev prostorske problematike OHK FF je nastopila l. 2013 s predvideno preselitvijo Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo iz stavbe na Aškerčevi 5 na novo lokacijo, izpraznjen prostor pa naj bi dobila Filozofska fakulteta za svojo dejavnost. V prvi polovici l. 2014 je bil pripravljen idejni načrt za rekonstrukcijo in energetske sanacije omenjene stavbe, ki predvideva prostor za knjižnico v nizkem pritličju (knjižni depo), v prvih treh nadstropjih (gradivo v prostem pristopu in prostori za uporabnike) in delu 4. nadstropja (prostori za zaposlene). Na skupno 2.100 m² bi bilo možno preseliti približno polovico knjižničnega fonda, za preostali del gradiva pa se išče druga rešitev, optimalna bi bila združitev preostalih knjižnic v enem od nadstropij v matični stavbi fakultete.

Danes se v strokovni literaturi pojavljajo številne prostorske, organizacijske in druge dileme in vprašanja za visokošolske knjižnice. Zato je izgradnja nove knjižnice veliko bolj zahtevna, vsebinsko in organizacijsko. Odličen pregled izzivov, s katerimi se srečujejo visokošolske knjižnice ter njihova prizadevanja za ohranitev osrednje vloge v svojih okoljih, imamo tudi v Sloveniji (Ambrožič, 2012). Koncept, ki se uveljavlja in je preverjen na vrsti primerov je visokošolska knjižnica kot družabni in učni prostor (angl. social and learning space) (Bryant, Matthews in Walton, 2009). Namreč premik k uporabi digitalnih knjižničnih zbirk omogoča visokošolskim knjižnicam in knjižničarjem, da ne razmišljajo o prostoru le kot prostoru, kjer je shranjeno gradivo in v odprtem dostopu na voljo uporabnikom. Veliko se piše o tem, da naj bo knjižnični prostor predelan tako, da bo pomemben del prostora namenjenega skupinskemu študiju (kar je postala pomembna oblika študija na sodobnih univerzah) ter družabnosti (Pušnik, 2011). Pri slednjem gre za vpliv razmišljanja o knjižnici kot tretjem prostoru, predvsem za mlade ljudi (Lin, Pang in Luyt, 2014). Raziskave kažejo, da mlade generacije (pogosto označene kot generacija Y)

vidijo knjižnični prostor predvsem kot prostor za študij (Gardner in Eng, 2005).

Vprašanja, ki se postavljajo so, kako lahko takšni prostori »sobivajo« s klasičnimi prostori knjižnice, z gradivom v prostem pristopu in prostori za samostojen študij. Primeri visokošolskih knjižnic po svetu kažejo, da je to mogoče, če se skrbno lotimo načrtovanja prostora (Chan in Spodick, 2014; Conner, 2014). Najboljše odgovore na ta vprašanja lahko dobimo z raziskovalnim pristopom, ki bi ga želeli uporabiti pri načrtovanju bodočih prostorov OHK FF. Metod za študij in analizo uporabe knjižničnih prostorov je pravzaprav veliko (May, 2011). Toda za načrtovanje na osnovi spremljanj želja in pričakovanj uporabnikov je najlažje uporabiti ankete, klasične (Yoo-Lee, Lee in Velez, 2013) ali spletne (Beard in Bawden, 2012), in intervjuje (Bailin, 2011). Na osnovi rezultatov dobljenih z drugimi, predvsem kvalitativnimi metodami, npr. etnografskimi (Bryant, Matthews in Walton, 2009), ali s kombinacijo kvalitativnih in kvantitativnih metod (Harro in Turpin, 2013), lahko šele kasneje preoblikujemo že postavljene prostore.

Ob ugodnem razpletu, ustrezni podpori državnih, univerzitetnih in fakultetnih organov, lahko ob bližajoči se stoletnici ljubljanske univerze in njene filozofske fakultete Osrednja humanistična knjižnica postane sodobno informacijsko, študijsko in družabno središče humanističnih ved.

Navedeni viri:

1. Ambrožič, M. (2012). Preobrazba visokošolskih knjižnic za učinkovito podporo spremenjenim matičnim okoljem. *Knjižnica*, 56 (4), 57–93.
2. Bailin, K. (2011). Changes in academic library space: a case study at the University of New South Wales. *Australian academic and research libraries*, 42 (4), 342–359.
3. Beard, C. in Bawden, D. (2012). University libraries and the postgraduate student: physical and virtual spaces. *New library world*, 113 (9–10), 439–447.
4. Bryant, J., Matthews, G., & Walton, G. (2009). Academic libraries and social and learning space: a case study of Loughborough University Library, UK. *Journal of librarianship and information science*, 41 (1), 7–18.
5. Chan, D. L. in Spodick, E. (2014). Space development: a case study of HKUST Library. *New library world*, 115 (5–6), 250–262.

6. Conner, M. (2014). *The new university library: four case studies*. Chicago: ALA Editions.
7. Gardner, S. in Eng, S. (2005). What students want: generation Y and the changing function of the academic library. *Portal: libraries and the academy*, 5 (3), 405–420.
8. Harrop, D. in Turpin, B. (2013). A study exploring learners' informal learning space behaviors, attitudes, and preferences. *New review of academic librarianship*, 19 (1), 58–77.
9. Lin, H., Pang, N. in Luyt, B. (2014). Is the library a third place for young people? *Journal of librarianship and information science*. V tisku.
10. May, F. (2011). Methods for studying the use of public spaces in libraries / Les méthodes d'étude de l'utilisation des espaces publics dans les bibliothèques. *Canadian journal of information and library science*, 35 (4), 354–366.
11. Pušnik, M. (2011). V knjižnico za zabavo: visokošolska knjižnica kot družabni prostor. V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Knjižnica: odprt prostor za dialog in znanje: zbornik referatov* (str. 49–66). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
12. Yoo-Lee, E., Lee, T. H. in Velez, L. (2013). Planning library spaces and services for Millennials: an evidence-based approach. *Library management*, 34 (6–7), 498–511.

SPECIJALNE KNJIŽNICE DANAŠNJICE – TREBAMO LI (R)EVOLUCIJU?

Bojan Macan

Inštitut Ruđer Bošković, Zagreb, Hrvatska
e-pošta: bojan.macan@irb.hr

Primjena informacijskih tehnologija u znanstvenoj komunikaciji i knjižnicama znatno je ubrzala protok znanstvenih informacija te olakšala njihovu dostupnost široj zajednici. Samim time, informacijske su tehnologije preobrazile i knjižnice u virtualne riznice znanja te umanjile ulogu i korištenost njihovih fizičkih prostora i građe. Tako je djelomično smanjena i vidljivost knjižnice te percepcija njezine važnosti za zajednicu pa je u proteklim desetljećima velik broj knjižnica, od čega dobar dio specijalnih, zatvoren. No, i onim knjižnicama koje su opstale prijete mnoge opasnosti. Da bi opstale, knjižnice se moraju brže prilagođavati, iskorištavati nove tehnologije kao svoju prednost i mogućnost učvršćavanja pozicije unutar zajednice u kojoj djeluju. Potrebno je proaktivno nuditi nove usluge i servise, a trenutno se izdvaja nekoliko važnijih i atraktivnijih područja na kojima je to moguće postići.

Osiguravanje pristupa znanstvenim informacijama i nadalje ostaje jedan od osnovnih zadataka knjižnica, no fokus se mora pomaknuti od kupovine, pretplate i obrade knjižnične građe na olakšavanje pronalazanja, pristupa i korištenja informacija. Današnja proizvodnja znanstvenih informacija daleko nadilazi mogućnosti bilo koje knjižnice da je nadzire pa se tako knjižnice moraju usmjeriti prema izgradnji i implementaciji infrastrukture koja će olakšati pronalazak i pristup takvim informacijama. Korisnik od knjižnice više ne očekuje pristup/posudbu knjižnične građe koju knjižnica ima u svojem fondu, već pronalazenje relevantne znanstve-

ne informacije neovisno o njezinoj lokaciji te pristup istoj i/ili mogućnost njezine brze nabavke. Da bi se to postiglo, potrebna je globalna suradnja knjižnica na izgradnji odgovarajuće kompatibilne infrastrukture, ali i suradnja u razmjeni informacija putem usluga kao što su međuknjižnična posudba. Korisnicima današnjih knjižnica potrebna je prava informacija i to odmah, uz što je moguće manju potrebu njihovog angažmana pa je stoga nužno da knjižnice povežu sve svoje servise i automatiziraju razne postupke (npr. automatsko naručivanje građe putem sustava za međuknjižničnu posudbu izravno s mrežnih stranica izdavača).

Osim spomenute infrastrukture, velika je uloga (i prilika) knjižnica u uspostavi i održavanju institucijskih repozitorija za pohranu znanstvenih publikacija, ali i znanstvenoistraživačkih podataka. Otvoreni pristup znanstvenim informacijama je inicijativa koja zauzima sve važnije mjesto u znanstvenoj zajednici, a sasvim je prirodno da knjižnice u tom procesu preuzmu vodeću ulogu u osiguravanju infrastrukture, organizaciji prikupljanja građe, diseminaciji informacija o samoj inicijativi, kao i edukaciji svih sudionika. Edukacija korisnika je jedan od ključeva opstanka knjižnica i podizanja njihovog ugleda. Knjižničari posjeduju specifična znanja koja mogu biti korisna znanstvenicima, pa je važno osmisliti teme i načine edukacije pri čemu bi poseban naglasak trebao biti na edukaciji uživo. Na taj način se knjižničari bolje povezuju sa svojim korisnicima i razbijaju barijeru otuđenja koje je u današnjem vremenu veliki problem. Snažniji angažman knjižnica u inicijativi otvorenog pristupa je ujedno i prilika knjižnicama da preuzmu važnu ulogu i u izdavaštvu institucije. Nemoguće je predvidjeti u kojem će se smjeru razvijati znanstvena komunikacija, no ukoliko važnost institucijskih repozitorija nastavi rasti, oni bi mogli postati platforma objavljivanja znanstvenih informacija i preuzeti tu ulogu od današnjih izdavača.

Na temelju institucijskih repozitorija i oko njih se sve češće izgrađuju i sustavi informacija o znanstvenoj djelatnosti putem kojih se prati cjelokupan znanstveni rad neke ustanove/pojedinca. Uključivanje knjižnica u takve procese i/ili njihovo pokretanje od strane knjižnica su veliki zalog za sigurniju budućnost knjižnica. Bibliometrija je također jedno od

vrlo važnih područja gdje knjižnice mogu pružati usluge poput izdavanja potvrda o objavljenim radovima, radovima indeksiranim u pojedinim bazama podataka, njihovoj citiranosti, raznim bibliometrijskim pokazateljima, izrade raznih analiza za potrebe ustanova i sl. Takve su aktivnosti pojedinih knjižnica postale vrlo tražene usluge kojima su se knjižnice revitalizirale u očima korisnika te dobile na značaju i prepoznatljivosti.

Jedan od najjačih argumenata koji knjižnica može imati, a koje uprave najlakše mogu razumijeti jest privlačenje financijskih sredstava na instituciju. Stoga je dobivanje projekata jedan od najboljih načina za provođenje dijela svih prethodno spomenutih aktivnosti koji će osim uz financijsku injekciju potrebnu za provođenje jednog dijela aktivnosti sasvim sigurno dobro izgledati i u očima uprava matičnih institucija.

Unatoč posvemašnjoj orijentaciji na digitalne informacije, knjižnica kao mjesto nije izgubila svoj značaj te je i dalje potrebna kao centralna točka života na instituciji. No, potrebno je napraviti pomak u percepciji knjižnice kao mjesta za studijski rad u tišini prema knjižnici kao centru života na instituciji, mjestu gdje se znanstvenici susreću, razmjenjuju informacije, educiraju i sl.

SKRITO NAJ POSTANE ODKRITO: PRIMERI DOBRIH PRAKS PROMOCIJE DOMOZNANSKIH E-VSEBIN NA CELJSKEM

Srečko Maček

Osrednja knjižnica Celje
e-pošta: srecko.macek@knjiznica-celje.si

Domoznanska dejavnost splošnih knjižnic je kot njihova redna naloga opredeljena tudi v *Zakonu o knjižničarstvu* in ostalih podzakonskih aktih. Z uveljavitvijo *Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah*, so »regionalne« knjižnice dobile tudi naloge koordinacije domoznanstva na območju. V minulih letih je bilo ob finančni podpori države izvedenih vrsto projektov digitalizacije in objave rezultatov na portalih Digitalna knjižnica Slovenije, Kamra in drugeje. Razvoj svetovnega spleta in digitalizacije je ob ustrezni umestitvi domoznanstva v področno zakonodajo ob pravem času dal dejavnosti nov zagon.

Domoznanstvo ima različno dolgo tradicijo, najdaljšo in najboljše zbirke imajo nekdanje študijske knjižnice, današnje OOK. Ob uveljavljenih delovnih postopkih zbiranja, obdelave in ustreznega hranjenja gradiv, se je postopoma uveljavljalo zavedanje, da je potrebno gradivo, ki praviloma ni namenjeno izposoji na dom, le potrebno v ustreznih pogojih občasno predstaviti uporabnikom, ki so ga uporabljali predvsem v raziskovalne namene.

Z uveljavitvijo digitalizacije in interneta se je za domoznanstvo pojavilo mnogo možnosti predstavitve vsebin, ki so zaradi posebne obravnave omejeno dostopne javnosti. Danes tako sobivata analogno in digitalno,

lahko enakopravno, pa tudi komplementarno, pač glede na potrebe uporabnikov vseh generacij.

V celjski knjižnici, nekdanji študijski knjižnici, ima domoznanstvo pomembno vlogo v ponudbi knjižničnih storitev, ki želi slediti razvoju dejavnosti in splošnemu razvoju tehnoloških možnosti. V devetdesetih je bilo izvedeno mikrofilmanje celjske periodike in nato digitalizacija starih razglednic in vzpostavljena spletna stran KAM. Pred štirinajstimi leti je vzpostavila spletni Celjski biografski leksikon, ki je predhodnik današnjega Biografskega leksikona Celjskega območja in Zasavja ter sodelovala pri začetku vzpostavitve portala Kamra. Po reorganizaciji upravljanja pa tudi prevzela skrb za strežniške kapacitete in glavno uredništvo portala.

V drugi polovici prejšnjega desetletja je bilo v okviru projektov OOK namenjeno največ pozornosti digitalizaciji starejšega gradiva in objavljanju na portalih Digitalna knjižnica Slovenije ter Kamra.

Ob vseh strokovnih postopkih tehnične obdelave je bila posebna pozornost namenjena tudi promociji novo pridobljenih elektronski virov v domoznanski ponudbi. Ob zaključku posameznega projekta je bila javnost seznanjena preko lokalnih medijev, vsebine so predstavljene na spletni strani knjižnice, v zadnjem času pa tudi preko družbenih omrežij.

V nadaljevanju predstavljeni primeri so zametki razvoja samostojnih produktov znotraj domoznanstva, ki imajo »ambicijo«, da se dolgoročno oblikujejo v samostojno blagovno znamko. Spletnim uporabnikom je že na voljo mnogo domoznanskih e-virov, a se vse premalo pozornosti namenja strateško naravnani promociji. Uporabnikom, »analognim in digitalnim«, lahko pripravimo zaključene zanimive informacije, ki posredno napeljujejo na uporabo objavljenih domoznanskih e-virov. Predvsem pa družbena omrežja omogočajo, ne samo oblikovanje samostojnih zaključenih informacij in delitev le-teh, temveč tudi prepletanje, poljubno delitev, pač glede na interese uporabnika družbenega omrežja. Predvsem pa strateška uporaba orodij tržnega komuniciranja, torej marketinga nasploh, bo domoznanstvo umestila na »trg« kot kvalitetnega ponudnika informacij o lokalnem okolju na svetovnem spletu.

Zgodbe iz Kamre

Pod navedenim naslovom je v časopisu Novi tednik stalna rubrika, v kateri v nadaljevanjih knjižnica s partnerji na območju objavlja na portalu že objavljene zgodbe. Sodelovanje s časopisom se je začelo leta 2010 ob zaključku projekta digitalizacije časopisa in objave na Digitalni knjižnici Slovenije.

Zbiranje spominov ...

Celjska knjižnica se je leta 2012 pridružila projektu evropske digitalne knjižnice zbiranja gradiv ob takrat bližnjem jubileju začetka 1. svetovne vojne. Posebej organizirani dan zbiranja je bil nato organiziran še v Žalcu in še enkrat v Celju. Z letošnjim marcem pa je v sodelovanju s časopisom steklo stalno zbiranje. Zbrano gradivo je objavljeno v Albumu Slovenije, Facebooku in v Novem tedniku v stalni rubriki z naslovom Svetovna vojna 1914–1918.

Domoznanski spomin ...

Celjska knjižnica je na spletni strani z naslovom Domoznanski spomin Celja in Facebooku objavlja koledar pomembnih dogodkov v Celju. S prihodnjim letom načrtuje vsakodnevno pokritost in možnost vključitev povezave na pomembnejših celjskih spletnih portalih. Kot vir je uporabljeno digitalizirano gradivo, objavljeno v Digitalni knjižnici Slovenije, Kamri, Biografski leksikon ..., do katerih je vgrajena aktivna povezava.

»Utrip domoznanstva Spodnje Savinjske doline – včeraj, danes, jutri«

Medobčinska splošna knjižnica Žalec je v začetku leta vzpostavila Facebook profil z namenom omogočiti uporabnikom profila vpogled v zgodovinske vire domoznanskega oddelka in informiranje o aktualnem dogajanju v Spodnji Savinjski dolini.

Na profilu vabijo vse, tako posameznike, kot društva, krajevne skupnosti ..., da na njem objavljajo različne fotografije, dokumente ...

Z uvedbo navedenega profila želi žalska knjižnica vzpostaviti tesnejše povezovanje z lokalnim okoljem in njegovo zgodovino ter krepi lokalno identiteto. Hkrati pa obogatiti svojo domoznansko zbirko in jo ohraniti za prihodnje rodove.

HOW TO PUBLISH AN ARTICLE WITH OXFORD UNIVERSITY PRESS?

Julita Madzio

Oxford University Press
e-pošta: julita.madzio@oup.com

Within Oxford University Press, the Journals Production department recognizes the importance of high-quality research being published as quickly and efficiently as possible. We therefore have a streamlined production process to ensure that papers can reach the academic community rapidly and with maximum impact. We also work to ensure authors have a good experience publishing with us, and benefit from the quality standards to which we are dedicated. We value our relationships with our authors, editors, societies, and subscribers and we are constantly looking to improve the way we work.

Submissions of manuscripts, How to contact the Editorial Office, Copyright and Licence, Preparation of manuscripts, Permission to reproduce figures and extracts, Open Access, Proofs, Offprints, Language, Author Self-Archiving/Public Access policy, Advance Access all have to be considered before an article can be published.

In my presentation, I will walk you through the process of publishing a journal article with OUP.

SPECIJALNE KNJIŽNICE U HRVATSKOJ I NJIHOV POLOŽAJ UNUTAR MATIČNIH USTANOVA

Alisa Martek

Hrvaški državni arhiv, Zagreb, Hrvatska
e-pošta: amartek@arhiv.hr

Nada Avakumović

Končar – Institut za elektrotehniko, Zagreb, Hrvatska
e-pošta: navak@koncar-institut.hr

Specijalne knjižnice vrlo su raznorodne i mahom su sve u sastavu matičnih ustanova. Po svom su fondu znanstvene knjižnice, ali o njima skrbe različita ministarstva i/ili same ustanove osnivači. Jedan je od problema specijalnih knjižnica i u raznovrsnosti njihova financiranja: od onih na proračunu nekog od ministarstava do onih samo na proračunu matičnih ustanova. I matične ustanove specijalnih knjižnica predstavljaju velik problem jer, radi okrenutosti svojim svakodnevnim poslovnim i egzistencijalnim problemima, zanemaruju knjižnice. Tako se *Zakon o knjižnicama* često zanemaruje. Cilj ovoga rada je utvrditi status knjižnica u matičnim ustanovama.

U Hrvatskoj je 2011. godine provedena anketa i pregled specijalnih knjižnica prema vrstama knjižnica. Istraživanje je obuhvatilo 106 specijalnih knjižnica. Rezultati su upozorili na nedostatke u statusno-pravnom položaju knjižnica i poziciji njihovih djelatnika u matičnim ustanovama. Uočen je problem nedovoljnog zalaganja knjižničara. Kako bi se taj problem anulirao ili ublažio, potrebno je potaknuti knjižničare na aktivniju suradnju s drugim knjižnicama, matičnom službom i stručnom

udrugom. Pokazala se učestala nezakonitost poslovanja javnih ustanova u dijelu obavljanja knjižnične djelatnosti. Nezakonitost poslovanja uzrokovala je nezadovoljavajući pravni, a time i društveni položaj knjižničara u znanstvenom i kulturnom okruženju, ali i propuštanje prigode da se knjižnicu iskoristi za unapređenje kvalitete osnovne djelatnosti ustanove. Promjenom percepcije knjižničara u specijalnim knjižnicama, koji sebe vide kao isključivog posrednika u zadovoljavanju potreba pojedinca (korisnika knjižnice), u one koji zadovoljavaju i potrebe svojih ustanova i ukupne javnosti, pridonosi se borbi za pravni status knjižnice unutar matične ustanove. Potreban je agresivniji (pojedinačni i/ili zajednički) nastup knjižničara prema upravama ustanova te nadležnim državnim i stručnim tijelima sa svrhom promoviranja i plasiranja knjižnice. Samozahtajnost i samodostatnost treba zamijeniti javnim zagovaranjem i stalnom prisutnošću knjižnice u radnim postupcima ustanove i potrebama okoline.

Nakon tri godine ponovljena je anketa, temeljem koje je napravljena analiza i prikaz, kako bismo vidjeli gdje su te knjižnice danas, da li su u protekle tri godine uspjele poboljšati svoj status u matičnim ustanovama i kakav je danas položaj njihovih zaposlenika. U radu se prikazuje usporedni pregled rezultata anketa kroz navedeno razdoblje i zaključuje o poziciji i stanju specijalnih knjižnica i njihovih djelatnika u Hrvatskoj danas.

Uporabljeni viri:

1. Špac, V. in Martek, A. (2013). Specijalne knjižnice i strategija razvoja. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56 (3), 1–12.
2. Špac, V., Martek, A., Nenadić, A., Tomljanović, S. in Krajina, T. (2012). Status i pravni položaj knjižnica i knjižničara: stanje u specijalnim i visokoškolskim knjižnicama. V A. Martek in E. Rybak-Budić (ur.), *Knjižnice kamo i kako dalje?: zbornik 12. dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica* (str. 79–99). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.

PROSTOR ZA ZNANJE: SPREMENJENE POTREBE UPORABNIKOV ZAHTEVAJO PRENOVO KNJIŽNIČNEGA PROSTORA

Silva Novljan

e-pošta: silva.novljan@telemach.net

Obstoječi izstopajoči model knjižnice je zaznamovan s knjižnično zbirko, referenčnim delom in knjižničnimi inštrukcijami. Vse glasnejša so opozorila, da ta model ne zadostuje, če se želijo knjižnice učinkovito uveljaviti v procesih učenja, poučevanja in raziskovanja. Neustrezna ponudba storitev in učinkovitost obstoječih je pogosto vzrok, da se uporabniki zatekajo k drugim informacijskim virom, kljub védenju, da je njihova kakovost šibkejša od knjižničnih.

Že površen pogled v knjižnice govori, da se morajo knjižnice posodobiti, če želijo uveljaviti svojo vlogo sodelavca v izobraževalnem in raziskovalnem delu v skladu s potrebami svoje ustanove in njenega okolja. Dopolniti morajo storitve, ki jih omogoča tehnologija in z njo dostopni programi in ustanove, da bodo zmogle uporabnike podpirati v celotnem procesu doseganja ciljev in jih interdisciplinarno povezovati in motivirati za kakovostno delo.

Kot kažejo statistični podatki o delovanju knjižnic, potrebujejo le te za vključevanje novih storitev in novih uporabnikov med drugim primerno velikost fizičnega prostora, ustrezno opremljenega in urejenega tako, da je omogočeno prilagajanje storitev novim načinom učenja, poučevanja in raziskovanja. Prostor je še zmeraj element uspešnosti delovanja knjižnice. Z njim zmore knjižnica motivirati potencialne uporabnike za uporabo

knjižnice in njenih storitev in s tem krepiti kakovost študijskih in raziskovalnih rezultatov posameznikov, ustanov in njihovega okolja.

Motiviranje odgovornih za vlaganje v knjižnični prostor pa nikakor ni preprosta zadeva, še zlasti v času hude konkurence dostopnosti informacij, ki redči tudi obisk knjižnic in izposoje knjižničnega gradiva. Knjižničarji tako izgubljajo še močan prepričevalni argument, s katerim skušajo prebuditi zanimanje ustanov za posege v knjižnični prostor. Na načelni ravni so knjižnice sicer priznan del svojega okolja, na izvršilni ravni jih pa redkeje zasledimo v njegovih programih. Tudi pedagoški kader jih lahko bolj čišla po njihovem prispevku za gradnjo njihovih osebnih bibliografij in zbiranju citatov kot po nezamenljivi podpori za doseganje učnih in raziskovalnih ciljev.

Strokovnjaki opozarjajo, da morajo knjižnice previdno izbirati načine motiviranja svoje okolice, pri čemer naj ne bi izgubile iz rok kompasa svojega delovanja oziroma poslanstva. To jih razlikuje od drugih javnih »tretjih prostorov« in brani pred agresivno komercializacijo, ki delovanje meri z ekonomskim učinkom, dobičkom in neustrezno prikazanimi statističnimi podatki. Lažjo pot do navidezne uspešnosti ne izbirajo samo uporabniki knjižnic, prav tako knjižnice, ki strežejo njihovim željam in pri tem spregledajo pot, ki prispeva k upornikovemu znanju, osebni svobodi in k uresničevanju njegovih razvojnih potencialov. Razviti kakovostne knjižnične storitve, ki presegajo model izposoje knjižničnega gradiva, referenčno delo in bibliotečne inštrukcije, je težja pot, a etično nesporna in na daljši rok zagotovo uspešnejša za posameznika in družbo. Slej ko prej bodo to uvideli tudi drugi pomembni, ki krojijo okolje svoje knjižnice. O tem pričajo mnogi knjižnični programi ter prostori tujih in naših knjižnic in slej kot prej jim bodo sledile tudi knjižnice, ki, tako v tujini kot pri nas, ubirajo lažjo pot.

»DIPLOMSKI VEČERI«, ALI KAKO LAHKO SPLOŠNE KNJIŽNICE PRISPEVAJO K PROMOCIJI ZNANOSTI IN ZNANSTVENI KULTURI

Cirila Pekica

Knjižnica Kočevje
e-pošta: cirila.pekica@koc.sik.si

Vladimir Prebilič

Občina Kočevje
e-pošta: vladimir.prebilib@kocevje.si

Primož Južnič

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo
e-pošta: primoz.juznic@ff.uni-lj.si

Manifest ZBDS o razvoju slovenskih knjižnic in knjižničarstva (2004), je poslanstva knjižnic opredelil kot kulturna središča, informacijske centre in socialna središča. Delovanje in storitve knjižnic so organizirane tako, da izpolnjujejo vsa poslanstva. Vendar poslanstva niso nekaj statičnega, temveč jih moramo razumeti dinamično in razvojno. Promocijo kulture pogosto razumemo izključno kot branje leposlovja in uživanje v dobri literaturi ter obiskovanje literarnih večerov. Kultura je veliko več in zajema vse elemente človekovega življenja kot družbenega bitja. Knjižnica mora zato skrbeti za širše razumevanje kulture v družbi in s tem prispevati vseživljenjskemu izobraževanju (Birdi, Wilson in Cocker, 2008). Ena od najpomembnejših dejavnosti sodobnega življenja je znanost. Žal se ta zaradi specifične svojega delovanja in predvsem zaradi izjemne zahtevnosti

in velike specializacije, odmika in ostaja nerazumljiva večini prebivalcev. Znanstvena kultura, bi morala biti pomemben del kulture sodobne družbe (Godin in Gingras, 2000).

Znanstveno raziskovanje opredelimo na različne načine, odvisno od tega, kateri segment te dejavnosti bi želeli poudariti. Znanost je predvsem temelj tistega, čemur danes rečemo produkcija (novega) znanja v družbi in osnova njenega napredka in dobrobiti. Izpostavimo lahko znanost kot gibalno gospodarskega, tehnološkega in socialnega razvoja, ali znanost kot odkrivanje novega in odstiranje zakritega. Znanstveno raziskovanje lahko opredelimo tudi kot dejavnost, s pomočjo katere izobražujemo vrhunske strokovnjake, ki so sposobni najbolj zahtevnih del in nalog v družbi. Rezultati so vidni v zaključnih delih študija, ki praviloma predstavljajo rezultat raziskovalnega dela in dokazilo, da je kandidat/ka sposoben/na samostojnega raziskovalnega dela, seveda na različnih stopnjah zahtevnosti (Južnič, 2009).

Prav slednje je tisti del znanstvenega raziskovanja, ki je večini najbližji in ki lahko pomembno vpliva k razumevanju vloge znanosti v družbi. Strokovnjaki, ki se izobrazijo na takšen način, izhajajo iz določenega lokalnega okolja, v njem živijo in delujejo. Okolica jih pozna, četudi pogosto ne ve, ali celo ne razume s čim se ukvarjajo. Izraz »*Public understanding of science*«, ki bi ga lahko slovenili kot »razumevanje znanosti v javnosti« je v sodobnem svetu že nekaj časa opredeljen kot problematičen in izziv za različne deležnike, ki morajo skrbeti za to, da javnost prepozna pomen znanosti za sodobno družbo (Bauer et al., 2007). Zadnje desetletje opozarjajo na pomen znanstvene pismenosti, (Laugksch, 2000; Norris in Phillips, 2003) v družbi, ki obsega tudi razumevanje delovanja znanstvenikov in njihovega dela.

Knjižnica, ki je vpeta v lokalno okolje (Sung, Hepworth in Ragsdell, 2013), lahko pomembno prispeva, da se ta »prepad« premosti in da ljudje bolje razumejo čemu je znanost namenjena in kaj je njen cilj. Posebej v ZDA oblikujejo različne projekte, v katerih sodelujejo splošne knjižnice, predvsem kot prostor, kjer lahko mlajši uporabniki pridobivajo znanja in gradijo pozitiven odnos do znanosti (Beck, 2013; Dusenbery, 2013),

promovirajo vlogo splošnih knjižnic za znanstveno delovanje in raziskovanje (Smith et al., 2012). Imamo tudi zanimiv primer na Hrvaškem, ki opozarja na možnost promocije znanosti prek spletnih strani splošnih knjižnic (Vrana, 2013). Vloga šolskih knjižničarjev pri tem procesu je pogosto obravnavana tematika (Montiel-Overall in Grimes, 2013), katera vsebuje tudi uporabo knjižničnih zbirk splošnih knjižnic.

Pričujoči prispevek prikazuje konkretno izkušnjo, ki jo ima Knjižnica Kočevje, z zdaj že tri leta trajajočim projektom »Diplomski večeri«. Spodbuda je prišla s strani vodstva občine, ki je na tak način želelo uporabiti že uveljavljene izkušnje knjižnice pri organizaciji obknjižničnih dejavnosti, različnih prireditev v prostorih knjižnice. Diplomski večeri se navadno začnejo z glasbenim uvodom, ki je organiziran v sodelovanju s Glasbeno šolo Kočevje, kjer se predstavljajo najboljši učenci. Predstavitve diplomskih del potekajo na podoben način kot poteka zagovor. Diplomant (doktorskega, magistrskega oziroma dodiplomskega študija) predstavi svoje diplomsko delo, nato sledijo vprašanja iz občinstva.

»Diplomski večeri« so pritegnili različne udeležence. Najbolj pogosto so to sorodniki in prijatelji ter strokovnjaki s področij, ki jih obravnava naloga. Poleg strokovnjakov pridejo tudi tisti, ki jih obravnavana tema enostavno zanima. Slednje tudi najbolj vpliva na število udeležencev. Zanimivo je, da praviloma več udeležencev pride na predstavitev zahtevnejših nalog, kjer gre pogosto za predstavitev vrhunskih znanstvenih rezultatov. Udeleženci so praviloma zelo pohvalili dobro organizacijo »Diplomskih večerov«, kar je posebna spodbuda za knjižničarje, ki pri tej organizaciji sodelujejo. Izzivi pa vendar še ostanejo, predvsem v tem, da bi bili »Diplomski večeri« še bolj obiskani in tudi predstavitve čim bolj kvalitetne.

Menimo, da bi lahko ta izkušnja pomagala drugim splošnim knjižnicam k organizaciji podobnih dejavnosti. Želeli bi tudi opozoriti na možnosti sodelovanja splošnih knjižnic in visokošolskih knjižnic pri promociji znanosti in razvijanju znanstvene kulture v družbi. Tudi znanstveniki sami se žal pogosto ne zavedajo pomena promocije in razumevanja svojega dela v javnosti (Besley in Nisbet, 2011; Nisbet in Scheufele; 2009; Johnson et al., 2014). Visokošolske knjižnice bi lahko bile tiste, ki bi kot

predstavnice svojih (raziskovalnih) ustanov, lahko sodelovale s splošnimi knjižnicami in s tem tudi prispevale svoj delež k promoviranju raziskovalnega dela svojih matičnih ustanov.

S pričujočim prispevkom bi torej želeli spodbuditi možno širitev zamisli »Diplomski večeri« tudi med druge splošne knjižnice v Sloveniji in zainteresirati tudi visokošolske knjižnice za sodelovanje pri tem.

Navedeni viri:

1. Bauer, M. W., Allum, N. in Miller, S. (2007). What can we learn from 25 years of PUS survey research? Liberating and expanding the agenda. *Public understanding of science*, 16 (1), 79–95.
2. Beck, J. (2013). *Public libraries as places for STEM learning: an exploratory interview study with eight librarians*. Boulder: Space Science Institute. Pridobljeno 20. 7. 2014 s spletne strani: http://www.nc4il.org/images/papers/Baek_Public%20Libraries%20as%20Places%20for%20STEM%20Learning.pdf
3. Besley, J. C. in Nisbet, M. (2011). How scientists view the public, the media and the political process. *Public understanding of science*, 22 (6), 644–965.
4. Birdi, B., Wilson, K. in Cocker, J. (2008). The public library, exclusion and empathy: a literature review. *Library review*, 57 (8), 576–592
5. Dusenbery, P. B. (2013). *The STEM education movement in public libraries*. Pridobljeno 20. 7. 2014 s spletne strani: http://www.nc4il.org/images/papers/ILR%20STEM%20Library_FINAL.pdf
6. Godin, B. in Gingras, Y. (2000). What is scientific and technological culture and how is it measured? A multidimensional model. *Public understanding of science*, 9 (1), 43–58.
7. Johnson, D. R., Ecklund, E. H. in Lincoln, A. E. (2014). Narratives of science outreach in elite contexts of academic science. *Science communication*, 36 (1), 81–105.
8. Južnič, P. (2009). Grey literature produced and made available by universities – helping future scholars or plagiarists? *The grey journal*, 5 (1), 23–30.
9. Laugksch, R. C. (2000). Scientific literacy: a conceptual overview. *Science education*, 84 (1), 71–94.
10. Manifest ZBDS o razvoju slovenskih knjižnic in knjižničarstva (2004). Ljubljana: ZBDS. Pridobljeno 23. 7. 2014 s spletne strani: <http://www.zbds-zveza.si/?q=node3/30>
11. Montiel-Overall, P. in Grimes, K. (2013). Teachers and librarians collaborating on inquiry-based science instruction: a longitudinal study. *Library and information science research*, 35 (1), 41–53.
12. Nisbet, M. C. in Scheufele, D. A. (2009). What's next for science communication? Promising directions and lingering distractions. *American journal of botany*, 96 (10), 1767–1778.
13. Norris, S. P. in Phillips, L. M. (2003). How literacy in its fundamental sense is central to scientific literacy. *Science education*, 87 (2), 224–240.

14. Smith, D. A., Eisenhamer, B., Sharma, M., Brandehoff, S., Dominiak, J., Shipp, S. in LaConte, K. (2012). Collaborating with public libraries: successes, challenges, and thoughts for the future. *Connecting people to science: a national conference on science education and public outreach*, (457), 101–106.
15. Sung, H. Y., Hepworth, M. in Ragsdell, G. (2013). Investigating essential elements of community engagement in public libraries: an exploratory qualitative study. *Journal of librarianship and information science*, 45 (3), 206–218.
16. Vrana, R. (2013). Promotion of scientific literacy and popularization of science with support of libraries and internet services. V *Worldwide commonalities and challenges in information literacy research and practice* (str. 324–330). Springer International Publishing.

SODELOVANJE KULTURNIH USTANOV: NADLOGA ALI STVAR PROFESIONALNE ETIKE

Verena Perko

Gorenjski muzej Kranj

e-pošta: verena.vidrih-perko@gorenjski-muzej.si

Potreba po povezovanju kulturnih ustanov, knjižnic, muzejev in arhivov ni nova. V muzejih jo je med prvimi vizionarsko prepoznal in v svojih delih izrazil ameriški muzeolog John Dana Cotton v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. Njegova pobuda je nastala na podlagi raznovrstnih potreb tedanje ameriške družbe ter pričakovanj muzejske javnosti, in pozval je muzealce, knjižničarje in arhiviste, da se odzovejo z medsebojnim povezovanjem. Poudarjal je veliko vlogo muzejev v izobraževalnih procesih.

Prelomnim družbenim spremembam konec dvajsetega stoletja, kot so industrializacija, množične selitve, urbanizacija podeželja in ekološka ogroženost, so sledile identitetne krize in oblikovanje razdrobljene postmodernistične družbe z izrazito heterogenimi kulturnimi potrebami. Na prvem mestu je potreba po trajnem izobraževanju in medsebojnem povezovanju. Kmalu se je izkazalo, da pripada ključno mesto dediščinskim ustanovam, ki so z dobo kompjuterizacije prevzele vlogo sodobnega medija. Medije določajo povezanost, splošna dostopnost in komunikacija vsebin. Pri kulturnih ustanovah so to dediščinske vsebine, ki jih komunicirajo javnosti.

Muzeji, arhivi in knjižnice so z vstopom med medije postavljeni pred povsem spremenjene naloge komunikacije dediščinskih vsebin, ki terjajo nova profesionalna orodja in znanja. Na prvem mestu je poznavanje javnosti in njenih potreb, na čemur naj temeljijo programi in ponud-

be kulturnih ustanov. Ker je med temeljnimi muzejskimi, arhivskimi in knjižničarskimi znanostmi tega znanja malo in je zelo specifične narave, je postalo povezovanje kulturnih ustanov v številnih deželah sveta norma uspešnega delovanja. Vodi tudi v racionalnejšo porabo sredstev in transparentno delovanje ustanov, kar omogoča lažjo inkluzijo javnosti. Aktivnejše vključevanje družbenih skupin v strokovno delo je z družbenega stališča odraz politične korektnosti do lokalne skupnosti in zato tudi odraz stopnje profesionalizma zaposlenih v ustanovi. Je etični imperativ, kajti knjižnice, muzeji in arhivi so v zadnjih nekaj desetletjih dobili aktivno družbeno vlogo.

Družbene naloge kulturnih ustanov pa so v zadnjih desetletjih postale izhodišča v mednarodnih dediščinskih konvencijah. Država Slovenija je kot ena redkih sopodpisnica domala vseh mednarodnih konvencij, upošteva jih slovenska ustava in na njih temelji zakonodaja. Kulturne pravice so tudi osnovne človečanske pravice. Teh kompleksnih nalog, ki izhajajo iz holističnega koncepta kulturne dediščine v postmodernistični družbi, ni mogoče niti zamisliti brez medsebojnega povezovanja kulturnih ustanov.

Na podlagi potreb in pričakovanj sodobne družbe, kot posledica splošne uporabe interneta, so se muzeji, nič manj pa tudi knjižnice in arhivi, spremenili iz nekdanjih zakladnic v družbena središča in generatorje dediščinskega znanja. Prezemajo vlogo nekakšnih ljudskih univerz, kjer ima pomembno vlogo znanje, ki ga ohranjajo lokalne skupnosti. Njihova skupna naloga in cilj je oblikovanje in ohranjanje kolektivnega spomina. Muzeji, knjižnice in arhivi so temeljne družbene ustanove povezovanja in oblikovanja sodobne demokratične družbe. Delijo domala iste družbene naloge, ločuje jih le specifično polje delovanja in specifičnost dediščine, s katero se ukvarjajo.

Največja ovira pri vzpostavitvi nujnih in brezpogojnih med-ustanovnih povezav in sodelovanj so zastareli koncepti in z njimi tudi ustaljen, tradicionalen način delovanja naših ustanov. Da bi spremenili način razmišljanja in delovanja, pa je potrebno trajno izobraževanje in pridobivanje specifičnih profesionalnih znanj, k čemur sodi tudi profesionalna etika.

PROBLEMATIKA KADROV V DOMOZNANSKI DEJAVNOSTI

Mira Petrovič

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj
e-pošta: mira.petrovic@knjiznica-ptuj.si

Slovenske splošne knjižnice v zadnjem desetletju uspešno nadaljujejo in razvijajo domoznansko dejavnost in si prizadevajo za prepoznavnost domoznanskih zbirk v lokalnem in širšem okolju. Povečana pozornost je na eni strani rezultat sistematičnih prizadevanj za razvoj domoznanstva, na drugi strani pa tudi odraz dejstva, da se v moderni družbi povečuje zanimanje za lokalne vsebine, ki pričajo o identiteti neke skupnosti in jo predstavljajo navzven.

S tem, ko domoznansko gradivo pridobiva veljavo, narašča število knjižnic, ki ga zbirajo, predvidoma pa tudi število strokovnih delavcev, ki zanj skrbijo in ga predstavljajo v javnosti. Da bi preverila gibanje kadrov v domoznanski dejavnosti, je avtorica prispevka primerjala podatke raziskave, ki so jo opravili v Univerzitetni knjižnici Maribor (UKM) leta 1997¹, s podatki domoznanskega vprašalnika za leto 2009², delno tudi z novimi podatki, ki jih je pridobila od knjižnic. Primerjava je pokazala, da se je število strokovnih delavcev v domoznanski dejavnosti v teh letih povečalo vsaj za 2 % (iz 8 % na 10 %), prav tako se je povečalo število knjižnic, ki imajo domoznansko dejavnost organizirano v okviru samostojnega oddelka (10 knjižnic leta 1997, 17 knjižnic leta 2009). Izjemno spodbuden

¹ Kurnik Zupanič, S., Praznik V. in Stavbar V. (1997). Specifičnost kadrov v domoznanski dejavnosti. *Knjižnica*, 41 (2–3), 103–121.

² Analize podatkov domoznanskega vprašalnika 2009 za posamezna območja. Pridobljeno 31. 7. 2014 s spletne strani: <http://www.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/v2/iskanje.aspx>.

je tudi podatek, da leta 2009 le 3 knjižnice (5 %) niso imele organizirane domoznanske dejavnosti, medtem ko je bilo takih knjižnic leta 1997 še 23 (38 %).

Rezultati obeh raziskav potrjujejo, da največ pozornosti domoznanski dejavnosti namenjajo v večjih knjižnicah, ki so danes praviloma osrednje območne knjižnice (OOK), imajo samostojne domoznanske oddelke in tudi polno zaposlen in usposobljen kader.³ S polnim ali vsaj polovičnim delovnim časom opravlja dejavnost 25 strokovnih delavcev iz OOK in UKM, medtem ko v 10 osrednjih knjižnicah (OK), kljub samostojnim domoznanskim oddelkom, zaradi kadrovske podhranjenosti nimajo polno zaposlenega kadra. V drugih OK opravljajo dejavnost v okviru drugih oddelkov in največkrat v precej manjšem obsegu (po nekaj ur tedensko).

Teoretični prispevki o domoznanstvu med drugimi specifikami izpostavljajo tudi svojstven profil domoznanca, ki ni samo ozko specializiran strokovnjak, ampak ima poleg knjižničarskega znanja še znanje iz posameznih drugih ved, pomembnih za domoznansko dejavnost. To se potrjuje tudi v praksi. Formalna izobrazba domoznancev je skladna z zakonodajo (večinoma VII. stopnja) in ostaja tako kot v preteklosti pretežno humanistična. Strokovna področja domoznancev so raznolika in sledijo priporočilom, da moramo domoznance iskati predvsem med strokovnjaki tistih znanstvenih področij, ki po vsebini zajemajo gradivo in so hkrati dobri poznavalci območja, ki zbirke pokrivajo. Zelo pogosto so med domoznanci zgodovinarji, geografi, bibliotekarji, etnologi, sociologi in slavisti, glede na posebnosti posameznih območij pa tudi drugi profili. A šele povezava formalnega znanja s praktično pridobljenim znanjem, je tista »zmagovalna« kombinacija, ki omogoča kvalitetno delo v dejavnosti.

Domoznanec je vpet v vse dele knjižnične dejavnosti, kar pomeni tudi širok nabor njegovih delovnih nalog. V zadnjem desetletju se jim je pridružilo še nekaj novih izzivov. V tem času so se morale knjižnice zaradi uvajanja novih tehnologij hitro prilagajati ter skladno s potrebami okolja

³ Čeprav izven te ureditve, pa pomembno vlogo ohranja tudi UKM z močno tradicijo domoznanstva.

razviti in ponuditi nove storitve v digitalnem okolju. Vse to je močno vplivalo tudi na opravljanje domoznanske dejavnosti, saj so prav domoznanske zbirke tiste, ki jih lahko knjižnice uspešno ponujajo v e-okolju. Če so bila do nedavnega strokovna prizadevanja domoznancev v veliki meri posvečena vprašanjem poenotenja in kooperativne obdelave domoznanskega gradiva, se je v zadnjem desetletju pozornost usmerila k oblikovanju digitalnih domoznanskih vsebin, ki jih knjižnice objavljajo na portalih Kamra in Digitalna knjižnica Slovenije. Digitalizacija knjižničnega gradiva, pomembnega za celotno območje, velja tudi za enega največjih dosežkov osrednjih območnih knjižnic v okviru koordinacije zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva.

Glede na spremenjene okoliščine, v katerih knjižnice izvajajo domoznansko dejavnost, se končno postavlja tudi vprašanje ustreznosti predpisov, ki urejajo vprašanja kadrov v tej dejavnosti. Nekateri od njih so z vidika izvajanja sodobne domoznanske dejavnosti vsekakor potrebni ponovnega pregleda in posodobitev. Eden takih je 14. člen *Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe*, ki določa, da mora imeti knjižnica za opravljanje dejavnosti domoznanske zbirke enega strokovnega delavca na prirast 5.000 enot domoznanskega gradiva letno, ob manjšem prirastu pa sorazmerno manj. Analiza podatkov kaže, da večina knjižnic tega normativa še zdaleč ne dosega, kar postavlja pod vprašaj njegovo ustreznost.

Ob upoštevanju tematske širine domoznanstva, ki zahteva specifičen kader, so za domoznance nesprejemljive tudi napovedane spremembe *Zakona o knjižničarstvu*, ki predvideva spremembe glede vrste zahtevane formalne izobrazbe. Menimo namreč, da bi tovrstna sprememba škodljivo vplivala na izobrazbeno strukturo zaposlenih v knjižnicah na splošno, še posebej pa na opravljanje domoznanske dejavnosti.

STANJE I VIZIJA RAZVOJA BIBLIOBUSNIH SLUŽBI REPUBLIKE HRVATSKE

Iva Pezer

Mestna knjižnica in čitalnica Vinkovci, Hrvaška
e-pošta: iva@gkvk.hr

U Republici Hrvatskoj u 2014. godini djeluje 10 bibliobusnih službi, na području devet županija i Grada Zagreba, s ukupno 14 bibliobusnih vozila. U razdoblju unazad petnaestak godina, službe pokretnih knjižnica doživjele su znatan razvitak: osnovane su 4 nove službe, 6 službi je obnovljeno novim vozilima, nabavljena su 4 potpuno nova vozila u postojećim ili novim službama, te stavljena u funkciju još 2 rabljena vozila dobivena kao donacije.

Na područjima koje pokrivaju svojom uslugom, pokretne knjižnice su često prvi i jedini oblik knjižnice dostupan tamošnjem stanovništvu u njihovim mjestima boravka. Hrvatska je po svojim demografskim, prometnim i gospodarskim obilježjima (veliki broj malih, raštrkanih naselja, s malim brojem stanovnika itd.) upravo idealna za organiziranje javno dostupnih knjižničnih usluga u pokretnom obliku, u praksi knjižničari često nailaze na poteškoće zbog nedorečenih propisa o financiranju ove djelatnosti i uslijed toga na velike financijske prepreke u pokušajima osnivanja novih bibliobusnih službi, kao i kod potreba za obnovom postojećeg bibliobusnog voznog parka.

U *Prijedlogu Strategije razvoja narodnih knjižnica 2013.–2015.*, pokretne knjižnice su na nivou knjižnične struke u Hrvatskoj prepoznate i podržane kao nezamjenjivi i obavezan sastavni dio svake županijske mreže narodnih knjižnica koji značajno pridonosi ostvarivanju misije javnih

knjižnica, tj. što većem broju stanovnika na što ravnopravnijoj i dugoročnoj osnovi omogućiti ostvarivanje jednog od temeljnih ljudskih prava na dostupnost informacija, literature i informacijske tehnologije potrebnih za informiranje, obrazovanje, cjeloživotno učenje, za korištenje kulturnih sadržaja, te za poticanje čitanja od najranije dobi itd. Iako je naglasak putujućih knjižnica i u svijetu i u nas oduvijek bio na pružanju usluga osobama s mjestom prebivališta u malim naseljima, udaljenima od većih središta, danas se pokretne knjižnice u Europi, pa tako i kod nas, sve više specijaliziraju te obraćaju različitim užim, ranjivim kategorijama korisnika – npr. djeci, starijima, teže pokretnim osobama i osobama s invaliditetom, štitenicima različitih ustanova koji imaju ograničenu pokretljivost – poput domova za starije i nemoćne osobe, kazneno-popravnih ustanova – pružajući osim knjižničnih i vrlo važne socijalne usluge.

Hrvatske pokretne knjižnice su po sadržaju, načinu i kvaliteti pružanja svojih usluga potpuno u trendu s onima u svijetu, a glavni otežavajući faktor u njihovom razvoju i djelovanju i dalje je nerješeno i nedefinirano te nesigurno financiranje.

Također, utvrđeno je kako u matičnim knjižnicama postoje inicijative za osnivanjem novih, ili za proširenjem djelatnosti postojećih bibliobusnih službi u R. Hrvatskoj. Stoga će jedan od najvažnijih ciljeva Hrvatskoga knjižničarskog društva i njegove Komisije za pokretne knjižnice u sljedećem razdoblju biti upravo podrška osnivanju službi pokretnih knjižnica u svim županijama koje ih još nemaju, u suradnji sa Zavodom za knjižničarstvo NSK. Daljnji je važan zadatak pružiti podršku unapređenju rada postojećih bibliobusnih službi – nabavom dodatnih vozila, osuvremenjavanjem tehničkih uvjeta rada u bibliobusima, te omogućavanjem zapošljavanja dodatnog broja stručnih djelatnika kako bi bibliobusi mogli u potpunosti iskoristiti svoje kapacitete radom u dvije smjene (trenutno u dvije smjene rade samo dva zagrebačka bibliobusa, dok svi ostali bibliobusi zbog manjka zaposlenika rade u samo jednoj smjeni). Treći neophodan uvjet razvoja, ali i samog održanja bibliobusnih službi jest osiguravanje financijskih sredstava za pravovremenu zamjenu dotrajalih specijalnih bibliobusnih vozila novima.

U idućem razdoblju bit će, stoga, potrebno staviti naglasak prije svega na dodatno informiranje i lobiranje kod financijera na svim razinama o potrebama i koristima od putujućih knjižnica, kako bi se stvorio čvršći financijski okvir njihovog budućeg razvoja u planskim dokumentima vlasti na svim razinama te kako bi se ciljevi vezani za pokretne knjižnice zacrtani u spomenutom Prijedlogu Strategije razvoja narodnih knjižnica zaista počeli i ostvarivati u praksi.

ISTI CILJI IN RAZLIČNE POTI: SODELOVANJE SPLOŠNIH IN ŠOLSKIH KNJIŽNIC

Breda Podbrežnik Vukmir

Matična knjižnica Kamnik
e-pošta: breda.podbreznik@kam.sik.si

Prispevek se ukvarja s sodelovanjem dveh različnih tipov knjižnic, to sta splošna in šolska knjižnica. Glede na skupno poslanstvo, uporabnika, vire in naloge je vprašanje o sodelovanju več kot upravičeno. Sodelovanje pojmuje kot dejavno povezovanje na področju dejavnosti, ki so opredeljene v obeh tipih knjižnic z namenom uporabe komplementarnega znanja, torej kot interakcijo. Po zgledu smo segli na področje dobrih praks v mednarodni in domači prostor, kjer smo našli veliko primerov sodelovanja. Pomen in cilj sodelovanja različni avtorji prepoznavajo v izboljšanju knjižničnih servisov, poleg tega pa so pomembni tudi finančnih prihrankih in podpora lokalne skupnosti ter odločevalcev.

Sodelovanje je sicer pogosta tema tudi v strokovni literaturi, saj je trend 21. stoletja, kajti potreba po skupnem iskanju rešitev in delovanju na določenih pomembnih ali kritičnih točkah narašča. Pripomoglo naj bi k učinkovitejšemu in uspešnejšemu opravljanju nalog na področju bralne in informacijske pismenosti. Sodelovanje med obema knjižnicama izhaja iz komplementarnih vlog in ciljev, saj oba tipa knjižnic nudita vire, ki so relevantni za šolske vsebine in delo učencev, imata tudi iste profesionalne vrednote, saj se oba posvečata temu, da opogumljata otroke, da berejo tudi za užitek in to kvalitetno literaturo, da razvijajo spretnosti v iskanju informacij in da uporabljajo knjižnico za vseživljenjsko učenje.

Problem sodelovanja v slovenskem prostoru predstavlja razdeljenost knjižničarstva na različna ministrstva, kar prinaša velike razlike v knjižnični sistem. Zato ta zakonsko ni enako urejen na področju plač, napredovanj, standardov, pridobivanja strokovnih izpitov in nazivov; prav tako so razlike v pristopu do nabavne politike in oblikovanja knjižničnih zbirk.

Prispevek obravnava naloge splošnih in šolskih knjižnic ter izpostavlja stične točke in tudi različnosti. Z raziskavo smo ugotavljali, kako je s to na videz naravno povezavo v vsakdanjem delovanju obeh knjižnic. V raziskavi smo se ukvarjali predvsem z vprašanjem razvoja bralne kulture, kar je za nas sklop sporočil in informacij o branju, predvsem pristočnem, cilj razvoja pa je to, da postane branje cenjena pristočna aktivnost v širšem družbenem kontekstu.

Šolske in splošne knjižnice povezujejo uporabnik, isti viri in naloge. Šolske knjižnice so povezane z učnim procesom v šoli, splošne pa s splošnimi interesi vseh prebivalcev lokalne skupnosti. Bralna in informacijska pismenost sta nujni pri vsakem življenjskem koraku, zato morata biti vrednoteni ne le v šoli, pač pa tudi v lokalni skupnosti. Že v predšolski dobi otroci uporabljajo knjižnico in hodijo na pravljичne ure, v šolskem obdobju otroci in mladi uporabljajo obe vrsti knjižnic, po končanem formalnem izobraževanju so prebivalcem na voljo za zadovoljevanje njihovih potreb spet splošne knjižnice. Pomen sodelovanja med obema knjižnicama utemeljujemo torej z uporabnikom, ki se ves čas vrača v splošno knjižnico.

Oblikovali smo teoretičen model sodelovanja. Model je končna stopnja poenostavljanja, ki poteka od stvarnosti, ki obsega vse značilnosti, do izbora posameznih značilnosti, kar model je. Izbiranje in poenostavljanje je temeljni pristop za obvladovanje kompleksnosti okolja. Izbrali smo osnovni model politike organizacije, ki je primeren za začetne stopnje odločanja. Oblikovanje modela je potekalo na osnovi analize različnih in skupnih nalog ter dejavnikov, ki vplivajo na bralno pismenost.

Raziskali smo primernost in sprejemljivost modela ter že obstoječe sodelovanje in ocene pomena ter primernosti posameznih trditev iz modela.

Ugotovili smo, da obstajajo razlike v ocenjevanju pomena sodelovanja in primernosti sodelovanja modela med posameznimi tipi knjižnic, največja razlika je med srednješolskimi in splošnimi knjižničarji. Ugotavljali smo tudi druge razlike v ocenjevanju primernosti in iskali medsebojne povezave in ugotovili, da na oceno sodelovanja in primernosti modela vpliva oddaljenost ali bližina med šolami in knjižnico ter dosedanje prakse pri sodelovanju in načrtovanju. Če namreč to že obstaja, potem so knjižničarji tudi model in posamezne elemente ocenjevali višje. S faktorsko analizo smo ugotovili, da so glavni faktorji modela urejenost, vizija, znanje in dejavnosti. Obstaja pa močna povezava med oceno pomena in vizijo. S tem smo utemeljili pomen strateškega načrtovanja, povezovanja na ravni vodstev, sestavljanja projektnih skupin iz učiteljev in knjižničarjev ter izdelavo razvojnega načrta bralne kulture in ugotovili, da je teoretičen model sprejemljivo orodje za načrtovanje skupnih dejavnosti.

Predlagani model sodelovanja je lahko priporočilni model, bistveno pa je upoštevanje najpomembnejših faktorjev: to so urejenost, vizija in dejavnosti, torej odgovori na vprašanja kako, zakaj in kaj. Pomembna so tudi spoznanja o pomenu nacionalnih spodbud in načrtovanja na ravni vodstev, kar pomembno vpliva na sodelovanje.

KREPITEV UGLEDA KNJIŽNIC IN KNJIŽNIČARJEV IN ODZIV V POSEBEJ ZAOSTRENIH SITUACIJAH

Damjana Pondelek

Urednica, odnosi z javnostmi, d.o.o.
e-pošta: info@urednica.si

Ljudska modrost, da dober glas seže v deveto vas, slab pa v deveto deželo, še vedno drži. Izkušnje knjižnic, ki so se znašle v središču družbene pozornosti, kažejo, da slabe novice potujejo bistveno dlje, predvsem pa bistveno hitreje od dobrih. Ste v knjižnici zaposlili ožje sorodnike vodstvenih delavcev? Ste občinskemu veljaku spregledali članarino ali zamudnino? Ste si napačno obračunali potne stroške? Ste naročili strokovne revije, za katere zaposleni menijo, da jih potrebuje le vaš sorodnik? Ste v ožjem kolektivu obrekovali lokalnega politika? So brez pojasnila odpadle bralne urice? Vsi bodo izvedeli. S pomočjo pametnih telefonov in družbenih medijev gre bliskovito hitro. Razočarani uporabnik, zaposleni, ali celo posameznik, ki še svoj živi dan ni prestopil praga knjižnice, ne okleva in svoje razočaranje deli s prijatelji, najprej s tistimi na Facebooku. Pogosto se izkaže, da lahko uporabnik, ki meni, da niste izpolnili njegovih pričakovanj, že samo s Facebook prijatelji do zadnjega kotička napolni Stožice, uporablja pa tudi blog in Twitter in ima v svojem telefonskem imeniku novinarja ali dva. V vsakem primeru pa se lahko odloči tudi za anonimko, ki prenese še tako neverjetne obtožbe. Regulatorji, nadzorniki, ustanovitelji in organi pregona jih običajno vzamejo zelo resno.

Ugled vaše knjižnice in zaposlenih je vsak dan na preizkušnji. Ne glede na dobre rezultate in odnose ter vzorno poslovanje v preteklosti lahko hitro postanete slaba novica dneva. Včasih zaradi drobnih napak, ki se rade po-

navljajo in so za določen segment uporabnikov moteče, spet drugič zaradi stvari in ljudi, za katere si ne bi nikoli mislili, da lahko povzročijo krizno situacijo. Vedno pogostejši so tudi konstrukti in afere, kjer zaposleni, ne da bi k temu kakorkoli prispevali, postanejo žrtev medijskih, političnih in kapitalskih pritiskov in se nehote znajdejo v središču afere. Včasih so bile tovrstne afere domena političnih krogov, danes pa se žal pospešeno selijo v javne zavode, tudi v šole, vrtce in knjižnice.

Zagotoviti celovito, pravočasno in verodostojno komuniciranje z vsemi, ki pričakujejo, potrebujejo, terjajo odgovore, ni preprosto, saj je javni pritisk tako silovit, da ga prizadeti doživljajo kot javni linč in pogrom in se v trenutkih največje ranljivosti in prizadetosti običajno odzovejo na način, ki krzno situacijo in osebno stisko še poglobi. Krizne situacije in afere pa terjajo premišljen in situaciji primeren strateški odziv, ki upošteva pričakovanja odločevalcev, regulatorjev, organov pregona, laične in strokovne javnosti, lokalne skupnosti, medijev, politike ..., skratka vseh, ki terjajo odgovore, obenem pa pojasnila težko sprejmejo.

To so situacije, ki dodobra pretresejo in imajo lahko dolgoročne posledice za vse vpletene in prizadete. Zato je toliko bolj pomembno, da nastalo situacijo aktivno, strokovno in hitro upravljamo, sicer ohromi vodstvo in zaposlene, sproža govorice, krepi nezaupanje, stopnjuje negativno publiciteto, obremenjuje odnose, krha zaupanje in ugled, otežuje poslovanje ... V kriznih situacijah šteje prav vsaka odločitev, vsaka javno izrečena beseda. Največkrat prav prva pojasnila in ukrepi odločajo o tem, ali bo neljubi dogodek prerasel v neobvladljivo krizno dogajanje ali ne. Od ugleda in zaupanja, ki ga je knjižnica stkala v preteklosti, pa je odvisno, ali bo javnost pojasnilom verjela in zaupala vodstvu, da bo morebitne nepravilnosti odpravilo in še naprej delovalo v dobrobit uporabnikov in zaposlenih. Krepitev zaupanja in ugleda knjižnic in knjižničarjev je naložba, ki se najbolj obrestuje prav v trenutku, ko knjižica postane slaba novica dneva.

PIŠEM JAZ, PIŠEŠ TI, BEREMO VSI

Nevenka Poteko

Šolski center Celje
e-pošta: nevenka.poteko@sc-celje.si

Projekt je bil zasnovan tako, da sta nastali tiskana in elektronska knjiga prepletenih zgodb v različnih jezikih na osnovi izhodiščnega besedila. Udeleženci projekta so zgodbe pisali na osnovi pogovorov s starši in starimi starši.

Na natečaju so bile izbrane najboljše zgodbe mladih ustvarjalcev iz Šolskega centra Celje in partnerskih držav, ki so bile predstavljene na zaključku projekta, pri knjižničnih informacijskih znanjih in oglaševane preko medijev (časopisi, plakati, internet – družbena omrežja, radio, TV).

Dijake smo želeli spodbuditi, da natečaj vidijo kot priložnost za razvijanje svoje ustvarjalnosti v maternem jeziku in z zgodbami zaznamujejo svoj prostor in širše okolje. S svojim pisanjem naj bi motivirali vrstnike k branju njihove zgodbe v klasični in elektronski obliki. Z oglaševanjem pa so imeli priložnost k branju povabiti uporabnike različnih medijev.

Cilji projekta: spodbujanje k ustvarjanju, tvorjenje pisnega besedila, popularizacija maternega jezika in spodbujanje branja z oglaševanjem v medijih, vpliv medijske promocije na izposojno in branje, spodbujanje družena mladih iz različnih šol in okolij.

Pri izvajanju projekta so bile uporabljene različne metode glede na: vsebino dejavnosti, cilje posamezne dejavnosti, sposobnosti in spretnosti dijakov in njihove motiviranosti in odzivnosti.

V današnjem času je informacijska tehnologija dejavnik, ki igra pomembno vlogo v delu, življenju in prostem času mladih. Mladi preveč časa preživijo v družbi telefona, računalnika in televizije. Ne družijo se z vrstniki in z njimi komunicirajo le preko spleta. Na ta način ne razvijajo večšin komunikacije, ne pišejo in se ne urijo v branju, kar vodi k slabi bralni pismenosti. Knjiga jim premalokrat predstavlja sredstvo za preživljanje prostega časa, razvijanje domišljije, zabavo, smeh in užitek.

S projektom smo dijake privabili k pisanju in njihove vrstnike spodbudili, da preberejo njihove zgodbe v knjigi (v tiskani in elektronski obliki). Uporabniki lahko elektronsko izdajo knjige berejo na bralnikih in drugih prenosnih napravah. Online dostop do elektronske knjige je možen preko sistema COBISS in spletne strani knjižnice Šolskega centra Celje. Ustvarjalci in uporabniki imajo možnost primerjave klasične in elektronske knjige in raziskati, kakšne so njihove prednosti in slabosti.

Ustvarjanje dijakov je preseglo meje lokalnega okolja, saj je tiskana knjiga *Nepozabno tovarštvo* dostopna v knjižnicah partnerskih držav, kjer so zgodbe nastajale. Elektronska izdaja ob uporabi tehnologije pa omogoča branje uporabnikom na širšem območju.

Dijaki naj bi ozavestili pomembnost pisanja, ustvarjanja in neskončnih možnosti branja, ki jih nudijo knjige v klasični in elektronski obliki. Mediji pa jim služijo kot učinkovito sredstvo oglaševanja knjig.

V novembru 2012, ob izidu knjige, je bilo zaključno srečanje vseh sodelujočih držav v projektu s predstavitevijo. Pisci zgodb so ob vodstvu mentorjev z različnimi vrstami oglaševanja ponudili knjigo v branje uporabnikom.

V nadaljevanju so bile za dijake Šolskega centra Celje organizirane delavnice/ure o elektronskih knjigah in bralnikih. Prejeli so informacije o razširjenosti elektronskih knjig v slovenskem jeziku, o njihovi zaščiti, o bralnikih v Sloveniji in praktično preizkusili bralnike. Primerjali so knjige v tiskani in elektronski obliki.

Delavnice/ure izvajamo knjižničarji Šolskega centra Celje. O uspešnosti promocije in izposoje tiskane in elektronske knjige dijaki 1. in 2. letnikov še raziskujejo. V pomoč je sistem COBISS in vprašalniki, ki jih dijaki izpolnjujejo pri KIZ-u v okviru obveznih izbirnih vsebin.

S sodelovanjem pri projektu so dijaki ustvarili pisno besedilo – zgodbo. Zadostili so cilju ustvarjalnosti in tvorjenju pisnega besedila. S predstavitvijo zgodb vrstnikom sledimo cilju popularizacije maternega jezika in branja. Z dobrim oglaševanjem želimo pritegniti pozornost dijakov, da sežejo po knjigi vrstnika, jo preberejo, ob tem uživajo in ozavestijo neskončne možnosti, ki jih nudi knjiga. Ob izvedbi tega projekta dijaki 1. in 2. letnikov prejemaajo informacije o tem, kako svoje znanje o uporabi sodobne tehnologije koristno uporabiti in se povezovati z vrstniki iz drugih okolij. Ugotavljajo, kako sredstva oglaševanja vplivajo na branje in izposajo knjig ter kakšno vlogo ima napisana zgodba. V druženju z vrstniki iz drugih okolij so prejeli nove informacije in znanja. S sodelovanjem v projektu so se navajali na samostojno delo.

Pričakujemo nove ideje, kako usmerjati mlade, da bi rajši posegali po knjigah oziroma kakšne knjige bi pritegnile njihovo pozornost, da bi pogosteje segali po njih in ostali bralci.

Uporabljeni viri:

1. *Nepozabno tovarištvo* (2012). Celje: Šolski center.
2. *Pišem jaz, pišeš ti, beremo vsi: delovno gradivo projekta* (2012). Celje: Šolski center.
3. *Poročilo: pišem jaz, pišeš ti, beremo vsi* (2012). Celje: Šolski center. Pridobljeno 17. 4. 2014 s spletne strani: <http://www.sc-celje.si/projekti/pisber/Strani/Porocilo.aspx>

PROSTOR VISOKOŠOLSKIH KNJIŽNIC V ŠTEVILKAH OD LETA 1997 DO LETA 2012

Kristina Pritekelj

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Osrednja humanistična knjižnica
e-pošta: kristina.pritekelj@ff.uni-lj.si

Darko Majcenovič

Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Centralna medicinska knjižnica
e-pošta: darko.majcenovic@gmail.com

Visokošolske knjižnice podpirajo pedagoško in raziskovalno delo svojih matičnih ustanov. Njihova ustanovitev in razvoj sta potekala zelo raznoliko in neenako. V prispevku smo zajeli obdobje v letih od 1997 do 2012, saj smo želeli prikazati aktualno stanje.

Sprva je bila želja prikazati prostor visokošolskih knjižnic z različnih vidikov. Zanimalo nas je, ali so visokošolske knjižnice v primernih in sodobnih prostorih, prijaznih tako do uporabnika kot tudi do zaposlenih; ali so bili prostori namensko grajeni za knjižnice; kateri kotiček knjižnice je najbolj priljubljen in katero čitalniško mesto je najbolj zasedeno. Vendar tovrstna in podobna vprašanja niso del statističnega vprašalnika, ki ga knjižnice izpolnjujejo za Center za razvoj knjižnic (CeZaR) v okviru NUK-a, prav tako niso bila zanimiva za katero koli drugo raziskavo. Pregledali smo publikacijo *Visokošolske knjižnice*, v kateri NUK izdaja letna statistična poročila, in med kazalci izbrali tiste, ki so kakorkoli povezani s prostorom, in jih med seboj primerjali oziroma poiskali kakršnekoli povezave: velikost knjižnične zbirke, neto površina, število čitalniških mest, število potencialnih in aktivnih uporabnikov, ter število zaposlenih glede na EPZ (vseh in samo strokovnih delavcev). Upoštevati smo želeli tudi dolžino polic v metrih z gradivom, vendar smo ta podatek zasledili le za

leto 1997, kasneje pa ne več. Izbrano obdobje smo razdelili na triletne intervale, visokošolske knjižnice pa združili v pet skupin: knjižnice Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru, Univerze na Primorskem, Univerze v Novi Gorici in knjižnice samostojnih visokošolskih zavodov.

Število visokošolskih knjižnic je v tem obdobju raslo, saj se je njihovo število povečalo za 25 % (z 69 na 86). Njihova neto površina se je povečala za 17 % (s 40.285 m² na 47.117 m²), knjižnična zbirka za 29 % (s 5.908.758 inventarnih enot na 7.639.308), število čitalniških mest za 48 % (z 2.570 na 3.816), število potencialnih uporabnikov se je povečalo za 3 % (s 102.286 na 105.262), število aktivnih uporabnikov (upoštevani so individualni uporabniki in pravne osebe) za 4 % (s 132.794 na 138.103) in število zaposlenih za 8 % (s 478 na 519,75). Rast vseh kazalcev gre pripisati ustanovitvi Univerze na Primorskem leta 2003 in Univerze v Novi Gorici leta 2006 ter porastu števila knjižnic samostojnih visokošolskih zavodov s 4 v letu 1997 na 26 leta 2012. Nadaljnja analiza je pokazala, da je leta 1997 bilo 1 čitalniško mesto za 40 potencialnih uporabnikov, leta 2012 pa za 27. Stanje se je izboljšalo tudi v praksi, saj je na 1 čitalniško mesto leta 1997 prišlo 52 aktivnih uporabnikov, leta 2012 pa 36. Knjižnična zbirka je po knjižnicah naraščala hitreje kot pa neto površina: leta 1997 je bilo na m² shranjenih 147 inventarnih enot, leta 2012 pa 162. Knjižnična zbirka je naraščala hitreje tudi od števila zaposlenih, saj je bil leta 1997 1 strokovni delavec na 15.151 inventarnih enot, leta 2012 pa na 17.871.

Večjo prostorsko obremenjenost in povečanje knjižnične zbirke so zaposleni občutili tudi v praksi, če pa ob tem upoštevamo nova dela in naloge visokošolskih knjižničarjev v neklasičnem, elektronskem okolju, v katerem bo v prihodnosti potrebno nameniti več pozornosti meritvam knjižnične dejavnosti, moramo vse te dejavnike upoštevati tako pri prostorskem načrtovanju kot tudi pri načrtovanju zaposlovanja.

POBARVAJMO NAŠE ODNOSE (S TEORIJO ZAVEDANJA ODNOSOV)

Janja Rebolj

Mestni muzej Ljubljana
e-pošta: Janja.Rebolj@mglm.si

Teorija zavedanja odnosov (angl. Relationship Awareness Theory©) je plod dolgoletnega raziskovalnega dela ameriškega psihologa dr. Elaisa H. Porterja (med drugim sodelavca dr. Carla Rogersa), ki jo je oblikoval na Frommovih temeljih. Njegov vprašalnik SDI (angl. Strength Deployment Inventory®) nam omogoča določitev štirih osnovnih in treh mešanih tipov, glede na Sistem motivacijski vrednot posameznikov, ali povedano preprosto, Teorija zavedanja odnosov govori o tem, zakaj ljudje počenejo, kar počnejo, pa tudi, kaj se dogaja v konfliktu.

Dolgoletno raziskovalno delo je rodilo učinkovito in didaktično privlačno teorijo, ki temelji na štirih osnovnih načelih:

1. Ljudje se v običajnih situacijah vedemo na nek način, ker tako ohranjamo svoje samospoštovanje (vedenje ima vedno »pozitiven« namen, seveda pa ne tudi posledic).
2. Motivacija (in posledično vedenje) se v konfliktu spremeni.
3. Teorija ne govori o »slabih« lastnostih, temveč o Vrlinah, ki so lahko včasih pretirane ali napačno uporabljane: človek ki je aroganten, je pravzaprav le preveč samozavesten, z zavedanjem, lahko svojo aroganco »utiša« do samozavesti.
4. Koliko moramo »utišati« neko vedenje, ni odvisno samo od nas, temveč tudi od tistega, s katerim smo v odnosu – kako dobro »sliši«. Ljudje vedenje drugih dojemamo skozi lastne filtre.

Osnovni problem je, da sami svoje vedenje ocenjujemo na podlagi naše motivacije in namena, drugi pa, žal, naš namen ocenjujejo samo na podlagi našega vedenja. To je najpogostejši vzrok za (nepotrebne) konflikte. V Evropi porabimo povprečno 2,2 uri delovnega časa na teden za konflikte. Večji del konfliktov je žal neproduktivnih, saj nastanejo zaradi različnega načina in ne zaradi različnih ciljev ali vsebine. Z razumevanjem svojega zelenega načina vzpostavljanja odnosov in načinov drugih, lahko bistveno zmanjšamo obseg nevsebinskih konfliktov in izboljšamo medsebojne odnose.

Dr. Porter opredeljuje štiri osnovne tipe, ki jih za lažje razumevanje, s pomočjo rezultatov vprašalnika, postavi v trikotnik s tremi barvno različnimi vrhovi: moder, rdeč in zelen. Tiste, katerih rezultati se znajdejo v širšem območju središča, poimenuje *hub* (za enkrat ohranjamo angleški izvornik, ker slovenski prevod – pesto, središče – nima ustreznega pomena). Osnovnim tipom doda še tri mešane: rdeče-moder, rdeče-zelen in modro-zelen. K hitrejši zapomljivosti nam pomaga metafora z vozil: reševalno vozilo, snežni plug, podmornica, vozilo, ki vključuje vse tri in sestavljena vozila: plug z oznakami reševalca ... Če ubesedimo bistvene značilnosti posameznih tipov na kratko, rečemo, da je modremu najpomembnejša pomoč drugim, rdečemu, doseganje cilja, zelenemu, podatki in *hubu*, tim. Za mešane tipe uporabimo kombinacije: rdeče-modri: vodenje in motiviranje drugih, da dosežejo cilj. Modro- zeleni: pomoč drugim, da postanejo neodvisni (naučimo jih »loviti ribe«) ...

Morda še bolj pomembna je Porterjeva konfliktna teorija. V normalnih situacijah vsi uporabljamo vse »barve« (vsa vedenja, značilna za vse barve), a se v eni počutimo najboljše, zato se v njej zadržujemo največ časa. V konfliktu pa z v naprej določenim vrstnim redom uporabe »barv« branim svoj sistem motivacijskih vrednot, in sicer v treh stopnjah, v katerih se stopnjuje moč naših čustev. Večina ljudi ima predvidljiv konfliktni vzorec (ne glede na osnovno »barvo«). Na primer, oseba lahko, ko stopi v konflikt, občuti notranjo napetost, ki jo mora izraziti navzven. Začne hitreje in glasneje govoriti, bolj gestikulira in uporablja izrazitejšo mimiko, vse to, da bi sprostita notranjo napetost. To je rdeč konfliktni odziv

(prve stopnje). Podobno doživi napetost tudi oseba z zelenim odzivom, a jo rešuje tako, da se umakne vase, in poskuša razrešiti situacijo z notranjo analizo dogodka. Oseba z modrim odzivom pa konflikt jemlje osebno in je prizadeta.

V primeru, da nam konflikta, ko »porabimo« prvo »barvo« (način vedenja), še ne uspe rešiti, stopimo v drugo fazo, ki je čustveno zahtevnejša (pravzaprav imamo občutek da čustev ne obvladamo) in nujno drugačne »barve« od prve faze. Če tudi tu ne uspemo, preidemo v tretjo fazo, čustva so tukaj res neobvladljiva, so pa »barve«, ki nam je še preostala.

Konfliktno zaporedje (ali konfliktni vzorec) je pri večini predvidljivo in enoznačno, na primer rdeče, modro, zeleno (po vrsti uporabljamo vedenja teh barv, s tem, da se stopnjuje moč čustev). Le zelo majhen del lahko včasih »izbira«, a vedno se s stopnjo spremeni tudi »barva«.

Eno od temeljnih spoznanj Teorije zavedanja odnosov je, da ljudje s svojim zelenim načinom vzpostavljanja odnosov, ne da bi kaj posebnega počeli, druge (na drugi strani trikotnika) s svojim vedenjem spravljam v konflikt. A z zavedanjem tega dejstva in razumevanjem svojih značilnosti in značilnosti drugih, lahko bistveno izboljšamo svoje odnose, preprečimo mnogo (nepotrebnih) konfliktov (posledično prihranimo čas in denar). Zatorej, pobarvajmo svoje odnose!

OD PROFESIONALNE ETIKE DO ZADOVOLJNEGA UPORABNIKA

Simona Resman

Mestna knjižnica Ljubljana
e-pošta: simona.resman@mklj.si

Aleš Klemen

Mestna knjižnica Ljubljana
e-pošta: ales.klemen@mklj.si

Profesionalna etika je eden izmed ključnih elementov profesije, ki jo poleg organizacijskega (institucionalno izobraževanje in močno strokovno združenje), nadzornega (licencirane profesionalnosti) in samoevalvacijskega (sposobnost samorefleksije in vključevanja v sodobne razvojne točke) vidika ter močnega zavedanja lastne profesionalne identitete, oblikuje kot takšno ter razlikuje od šibko izraženih poklicev.

Kot izhodišče za vrednotenje etičnih kodeksov nam je služilo osem temeljnih vrednot knjižničarstva, ki jih je v svojem delu *Our enduring values: librarianship in the 21st century* (2000) predstavil Michael Gorman: skrbništvo, storitve, intelektualna svoboda, razumskost, predanost opismenjevanju in izobraževanju, enakost dostopa in demokracija. Vrednote temeljijo na liberalnosti, demokraciji in humanizmu. V strokovnem okolju je bilo pripravljenih že nekaj strokovnih študij, ki presojujejo v kolikšni meri se teh vrednote odražajo tudi v etičnih kodeksih v posameznih okoljih, najbolj celovito študijo sta pripravila Foster in McMenemy (2012).

Temelj etičnega ravnanja v sodobni družbi so tudi osnovne človekove pravice, ki so bile prvič jasno opredeljene v okviru splošne deklaracije človekovih pravic Združenih narodov leta 1948, le-ta pa se odraža tudi v

večini nacionalnih ustavnih listin, tudi v slovenski. Upoštevati je potrebno tudi *Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin* (1994) in *Listino o temeljnih pravicah Evropske unije* iz leta 2000, ki človekove pravice predstavi v luči evropske organiziranosti narodov in deluje nadsacionalno in tako daje okvir enakopravnemu dialogu različnih. Podobno mora na etične dileme odgovarjati tudi vsak knjižničar, ki služi javnemu dobremu, pri tem pa se mora držati oziroma upoštevati določene usmeritve, ki si jih je knjižničarstvo kot profesija začrtala.

V prispevku smo posebno pozornost namenili etičnim kodeksom Mednarodne zveze bibliotekarskih združenj in ustanov (IFLA), Ameriškega knjižničarskega združenja (ALA) in Združenja bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS). Lahko bi dejali, da je bila najpomembnejša ugotovitev bistvene naravnost etičnega kodeksa slovenskih knjižničarjev h knjižnici in knjižničarskemu delu, medtem sta kodeksa IFLE in ALE prvenstveno usmerjena k uporabniku.

Pri presojanju ustreznosti etičnega kodeksa moramo s preizpraševanjem samih sebe izpostaviti sledeča vprašanja:

- Ali mi etični kodeks ponuja jasen odgovor na mojo točno določeno dilemo?
- Lahko kdo taisti etični kodeks in njegova določila uporabi za podkrepitev meni nasprotujočih si dejstev?
- Ali so člani kodeksa konsistentni in mi dajo nedvoumen odgovor na moje etično vprašanje ali pa mi vsak po svoje odgovarjajo in povzročajo še dodaten konflikt v mojem razumevanju etike in njene aplikacije v realno življenje?
- Ali je etični kodeks, ki naj bi ga upošteval v nasprotju z mojimi lastnimi prepričanji? Je možno med njima najti kompromis?
- Je lahko posamezni člen primeren za eno situacijo, za drugo pa ne?
- Mi etični kodeks jasno pokaže na katero izmed splošnih moralnih principov se naslanja pri svoji usmeritvi v moralni dilemi?
- So snovalci etičnega kodeksa upoštevali vse možne in morebitne dileme, ki jih bo potrebno razreševati?

Z vstopom v informacijsko družbo 21. stoletja etični kodeksi knjižničarstva še vedno ostajajo važna opora pri poklicnem delovanju, vendar jih je potrebno nenehno preverjati in dopolnjevati, za kar je potrebno tudi poglobljanje v teorijo informacijske etike (Pivec, 2007).

Pregled različnih etičnih kodeksov knjižničarjev zelo jasno pokaže, da je knjižničarstvo v svoji osnovi etična dejavnost. Načela iz etičnih kodeksov zagotavljajo odgovornost strokovnjakov / knjižničarjev za njihovo poklicno delo in ščitijo ljudi katerim služijo. Ne glede na etičnost poklica samega in nosilca poklica, prihaja presoja o etičnosti poklica vedno od zunaj. Brez dvoma so uporabniki ključni za vse vrste knjižnic – večina premišljanj knjižničarjev se vrti prav okrog uporabnikovega dojemanja knjižnice. S svojimi storitvami za uporabnike knjižnice kot družbeno odgovorne ustanove omogočajo bolj kakovostno življenje prebivalcev lokalne skupnosti. Knjižnica in predvsem knjižničarji lahko v lokalni skupnosti s pobudami, ki temeljijo na njihovi poklicni etiki (prost pretok gradiva in informacij, intelektualna svoboda, spoštovanje zasebnosti in zaščita osebnih podatkov), vplivajo na uporabnikovo razumevanje družbenih razmer. Z upoštevanjem načel profesionalne etike so knjižnice in knjižničarji v svojih lokalnih skupnostih kredibilen, spoštovan in upoštevan glas.

Vendar prinaša vsak knjižničar v poklic svoja lastna etična načela, ki jih stalno usklajuje z etičnimi načeli poklica in pri tem upošteva kot osnovno vodilo osebno dostojanstvo ljudi, s katerimi ali za katere dela. Knjižničarji se pri vsakdanjem delu soočajo z realnimi situacijami, živimi uporabniki in konkretno lokalno skupnostjo. Vsaka lokalna skupnost ima poleg splošnih etičnih načel, ki veljajo za celotno družbo, tudi svoja lastna etična načela. Javna etika na lokalni ravni pomembno opredeljuje delovanje knjižnice in knjižničarjev v lokalni skupnosti. Vsak knjižničar pri svojem delu stremi k uravnoteženju poklicnih in osebnih etičnih načel ter javnih etičnih načel lokalne skupnosti.

Knjižničarji se pogosto sprašujejo: »Ali mi moj poklicni etični kodeks daje jasne smernice pri konkretnih primerih dela z uporabniki?« Uporabniki bolj kot knjižnici zaupajo samim knjižničarjem in premišljeno izobraževanje slednjih na področju poklicne etike je kot del stalnega strokovnega

izpopolnjevanja (oblikovanje zbirke primerov s ciljem razumevanja in reševanja problemov, ki so povezani s poklicno etiko knjižničarjev) ena od ključnih poti, ki vodijo do zadovoljnega uporabnika.

Navedeni viri:

1. Foster, C. in McMenemy, D. (2012). Do librarians have a shared set of values?: a comparative study of 36 codes of ethics based on Gorman's Enduring Values. *Journal of Librarianship and Information Science*, 44 (4), 249–262.
2. Gorman, M. (2000). *Our enduring values: librarianship in the 21st century*. Chicago; London: American Library Association.
3. Pivec, F. (2007). Etika medkulturnega dialoga v knjižnicah. V M. Ambrožič (ur.), *Knjižnice za prihodnost: napredek in sodelovanje: zbornik referatov* (str. 3–14). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

PROMOCIJA V KULTURNIH USTANOVAH

Tinka H. Selič

Narodni muzej Slovenije
e-pošta: tinka.selic@nms.si

Kaj lahko s skromnimi sredstvi in veliko volje storimo pri organizaciji in promociji različnih vsebin, ki jih želimo razširiti med ljudi? Mnoge ustanove, ki delujejo na področju kulture, se srečujejo s pomanjkanjem zaposlenih, ki bi skrbeli za ustrezno promocijo dogodkov in akcij, za objavo obvestil, za odnose z mediji in podobno. Teh nalog se zato lotevajo različni sodelavci – poleg vodilnih najpogosteje tisti, ki ravno organizirajo neko dejavnost. Vendar to ni nepremostljiva ovira: na voljo je mnogo načinov, kako tudi v kadrovsko skromnih ustanovah poskrbeti za primerno organizacijo promocijskih dejavnosti, ne da bi pri tem delali napake ali zamujali priložnosti.

Ne glede na to, ali imamo sodelavca za odnose z javnostmi in promocijo ali ne, se vsi pogosto srečamo z izzivom, kako s svojim sporočilom doseči kar največ ljudi. Po eni strani seveda želimo nagovoriti kar najširšo publiko, po drugi strani pa ciljamo na točno določene skupine. Ravno zaradi segmentacije uporabnikov je masovni marketing pogosto zgrešen, saj nam prinaša relativno slabe rezultate ob velikanskimi stroški. Izjemno težko je namreč pripraviti sporočilo, ki bo imelo učinek na vse javnosti. V veliki večini kulturnih ustanov pa se tako ali tako gibljemo znotraj dosega t. i. nizkostroškovne promocije.

Kot pri vsakem načrtnem delu tudi pri komunikaciji z zunanjimi javnostmi sledimo vnaprej zasnovanemu načrtu. Vsak komunikator mora na začetku akcije opredeliti cilj. Kaj želimo doseči? Čim več obiskovalcev na prireditvi? Objave v medijih? Privabiti čim več strank? Skladno s ciljem je

treba določiti ciljne javnosti. Na podlagi njihovih želja, potreb in stališč se moramo odločiti za komunikacijsko strategijo, to je opredelitev natančne oblike sporočil za točno določene prejemnike. Ob tem ne smemo pozabiti na »pravočasnost« sporočil, ki ne smejo biti ne prezgodnja ne prepozna. Med nujnimi pogoji za kakršno koli komunikacijo z različnimi ciljnimi skupinami sta seveda tudi korektnost in verodostojnost informacij. To pa najpogosteje lahko dosežemo s tesnim sodelovanjem in dobro komunikacijo znotraj hiše.

Eno napačno dejanje lahko hitro načne ugled ustanove, ki smo ga dolgo gradili, in nobena še tako spretna komunikacija ne more popraviti slabih odločitev. Ravno ugled pa je dolgoročno tista zares bistvena naložba, za katero si vsak dan znova prizadevamo.

KNJIŽNICA – SRCE LOKALNEGA OKOLJA

Marta Strahinič

Ljudska knjižnica Metlika
e-pošta: marta.strahinic@guest.arnes.si

Knjižnica je srce lokalnega okolja. Je kulturno, izobraževalno in informacijsko središče občine za zadovoljevanje potreb uporabnikov. Ljudska knjižnica Metlika je osrednja splošna knjižnica, ki deluje na območju Občine Metlika z 8.373 prebivalci. Kljub majhnosti razvija številne dejavnosti in projekte, s katerimi se promovira in povezuje v lokalnem okolju in zaradi katerih lahko rečemo, da je naša knjižnica srce občine Metlika. Tudi sicer smo knjižničarji v lokalnem okolju prepoznavni in dejavni v javnem življenju. Predstavljam nekaj primerov dobre prakse sodelovanja in povezovanja:

• »Romi, povabljeni v knjižnico«

Projekt je na 17. konferenci o branju v Monsu prejel **Evropsko nagrado IDEC** za inovativni projekt promoviranja bralne kulture. V okviru projekta izvajamo ure pravljič, ustvarjalne delavnice, lutkovne predstave, računalniško usposabljanje za romske otroke in odrasle v knjižnici in tudi v romskih naseljih občine Metlika s ciljem širjenja bralne kulture med romsko populacijo. Sodelujemo s Centrom za socialno delo Metlika in Romskim društvom Kham.

• »Srečanje s knjižničarko v Domu starejših občanov

Enkrat mesečno knjižničarka obiše Dom starejših občanov, jim dostavi zeleno knjižnično gradivo, pogovarjajo se o prebranih knjigah, knjižničarka jim tudi bere.

• Projekt »Knjige na počitnicah«

Izvajamo ga v Kampih Podzemelj in Primostek ter v metliškem hotelu. Odpisane knjige si lahko vsakdo izposodi in vrne brez posebne evidence.

•»Modra polica«

Gre za polico modre barve, na kateri so knjige, ki jih lahko vsakdo vzame v roke, jih prelista, prebere, odnese domov in vrne na polico ali pa tudi ne – knjigo lahko tudi obdrži. Na modro polico lahko vsakdo prinese tudi svojo knjigo, ki je ne potrebuje več. Ljudska knjižnica Metlika na modro polico odlaga odpisane knjige, ki tako hitro najdejo novega lastnika.

•»S pesnikom na sladoled«, »S pesmijo na sladoled«

Glasbeno–literarni večeri se odvijajo ob modri polici ob ponedeljkih v juniju. Pri organizaciji sodelujemo knjižnica, Toni Gašperič in Bistro Julija. In zakaj »na sladoled«? Ker se na koncu vsakega dogodka posladkamo s sladoledom.

•»Bilo je ...«

V pogovorih s Tonijem Gašperičem ob kaminu, v soju sveč, sodelujejo domačini, ki se spominjajo stvari in dogodkov, o katerih teče beseda. Knjižničarji pripravimo razstavo gradiva na omenjeno tematiko, ljudje se lahko vpišejo v knjižnico in si tudi izposodijo razstavljene knjige.

Knjižnica kot partner Centra vseživljenjskega učenja Dolenjska

Ljudska knjižnica Metlika je partner Razvojno-izobraževalnega centra v projektih Centra za vseživljenjsko učenje kot dislocirana enota. Uspešno sodelujemo na področju svetovanja in informiranja ter vseh vrst učenja. V knjižnici izvajamo informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih ter različne aktivnosti na Točki za vseživljenjsko učenje (predavanja, tečaji in delavnice, učenje računalništva).

• Zimske kratkočasnice

Zimske kratkočasnice pripravljamo že vrsto let v sodelovanju z JSKD Metlika in metliškim hotelom, kjer se tudi odvijajo. To so glasbeno-pogovorni večeri, ki potekajo decembra in januarja ob sredah zvečer, z zanimivimi gosti in gostitelji.

• Mednarodne poletne kulturne prireditve »Pridi zvečer na grad«

Leta 1993 je bil pri knjižnici ustanovljen prireditveni odbor, ki je vodil organizacijo prireditev do leta 2004, ko je bilo v ta namen ustanovljeno društvo. Vsako leto poleti pripravimo na grajskem dvorišču raznolik program: gledališke predstave, koncerte, nastope folklornih skupin, pogovorne večere ipd. K sodelovanju povabimo številne organizacije, zavode, društva, podjetja in posameznike.

• Vinska vigred v Beli krajini

Vinska vigred je največja belokranjska vinarsko-turistično-kulturna prireditev. Letos je bila že 32-ta in vsako leto jo v treh dneh, kolikor traja, obišče več kot 20.000 obiskovalcev. Vinsko vigred vodi dvajsetčlanski prireditveni odbor, v katerem sva tudi dva knjižničarja.

• Dularjevo leto

Leto 2015 je bilo v naši občini proglašeno za Dularjevo leto. V tem letu bomo obeležili: 100-letnico rojstva pisatelja Jožeta Dularja, 650 let, odkar je mesto Metlika dobilo mestne pravice, ter 150-letnico ustanovitve prve čitalnice na Dolenjskem. Občinski svet je ustanovil odbor, ki bo vodil priprave za obeležitev naštetih dogodkov; v njem je primerno zastopana tudi knjižnica.

Dela nam torej ne bo zmanjkalo – pa saj si tega tudi ne želimo!

DELOVNI IZZIVI OSNOVNOŠOLSKEGA KNJIŽNIČARJA

Gregor Škrlič

Osnovna šola Prule, Ljubljana
e-pošta: gregor.skrlic@guest.arnes.si

V prispevku je predstavljen osnovnošolski knjižničar, ki za opravljanje svojega dela potrebuje predpisano izobrazbo. Deluje na več področjih vzgoje in izobraževanja ter bibliotekarske stroke, ki se medsebojno dopolnjujejo. Za uspešno opravljene naloge osnovnošolskega knjižničarja je potrebno slediti letnemu delovnemu načrtu, kjer je delo šolskega knjižničarja opredeljeno v petih temeljnih področjih: interno strokovno bibliotekarsko delo, pedagoško delo, strokovno sodelovanje z delavci šole, strokovno izpopolnjevanje in izobraževanje ter druge naloge. Osnovnošolski knjižničar se na šoli dejavno vključuje v procese vzgojno-izobraževalne dejavnosti. To pomeni, da skrbi za ustrezno knjižnično gradivo, ki je opredeljeno v nabavni politiki ter usmerjeno z učnimi načrti, in ga učenci potrebujejo pri učenju kot tudi učitelji pri poučevanju. V izvajanje učnega procesa se neposredno vključuje z medpredmetnimi povezavami ter izvajanjem knjižničnega informacijskega znanja. Pomembno je tudi sodelovanje pri organiziranju in izvedbi ekskurzij, dnevov dejavnosti, plovov, kulturnih prireditev ter šolskih in drugih projektov. Poleg tega izvaja pouk obveznih in neobveznih izbirnih predmetov, interesne dejavnosti, mentorstvo pri šolskih časopisih ter bralnih projektih.

Osnovnošolski knjižničar se torej spopada z raznolikimi izzivi pri podpisovanju vzgojno-izobraževalnih ciljev šole, pri odkrivanju in razvijanju bralnih navad učencev, pri organizaciji dejavnosti, pri zagotavljanju virov, da

ustvari učno in kulturno okolje za uporabnike (učenci, zaposleni, starši). S svojimi pridobljenimi znanji, izkušnjami ter prilagodljivostjo opravlja svoje delo ter vzpostavlja ugodno klimo in omogoča okoliščine udeležencem vzgojno-izobraževalnega procesa za uspešno delo.

NOVO RUHO HRVATSKIH KNJIŽNICA U ZADNJIH DVADESET GODINA

Vesna Špac

Univerza v Zagrebu, Fakulteta za veterino, Hrvatska
e-pošta: vesna.spac@vef.hr

Početakom 90tih godina prošlog stoljeća u Republici Hrvatskoj dolazi do otvaranja novih sveučilišta i restrukturiranja neka već postojeća, »starih« sveučilišta. U tom procesu nisu zaobiđene ni visokoškolske knjižnice. Za vrijeme Domovinskog rata neka su sveučilišta na područjima zahvaćenim ratnim razaranja morali preseljavati fakultete koji su bili direktno granatirani ili uz samu bojišnicu. Poneki od tih fakulteta su svoja »privremena« rješenja, zbog nedostatka financijskih sredstava za obnovu razorenih fakultetskih zgrada, zadržali do danas. Tako je u zadnja dva desetljeća u Republici Hrvatskoj izgrađeno i obnovljeno više visokoškolskih knjižnica. Sveučilišta u Rijeci, Zadru, Zagrebu i Splitu oformila su kampuse, neki u novoizgrađenim sveučilišnim kompleksima, a neki u renoviranim vojarnama.

Najveći i financijski najzahtjevniji projekt Sveučilišta u Zagrebu bio je izgradnje zgrade knjižnica Filozofskog fakulteta koja je na jednom mjestu okupila sve dotadašnje zavodske knjižnice Fakulteta, njih čak 23, koje su bile locirane po neadekvatnim, skućenim prostorima unutar same zgrade Fakulteta. To je ujedno i jedini Fakultet u Hrvatskoj koji ima posebnu zgradu knjižnice. Nekoliko je fakulteta uselilo u nove zgrade (Prirodoslovno-matematički fakultet, Šumarski fakultet) pa su tako i knjižnice dobile svoj novi životni prostor, ali u sklopu samih fakulteta. Mada je u sklopu kampusa na Borongaju bila predviđena izgradnja nove sveučilišne knjižnice zagrebačkog sveučilišta, to nije realizirano, već su preseljeni

fakulteti preseljavali i svoje knjižnice. Split je dobio novu zgradu Sveučilišne knjižnice i nekoliko fakultetskih knjižnica na novim lokacijama matičnih fakulteta. Sveučilište u Rijeci je na novom kampusu na Trsatu osim više novih fakultetskih knjižnica dobilo i podružnicu Sveučilišne knjižnice u Rijeci. Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku je na novim lokacijama preseljenih fakulteta uredilo i nove prostore za knjižnice.

Svi su ti novoizgrađeni i preuređeni prostori sveučilišnih i fakultetskih knjižnica centri okupljanja studenata radi učenja, rada i druženja. Ipak, prilikom projektiranja i planiranja adaptacija postojećih prostora za knjižnice, knjižničarska je struka bila slabo zastupljena. U izlaganju će biti prikazani najznačajniji projekti s područja akademskog knjižničarstva.

PARTNERSKO SODELOVANJE KOPRSKE KNJIŽNICE, OTIPLJIVA IN VIRTUALNA »ZGODBA« NJENE SPECIFIČNOSTI IN DELOVANJA

Peter Štoka

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper
e-pošta: peter.stoka@kp.sik.si

Laura Chersicola

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper
e-pošta: laura.chersicola@kp.sik.si

Knjižnica se razrašča z okoljem, kjer deluje in ga so-oblikuje, zlasti s svojo promocijsko dejavnostjo. Promocijska dejavnost pa je posledica partnerskega sodelovanja z zainteresirano javnostjo. Koprška knjižnica sodeluje z različnimi partnerji pri urejanju in promociji pisne dediščine na področju Obalno-kraške regije in to sodelovanje se odvija na različnih ravneh.

Največ sodeluje z ustanovami, društvi in posamezniki, zaradi njihove raziskovalne dejavnosti, s katerimi vsebinsko dopolnjuje svojo poslanstvo. Tako so njeni stalni partnerji raziskovalci Univerze na Primorskem in Znanstveno-raziskovalnega središča Koper pa tudi zgodovinska društva ter številni samostojnimi raziskovalci. Na podlagi tega sodelovanja so se oblikovala letna tematska srečanja, iz katerih je nastala revija knjižnice **Studia iustinopolitana**. Zaradi zgodovinsko-kulturnih okvirov, sedem stoletij je mesto Koper spadalo pod upravo Beneške republike in kasneje je bilo dobro stoletje priključeno Avstrijskim deželam, je knjižnica posvojila poleg nacionalne knjižnice v Ljubljani še beneško Marciano, s

katerima odlično sodeluje pri promociji knjižnih kulturnih spomenikov, zbrani prispevki pa izidejo v zbirki **Bibliotheca iustinopolitana**.

Večina knjižnih kulturnih spomenikov in dragocenosti, ki jih hrani koprška knjižnica, je nastala v času ko so bili Cerkev in redovniške skupnosti zelo bogate pri produciranju in zbiranju tovrstnih fondov, ki so v povojnem času prešli pod oskrbo knjižnice. Tako je samoumevno sodelovanje s koprsko škofijo in tudi s frančiškanskim samostanom sv. Ane v Kopru. Knjižnica tako sodeluje pri organizaciji in izvedbi **Monaldovih dnevov v Kopru**. V celotnem zgodovinskem prerezu je bil Koper s svojim italijanskim kulturnim in gospodarskim utripom središče istrskega plemstva, nekateri izmed njih so zapustili mestu bogate knjižne zbirke, ki jih sedaj knjižnica ureja s pomočjo sredstev pridobljenih iz evropskega **projekta Jezik-Lingua**, kot partner projektne izvedbe v organizaciji Samoupravne skupnosti Italijanov.

V povojnem času se je Koper razvil v gospodarsko središče regije. Knjižnica sodeluje s podjetji zaradi zbiranja in urejanja njihovih glasil in promocijskega materiala, ki ga z medsebojno pomočjo postavlja v digitalno okolje. Tako je z Luko Koper d.d. uredila in zbrala celotno zalogo glasila Luški glasnik. Podjetje Cimos d.d. je v celoti digitaliziralo svoje glasilo Cimos, s pomočjo izvoda, ki ga hrani knjižnica. Za razstavo motociklov koprškega podjetja Tomos je v celoti digitalizirala njihov promocijski material v obliki plakatov. V odnosu s podjetji gre za partnersko, tj. medsebojno sodelovanje: s svojim prispevkom knjižnica ohranja tehnično dediščino, ki je hkrati zgodovinski spomin in ponos kraja v katerem deluje; nasprotno pa se podjetja odzovejo s sponzorskimi vložki. Na takšen način je knjižnica pridobila sponzorska sredstva Luke Koper d.d. za nakup nove opreme za razstavni prostor.

Vse omenjene vsebine se ne promovirajo zgolj s pisano in živo besedo, s tiskano in govorjeno besedo v okviru knjižnice, ampak »bolj ali manj« odmevajo tudi v medijskem prostoru, tako v tisku, etru ali na televiziji. Na ta način so partnerji knjižnice tudi novinarji lokalnih časopisov, radijskih postaj in RTV Koper-Capodistria.

Z digitalizacijo je začela knjižnica graditi svoj medijski prostor, kjer njeni uredniki skrbijo za urejenost in izčrpnost vsebin, predvsem pa za njihovo ažurnost in doslednost. **Kamra**, spletni portal osrednjih območnih knjižnic, prenese otipljive vsebine v virtualni prostor. Omogoča, da se združujejo partnerji z ožjega ali tudi širšega območja in skupaj ali posamezno promovirajo vsebine lokalnega pomena ter svoje dejavnosti širši javnosti. Vsebine so predstavljene kot zgodbe, s spremnimi besedili ter pripadajočimi digitaliziranimi objekti z metapodatki. V digitalne zbirke se združujejo objekti, katerih originali so lahko shranjeni na različnih lokacijah in v različnih ustanovah. Z novim modulom na portalu **Kamra Album Slovenije** se je možnost sodelovanja še poglobila, saj zgodbe lahko dopolnjujejo tudi posamezniki.

V sodelovanju s Humanističnim društvom Histria je na Kamri nastala zgodba **Načrt mesta Koper iz leta 1619**, ob 40. obletnici glasila Luški glasnik je bila v koprski knjižnici razstava **Luški glasnik – 40 let**, plakati razstave so v digitalni obliki objavljeni na portalu. Ob pridobitvi sredstev iz sklada za sofinanciranje projekta **Živeti s pristaniščem** (Luka Koper d.d.) za nakup nove opreme za razstavni prostor je bila v avli knjižnice priložnostna istoimenska retrospektivna razstava. S to razstavo se je sodelovanje razširilo od gospodarstva (Luka Koper d.d.) tudi na javne ustanove (Pokrajinski muzej Koper, Fakulteta za humanistične študije in Kulturno društvo Koper) pri projektu **Pripovedujem zgodbo mesta – Živeti s pristaniščem**.

OBRAZ NEVIDNE KNJIŽNICE

Luka Šušteršič

Institut Jožef Stefan, Ljubljana
e-pošta: luka.sustersic@ijs.si

Če današnje specialno knjižnico primerjamo s knjižnico pred dvajsetimi leti, na prvi pogled ne opazimo velike razlike. Še vedno nas prevzamejo kilometri polic, na katerih je spravljeno, tako se vsaj zdi, vse znanje tega sveta. Morda je kje v kotu sramežljivo skrit kak javni računalnik. A počasi le opazimo, da nekaj manjka: obiskovalci. Vrste pred fotokopirnim strojem so stvar preteklosti; enako velja za pregledovanje revij. Skoraj bi lahko rekli, da tudi za obiskovalce knjižnice. S svojim delom smo znanje s knjižničnih polic preselili na delovna mesta naših strank. S tem smo seveda bistveno prispevali k njihovi storilnosti in uspešnosti. Pravzaprav se približujemo infrastrukturnemu idealu: servis deluje tako dobro, da postaja neopazen.

Saj res, kaj pa sploh je vloga knjižničarja v knjižnici kot je Znanstveno-informacijski center Instituta Jožef Stefan (IJS)? Velikanska večina našega gradiva je znanstvena periodika, v zadnjem času seveda v elektronski obliki. Popisovanje, vezava, arhiviranje, reklamacije, so vse stvar preteklosti. Ostala je le nabava, ampak, ali ni za to specializirana nabavna služba Instituta (Univerze)? Morda izbor gradiva? V multidisciplinarni ustanovi kot je IJS je iluzija pričakovati, da bi lahko knjižničar izbral in predlagal nabor revij za naročilo. Naša naloga je zbrati želje in izstaviti račun. Informacijska revolucija je neizmerno poenostavila naše delo, kar pa ni vedno in samo dobra stvar.

Na sreči imamo ARRS. Sistem ocenjevanja prijav, ki ga uporabljamo (in ki ga prav tako omogoča informacijska revolucija), nam je dal novo

nepogrešljivo vlogo v raziskovalnem procesu: urejanje bibliografij raziskovalcev. Veselo polnimo skupni knjižnični katalog z vso mogočo nepomembno navlako in mirimo uboge raziskovalce, ki so (predvsem pri prvem srečanju s sistemom) večkrat na robu živčnega zloma. Nekateri so žal postali že pravi poznavalci (izigravanja) sistema. Ta način razmišljanja je splošno razširjen v slovenski znanosti, tako da se različica ocenjevanja bibliometričnih podatkov uporablja tudi pri izvolitvenih postopkih na večini raziskovalnih organizacij pri nas. Na IJS tudi podatke za te postopke pripravlja knjižnica.

In tako smo prišli do jedra izziva. Naloge, ki jih dobro opravljamo, so za večino uporabnikov neopazne in samoumevne, pravzaprav kar trivialne; naloge, kjer prihajajo v neposreden stik z nami pa so občutljive in lahko pripeljejo do sporov, saj smo večkrat ujeti med zahteve financerja ali vodstva in želje raziskovalcev.

V dobrih starih časih so vsakodnevni fizični stiki z zalogo znanja v knjižnici poskrbeli za promocijo vloge specialnih knjižnic. A novi časi so prinesli spremembe, odpravili velik del našega tradicionalnega dela, in pred nas postavili nove izzive. Naša naloga je, da jih prepoznamo in se z njimi spopademo. Ne smemo čakati, da nas nove naloge najdejo, stopiti jim moramo naproti in biti pripravljeni, ko bodo raziskovalci spoznali, da potrebujejo nekoga, ki bo opravil to novo delo. Lep primer je področje odprtega dostopa, ki je mnogim še nepopisan list, čeprav se nam vsem obeta, da bo postalo pomemben del našega dela. Če bomo na to pripravljeni, bomo mi učili raziskovalce in jim pomagali, da bodo lahko zadostili zahtevam financerja; če ne, bodo oni učili nas, in potem ni daleč čas, ko se bodo upravičeno vprašali, zakaj nas sploh še potrebujejo.

ELSEVIER'S SUPPORT TO THE SLOVENIAN RESEARCH COMMUNITY

Lucie Vavříková

Elsevier

e-pošta: L.Vavrikova@elsevier.com

When it comes to Elsevier, today there is much more beyond the traditional publishing house. However, ScienceDirect and publishing production still remains the core, enriched each year by several developments, both content and user experience wise. The new member in our family, Mendeley, should mostly fulfill the service to user gap. What regards to publishing, Elsevier is also actively embracing the open access and nowadays there are several ways how to treat this demand, including the very new opportunity to host a journal within Elsevier. Beyond publishing, popular Scopus database is constantly being improved, and few developments were implemented, such as linkage with ORCID ID or focus on data cleaning, to serve better research community. Elsevier today is also largely active in research evaluation. Newly, Elsevier tapped into the field of research management information systems, serving both to researchers and libraries in scholarly communication tracking and analysing, and to research management to handle the processes connected within research. This presentation will bring short overview on Elsevier developments and news within all mentioned areas.

MREŽA PARTNERSTEV – TEMELJ ZA USPEŠEN RAZVOJ SPLOŠNIH KNJIŽNIC

Andreja Videc

Osrednja knjižnica Celje
e-pošta: andreja.videc@knjiznica-celje.si

Primož Južnič

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo
e-pošta: primoz.juznic@ff.uni-lj.si

Hiter razvoj informacijske tehnologije, spremembe vedenjskega vzorca uporabnikov pri zadovoljevanju svojih potreb po knjižnično informacijskih storitvah in gospodarska recesija, v kateri se je znašel večji del sveta, so pomembno vplivali na delovanje splošnih knjižnic in njihov razvoj v svetu in tudi v Sloveniji. V spremenjenih razmerah se v knjižnicah zavedamo, da bomo morali delovanje knjižnic prilagoditi ter na novo opredeliti svoj odnos in odgovornost predvsem do uporabnikov a tudi do drugih deležnikov (angl. stakeholders).

Dejstvo, da imajo uporabniki vse več in preveč informacij dobesedno »v svojih prstih«, sili k premisleku o vlogi splošnih knjižnic v bodoče. V istem trenutku se pojavljajo nove potrebe, za zadovoljevanje katerih se zdi, da splošne knjižnice predstavljajo ustrezne rešitve: npr. potreba po večji informacijski pismenosti, pospeševanju uporabe znanja, po povezovanju itd. (Thorhauge, 2010). Razvoj partnerstev je stalnica v razvitih sistemih splošnih knjižnic. V okviru danske agencije za knjižnice je bila v letu 2010 oblikovana delovna skupina, ki je pripravila poročilo *The public*

libraries in the knowledge society, v katerem je upoštevajoč zahteve družbe in konkretne potrebe uporabnikov, predstavila smernice za uspešen razvoj danskih knjižnic. Priporočila je razdelila v pet akcijskih točk: odprte knjižnice, navdih in učenje, Danska digitalna knjižnica, partnerstva in strokovni razvoj. Partnerstva naj predstavljajo temeljno os v organizaciji moderne ponudbe knjižnic. V okviru partnerstva skupina priporoča, da knjižnice sistematično snujejo partnerske vezi z namenom ustvarjanja množstva povezav v okviru javnega sektorja, poslovnega sveta in civilne družbe.

Anketa med strokovnimi delavci in direktorji slovenskih splošnih knjižnic je pokazala, da med najpomembnejše aktivnosti, ki se nanašajo na strokovno pomoč osrednjim knjižnicam s strani osrednjih območnih knjižnic, uvrščajo pomoč pri vsebinski opredelitvi sodobnih knjižničnih informacijskih storitev za uporabnike, ki se izvajajo na ravni OOK ali v vsej državi, pomoč pri vsebinski opredelitvi in izboru projektov, ki se izvajajo na območju OOK ali v vsej državi ter pomoč pri opredelitvi razvojnih potreb glede informacijske tehnologije za območje OOK (Raziskava med strokovnimi delavci na temo izvajanja posebnih nalog OOK, 2013). Opaziti je tudi velik razkorak v mišljenju v kolikšni meri osrednje območne knjižnice s strokovno pomočjo prispevajo k razvoju knjižnic med anketiranci osrednjih in osrednjih območnih knjižnic. Ustvarjanje uspešnih partnerskih povezav je temelj razvoja splošnih knjižnic v sodobni družbi in temelj za uspešno zagovorništvo knjižnic. Osrednje območne knjižnice in Narodna in univerzitetna knjižnica, kot koordinatorica izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic, so z izpeljanimi projekti dokazale, da lahko odigrajo pomembno vlogo pri ustvarjanju uspešnih projektov in vzpostavljanju partnerskih povezav, vendar pa je, kot kaže dosedanja praksa, manevrskega prostora na področju krepitve medsebojnega sodelovanja ter iskanja partnerskih vezi na ravni posameznih območjih, ne zgolj med knjižnicami, pač pa tudi med drugimi deležniki, še dovolj in bi ga bilo nujno izkoristiti.

Strategija splošnih knjižnic za obdobje 2013–2020 v četrtem strateškem področju »Knjižnica kot aktivni dejavnik v družbenem okolju« poudarja, da morajo knjižnice za izvajanje svojega poslanstva svoje okolje poznati

in se vanj aktivno vključevati, ob tem pa razvijati svojo identiteto in prepoznavnost v okolju (Slovenske splošne knjižnice za prihodnost, 2012). Kot ukrepe strateškega področja določa tri ukrepe:

- *Knjižnica v svoje strateške dokumente vključi razvojno naravnana partnerstva;*
- *Splošne knjižnice prevzemajo pobudo za strokovno in organizacijsko sodelovanje različnih vrst knjižnic v njihovih okoljih;*
- *Knjižnica postane pobudnik partnerstva med različnimi ustanovami na lokalnem, nacionalnem in/ali mednarodnem nivoju.*

Regionalna organiziranost slovenskih splošnih knjižnic je bila uzakonjena z *Zakonom o knjižničarstvu* in *Pravilnikom o osrednjih območnih knjižnicah*. Po desetih letih izvajanja programov posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic ugotavljamo, da sistem ni odpravil razlik v razvitosti knjižnične dejavnosti med posameznimi območji (Bon, 2011a; Bon, 2011b) in je tudi zato mogoče potrebna redefinicija organizacije in izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic. Ena od možnosti so prav skupni projekti, ki jih le-te koordinirajo.

Strateški management in načrtovanje postajata vse bolj uveljavljena koncepta pri premagovanju izzivov, ki jih prinaša prihodnost tudi v splošnih knjižnicah. Izdelava strateških načrtov splošnih knjižnic ne predstavlja zgolj zakonsko obveznost, pač pa predstavlja načrt poti razvoja knjižnice, okvir uvedbe novih programov in storitev za načrtovano obdobje, s soglasjem ustanoviteljev pa tudi zavezo za zagotovitev finančnega okvira načrta. Pri tem imajo poseben pomen osrednje knjižnice v knjižničnem sistemu, kot je to pokazano na primeru Grčije (Kostagiolas et al., 2009). Tudi v Sloveniji smo v zadnjih letih dobili nekaj študij in analiz o tem kako osrednje knjižnice uresničujejo svoje naloge (Karun, 2007; Karun in Kodrič-Dačić, 2007; Bon et al., 2010; Bon et al., 2012). Ob tem je zelo pomemben raziskovalen pristop in uporaba različnih metod evalvacije, ki ne uporablja le kvantitativen pristop.

Zato so posebej zanimivi tisti projekti, ki so jih v tem obdobju izpeljale splošne knjižnice v medsebojnem partnerstvu. Po vzoru podobnih

raziskav v svetu (Senstrom et al., 2014), bi zato radi predstavili možen model in znotraj njega metodologijo za analizo posameznih projektov, ki nastajajo v partnerstvu in sodelovanju OOK. Model bi preverili na primeru analize okolja knjižnic celjskega območja, s čemer želimo ugotoviti možnosti novih oblik partnerstev za uspešen razvoj.

Navedeni viri:

1. Bon, M. (2011a). Splošne knjižnice po knjižničnih območjih v letu 2009. *Knjižnica*, 55 (2–3), 203–222.
2. Bon, M. (2011b). Splošne knjižnice po knjižničnih območjih v letu 2010. V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Knjižnica: odprta prostor za dialog in znanje: zbornik referatov* (str. 171–196). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
3. Bon, M., Gujtman, M. in Oder, I. (2012). *Svetovalno delo območnih knjižnic: strokovna izhodišča za usmerjanje svetovalnega dela svetovalnih služb v območnih knjižnicah*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 13. 1. 2013 s spletne strani: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/index.php/index.php>
4. Bon, M., Karun, B. in Vodeb, G. (2010). *Izvajanje dejavnosti posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic – poročilo za obdobje 2007–2009*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 12. 4. 2011 s spletne strani: http://cezar.nuk.uni-lj.si/ook/pages/files/OOK_2007-2009_porocilo%20o%20izvajanju%20dejavnosti.pdf
5. Corral, S. (2000). *Strategic management of information services: a planning handbook*. London: Aslib.
6. Karun, B. (2007). Osrednje območne knjižnice po treh letih. V M. Ambrožič (ur.), *Knjižnice za prihodnost: napredek in sodelovanje: zbornik referatov* (str. 209–227). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
7. Karun, B. in Kodrič-Dačić, E. (2007). *Izvajanje koordinacije in posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic v obdobju 2003–2006*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 10. 2. 2012 s spletne strani: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/ook/pages/files/Analiza%20OOK%202003-2006.pdf>
8. Kostagiolas, P. A., Banou, C. in Laskari, E. M. (2009). Strategic planning and management for the public libraries: the case of Greek central public libraries. *Library management*, 30 (4–5), 253–265.
9. *Osrednje območne splošne knjižnice* (2003). Ljubljana: Ministrstvo za kulturo.
10. *Poslanstvo in vizija osrednjih območnih knjižnic* (2008). Pridobljeno 20. 7. 2014 s spletne strani: http://cezar.nuk.uni-lj.si/območne_knjižnice/pages/page.php?id=7&psid=9
11. *Raziskava med strokovnimi delavci na temo izvajanja posebnih nalog OOK: zaključno poročilo* (2013). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 3. 6. 2014 s spletne strani: http://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/raziskava_o_izvajanju_osebni_nalog_OOK.pdf
12. Senstrom, C., Roberts, K. in Haycock, K. (2014). The role of influence in city and public library partnerships: an exploratory study. *Library management*, 35 (3), 213–223.

-
13. *Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013–2020* (2012). Grosuplje: Združenje slovenskih splošnih knjižnic.
 14. *The public libraries in the knowledge society: summary from the committee on public libraries in the knowledge society* (2010). Copenhagen: Danish Agency for Libraries and Media. Pridobljeno 24. 5. 2014 s spletne strani: http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/publikationer/publikationer_engelske/Reports/The_public_libraries_in_the_knowledge_society_Summary.pdf
 15. Thorhauge, J. (2010). Denmark: the public libraries in the knowledge. *Scandinavian public library quarterly*, 43 (2), 4–6.

MEDKNJIŽNIČNA IZPOSOJA V DIGITALNEM OKOLJU

Silvester Videtič

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
e-pošta: silvester.videtic@nuk.uni-lj.si

Zadnja leta se knjižničarji, ki zagotavljamo storitev medknjižnične izposoje, soočamo z največjimi spremembami in izzivi v zgodovini knjižnic. Premik od fizičnih zbirk knjižničnega gradiva k elektronskim namreč temeljito spreminja delovanje medknjižničnih služb, naraščajoča ponudba elektronskih informacijskih virov povzroča spremembe v razmerju med fizičnim in elektronsko posredovanim gradivom predvsem na račun slednjega. Digitalno okolje predstavlja nove priložnosti ter nam ponuja nove načine posredovanja in izmenjave (izposoje) gradiva v elektronski obliki, hkrati pa pred nas postavlja številne ovire, s katerimi se bomo morali knjižničarji spoprijeti v prihodnosti, saj v novem okolju na tradicionalen način ne bomo mogli več uspešno delovati. V prispevku se omejujemo na nekaj aktualnih področij medknjižnične izposoje, s katerimi se ukvarjamo zadnje leto, in sicer: elektronsko posredovanje gradiva v oblaku, možnosti in ovire pri medknjižnični izposoji elektronskih knjig, avtorske pravice ter nove oblike povezovanja med knjižnicami – ustanavljanje interesnih skupin z namenom povečati učinkovitost in zmanjšati stroške medknjižnične dejavnosti.

Knjižnice za posredovanje kopij vedno manj uporabljamo klasične poti, kot so pošta, elektronska pošta in faks. Še zlasti v mednarodnem prometu se vse bolj uveljavlja storitev dokumentov v oblaku. Narodna in univerzitetna knjižnica zadnji dve leti za to uporablja oblachno aplikacijo OCLC Article Exchange. Na spletno mesto začasno shranimo kopije v

najrazličnejših formatih, prevladujeta pa PDF in TIF. Shranjenemu dokumentu sistem samodejno podeli edinstveni URL z geslom, obvestilo z navodili pošljemo knjižnici po aplikaciji OCLC, končnemu uporabniku ali tistim knjižnicam, ki ne uporabljajo programa Resource Sharing, pa po elektronski pošti. Storitve zagotavlja skoraj popolno varnost, saj je dostop omogočen izključno naročniku. V tridesetih dneh naročnik pogleda dokument največ petkrat ter ga natisne ali shrani na svoj osebni računalnik. Programska zaščita onemogoča zlorabo in dostop nepooblaščenim osebam. Rešitev dokumentov v oblaku je prinesla tako knjižnicam kot uporabnikom številne prednosti in je odpravila ovire, s katerimi smo se srečevale knjižnice: dokumenti se ne izgublajo več v poštnem prometu, kakovost kopij je odlična, odpravljene so težave s požarnimi zidovi pri posredovanju dokumentov s programom Ariel in pošiljamo lahko datoteke velikosti do 60 MB, kar po elektronski pošti ni bilo možno. Spletno gradivo je dostopno uporabniku tudi izven uradnih ur medknjižnične službe, lokacija za prevzem in čas prevzema pa s tem postajata vse manj pomembna dejavnika.

Omenjenega načina posredovanja dokumentov ne podpirajo vse evropske zakonodaje in kljub programskim varovalom še vedno vidijo možnost nekontroliranega širjenja vsebin po spletu. Prav zato je OCLC v sodelovanju z Bavarsko knjižnico razvil novo platformo za posredovanje dokumentov v elektronski obliki – MyBib eL, ki bi jo lahko uporabljale tudi knjižnice v tistih evropskih državah, katerim zakonodaja omejuje pošiljanje kopij v elektronski obliki. Dokument knjižnica shrani na strežnik, uporabnik prejme obvestilo po elektronski pošti, program MyBib pa dovoljuje prejemniku enkratni natis brez možnosti vpogleda v elektronsko kopijo ali celo shranitev na osebni računalnik. Razen prve strani dokumenta je celotno besedilo zamegljeno.

Elektronske knjige niso več novost za uporabnike knjižnic, postajajo vse bolj razširjene in po statistikah sodeč tudi priljubljene med uporabniki. Nekoliko več neznanek nam prinaša medknjižnična izposoja elektronskih knjig, ki smo jo v Narodni in univerzitetni knjižnici lahko uporabljali v okviru projekta OCLC zadnje leto. Ob različnem tolmačenju avtorskega

prava in ovirah pri izposoji elektronskih knjig znotraj posameznih držav je nekoliko presenetljivo, da je medknjižnična izposoja elektronskih knjig zaživela prav v okolju, kjer bi zaradi različne zakonodaje pričakovali največ težav – v mednarodni medknjižnični izposoji. Založba INGRAM in OCLC sta v okviru programa za medknjižnično izposajo Resource Sharing ponudila vsem sodelujočim knjižnicam možnost izposoje 300.000 elektronskih knjig za devet dni brez možnosti podaljšanja in po plačilu. Cena izposoje je znašala 15 odstotkov nakupne cene knjige, kar je v praksi pomenilo od 5 do nekaj deset evrov, plačevanje pa je bilo urejeno z že uveljavljenim administrativnim računom za mednarodna medknjižnična plačila IFM. Vsa pravna vprašanja je določala pogodba med OCLC in založbo, knjižnice nismo imele nobenih dodatnih obvez. Poskusno obdobje je poteklo 31. maja 2014, po nekaterih virih zaradi majhnega zanimanja knjižnic za izposajo, vendar je podrobnejša analiza kot poglobljen vzrok pokazala nezadostno usposobljenost in nepripravljenost zaposlenih za uporabo novih orodij. Nedvomno je medknjižnična izposoja elektronskih knjig nov izziv tradicionalni medknjižnični izposoji, hkrati pa prinaša nekatere ovire in dileme tako pravne kot tehnične narave. Pri medknjižnični izposoji elektronskih knjig se spremenijo interesi in razmerja med izdajateljem, založnikom in knjižnico. Knjižnica mora pri založniku pridobiti dovoljenje za medknjižnično posredovanje elektronske knjige, saj nakup knjižnici še ne podeljuje pravice do medknjižnične izposoje. Rok izposoje ali natančneje časovni zakup po plačilu in vse ostale obveznosti določajo pogodbe. Za večji razmah medknjižnične izposoje elektronskih knjig bo treba razrešiti dileme med željo knjižnice po izposoji elektronskega gradiva in bojznijo založnikov po »nekontroliranem širjenju po spletu« in škodi, ki bi jo pri tem utrpeli.

Pri nakupu digitalnih virov knjižnice ne kupujejo več lastništva fizičnih predmetov (knjige in kasete), ampak dostop do različnih virov. *Zakon o avtorski in sorodnih pravicah* (ZASP) določa pogoje uporabe in posredovanje gradiva v elektronski obliki nekoliko drugače kot v klasični izposoji, zato moramo biti še bolj previdni. Medtem ko slovenska zakonodaja knjižnicam zelo omejuje pošiljanje dokumentov v elektronski obliki (32.a člen ZASP – Pravica dajanja na voljo javnosti), je zakonoda-

ja mnogih držav veliko manj omejujoča in končnega uporabnika samo poziva k pošteni uporabi (angl. fair use). Pravna praksa zelo zaostaja za tehnološkim razvojem in možnostmi knjižnice pri vključevanju dosežkov v knjižnično prakso, saj zaradi pravnih ovir mnogo gradiva še vedno pošiljamo po pošti. Knjižničarji bi morali imeti zato v tem procesu nekoliko aktivnejšo vlogo in v okviru svojih združenj vplivati na zakonodajno telo ter poskušati spremeniti posamezne člene zakona. Če na tem področju ne bomo dejavnejši, bosta medknjižnična izmenjava elektronskih virov in posredovanje gradiva v elektronski obliki še naprej otežena na škodo uporabnika. Knjižnice čaka še veliko aktivnosti pri spreminjanju tovrstne prakse, več napora bomo morali vložiti tudi v sprejemanje pogodb z založniki elektronskih knjig ter doseči večji posluš in izposlovati dobre pogoje za medknjižnično izposajo elektronskih knjig.

Zadnja leta se prav vse knjižnice po svetu spoprijemamo s krčenjem sredstev za nabavo gradiva, hkrati pa se stroški elektronskih virov zelo povečujejo. Zato so knjižnice začele razmišljati o bolj premišljeni izrabi lastnih virov in novih možnostih za sodelovanje med knjižnicami v okviru medknjižničnih služb. Predvsem knjižnice v ZDA se povezujejo v interesna združenja (angl. Affiliation Group), največ tovrstnih skupin je oblikovanih v okviru sistema za medknjižnično naročanje gradiva OCLC Resource Sharing, njihov namen je pospešiti izmenjavo gradiva in zmanjšati stroške ali jih celo odpraviti tako v nacionalni kot mednarodni izposoji. Narodna in univerzitetna knjižnica je članica LVIS (Libraries Very Interested in Sharing), skupina šteje že več kot 2000 knjižnic, na podlagi vzajemnega dogovora si gradivo izmenjavamo brezplačno, kopije pa pošiljamo v elektronski obliki, če to dopušča zakonodaja. K projektu so želeli pritegniti še muzeje, galerije, informacijska središča ipd. S povezovanjem in novimi oblikami sodelovanja pospešujemo medknjižnično izmenjavo in s tem izkoriščenost knjižničnih zbirk.

SIVE LISE ALI KAKŠNA JE DOSTOPNOST DO SLOVENSКИH KNJIŽNIC?

Gorazd Vodeb

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
e-pošta: gorazd.vodeb@nuk.uni-lj.si

Ko obravnavamo dostopnost splošne knjižnične dejavnosti, ugotavljamo, da jo je najtežje zagotoviti prebivalcem na podeželju. Strategija razvoja slovenskega podeželja opozarja na njegovo praznjenje. Različni avtorji govorijo o negativni spirali, ko slabša kvaliteta življenja pomeni odhajanje prebivalstva, zmanjševanje njegovega števila pa vodi v nadaljnje krčenje storitev. Raziskave omrežja centralnih naselij namreč ugotavljajo njihovo krčenje na določenih območjih. Različne raziskave vidijo vzvod razvoja podeželja v naslonitvi na endogene potenciale in samoiniciativnost.

V bibliotekarstvu je dostopnost splošnih knjižnic že dolgo predmet raziskav. Tuji avtorji ugotavljajo velik vpliv oddaljenosti od kraja bivanja na uporabo knjižnice. Pri tem ima vlogo mobilnost prebivalstva, razpoložljivost javnega ali zasebnega prevoza, geografske ovire itn. Kako prebivalci Slovenije percipirajo dostopnost splošnih knjižnic, je med ostalimi vprašanji poskušala izvedeti javnomnenjska raziskava Združenja splošnih knjižnic (2011). Kar 29 odstotkov neuporabnikov je prepoznalo preveliko oddaljenost kot razlog za neuporabo knjižnice, slabe prometne povezave pa 21 odstotkov neuporabnikov.

S projektom »Prostorska analiza knjižnične mreže« smo želeli v Narodni in univerzitetni knjižnici, Centru za razvoj knjižnic, uporabiti tehnologijo geoinformacijskih sistemov (GIS) za raziskovanje dostopnosti slovenskih splošnih knjižnic. Projekt je stekel z letom 2013, njegov rezultat pa je vzpostavljena geopodatkovna zbirka s povezanimi prostorskimi, socio-

demografskimi in knjižničnimi podatki. Povezali smo podatke Geodetske uprave Republike Slovenije, Statističnega urada Republike Slovenije ter Narodne in univerzitetne knjižnice, poleg tega pa smo vsem krajevnim knjižnicam, postajališčem bibliobusov in premičnih zbirk določili geolokacije. Urbanistični inštitut Republike Slovenije je v sklopu projekta opravil študijo *Zasnova prostorske analize dostopnosti dejavnosti splošnih knjižnic za prebivalstvo*. V njej je ocenjena dostopnost lokacij splošnih knjižnic prebivalcem Slovenije glede na zračno razdaljo. Kot lokacije so bile upoštevane krajevne knjižnice, postajališča premičnih zbirk in postajališča bibliobusov.

Študija ugotavlja, da je kraj bivanja za 77 odstotkov prebivalcev Slovenije manj kot 2 km oddaljen od najbližje knjižnične lokacije, za 20 odstotkov prebivalcev med 2 in 5 km, za 3 odstotke med 5 in 10 km, medtem ko je za 0,03 odstotka prebivalstva oddaljen več kot 10 km. Če upoštevamo le dostopnost krajevnih knjižnic, je ta slabša: 60 odstotkov prebivalcev je oddaljenih do 2 km, 26 odstotkov 2–5 km, 12 odstotkov 5–10 km in 2 odstotka več kot 10 km. Te ugotovitve študije kažejo na velik pomen bibliobusov pri zagotavljanju dostopnosti splošnih knjižnic. Karte, ki jih izdelamo s pomočjo GIS, nam lahko služijo predstavitvi stanja mreže na nekem področju. Na ta način lahko ponazorimo razlike glede pokritosti prebivalstva med nekaterimi osrednjimi knjižnicami. Možnost uporabe orodij za analizo v GIS pa nam lahko da vpogled v velikost gravitacijskih območij bibliobusov in pokaže razlike med posameznimi bibliobusi. Pri načrtovanju postajališč moramo raziskati značilnosti lokalnih skupnosti od poselitve, prometnega omrežja, sociodemografskih značilnosti in mobilnosti prebivalstva, gospodarskega stanja itn. Ustrezna lokacija postajališč uveljavlja potujočo knjižnico kot dejavnik enakopravnosti pri zagotavljanju knjižničnih storitev prebivalstvu.

KAKO UPORABNIKI DOJEMAJO EKONOMSKO VREDNOST KNJIŽNICE?

Damjana Vovk

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
e-pošta: damjana.vovk@nuk.uni-lj.si

Melita Ambrožič

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
e-pošta: melita.ambrozic@nuk.uni-lj.si

Zaradi različnih funkcij in nalog, ki jih opravlja Narodna in univerzitetna knjižnica, so skupine odjemalcev njenih storitev raznolike in poleg končnih uporabnikov vključujejo tudi založnike, knjižnice, organizacije s področja kulture in znanosti ter za knjižnice pristojna državna telesa. Zato mora knjižnica pri načrtovanju dejavnosti in ponudbi storitev spremljati potrebe, pričakovanja in zadovoljstvo raznolikih skupin odjemalcev in v procesih vrednotenja svoje dejavnosti uporabljati različne metode in orodja. V času, ki ga zaznamujeta ekonomska kriza in zniževanje proračunov za delovanje javnih služb, mora knjižnica financerjem dejavnosti in okolju nenehno dokazovati uspešnost delovanja, kakovost svojih storitev ter racionalnost pri porabi proračunskih sredstev, ponuditi pa tudi dokaze o pozitivnem vplivu in koristih, ki jih njeno delovanje prinaša uporabnikom in širšemu okolju. Uspešnost (angl. effectiveness) in učinkovitost (angl. efficiency) spremlja s pomočjo širokega nabora kazalcev uspešnosti, izbranih na osnovi modela BSC (Balanced Score Card). Za njihovo izračunavanje uporablja statistične podatke o delovanju knjižnice ter podatke, ki jih zagotavlja avtomatizirani informacijski sistem za podporo upravljanju knjižnice (MIS – Management Information System). Kakovost storitev spremlja z vidika uporabnikov knjižnice, tj. s študijami uporabnikov, ki se nanašajo na različne vidike njenega delovanja.

Knjižnica periodično izvaja študije uporabnikov že od leta 1987, od 2008 dalje s pomočjo metode spletnega anketiranja, ki omogoča ne le enostavno zbiranje, obdelavo in predstavitev podatkov, ampak pridobitev tudi tistih anketirancev, ki (še) niso uporabniki knjižnice (Ambrožič in Badovinac, 2009). Zadnja tovrstna raziskava je bila opravljena konec leta 2013. Skupaj je v spletno anketo vstopilo 1427 oseb, vendar jih 526 (37 %) ankete ni zaključilo. V analizo smo tako vključili 901 izpolnjenih anket.

Anketni vprašalnik je vključeval vprašanja, ki so omogočila primerjavo z rezultati preteklih študij, prvič pa smo anketirance vprašali tudi, kakšno vrednost v finančnem smislu zanje predstavljajo storitve knjižnice. Pri oblikovanju vprašanj smo sledili nemški raziskavi *A study on the value and benefits of the German National Library of Science and Technology* (2010). Za ugotavljanje ekonomske vrednosti storitev knjižnice smo izbrali metodo kontingenčnega vrednotenja, s katero preverjamo, kakšna je pripravljenost na plačilo (angl. willingness-to-pay) za določeno dobro, ki praviloma ni dostopna na trgu. Za anketirance ustvari hipotetičen trg in preverja, koliko bi bili pripravljeni prispevati za določeno (nematerialno) dobro javnega značaja v primeru, da bi zanjo trg obstajal, oziroma za kakšen znesek bi se ji bili pripravljeni odreči (Kovač in Srakar, 2013).

Čeprav smo v uvodnem delu ankete pojasnili, da gre za vprašanja, ki so hipotetične narave in bodo zbrani podatki služili zgolj v raziskovalne namene ter za primerjave z rezultati podobnih tujih raziskav, smo nleteli na odpor in zgražanje anketirancev, ki se je odražalo v njihovih komentarjih na anketo ter v nizki zanesljivosti pridobljenih podatkov. V svojih komentarjih so navajali, da četudi gre za hipotetične situacije, je v primeru ustanove nacionalnega pomena neprimerno in žaljivo spraševati o denarnih zneskih, za katere bi jo bili uporabniki pripravljeni »izdati«. Ogorčeni so bili tudi ob navajanju možnosti, da država ne bi zagotavljala javnega financiranja knjižnice, saj naj s tem ne bi bila več zagotovljena enakost možnosti dostopa do informacij in znanja. Nekateri so tudi pojasnili, da so znesek 0 EUR ali nerealno visok znesek vpisali zato, ker jim nikakršno denarno nadomestilo ne more nadomestiti tega, kar jim pomeni knjižnica. Rezultati raziskave so pokazali, da sicer več kot polovica anketirancev ocenjuje, da dejavnost knjižnice zanje predstavlja

določeno ekonomsko vrednost, vendar pa so standardni odkloni v primeru izračunanih povprečnih vrednosti zneskov, ki so jih navajali, tako visoki, da izračune lahko uporabimo le kot informativne. Pomembna pa je bila sama raziskovalna izkušnja, ki bo prispevala k boljši zasnovi naših prihodnjih raziskav.

Kot povprečni minimalni mesečni znesek finančnega nadomestila, ki bi ga pričakovali od države v zameno, da bi se strinjali z zaprtjem knjižnice, so anketiranci navedli znesek 116 EUR oziroma 1.392 EUR letno⁴. Če storitev knjižnice ne bi več mogli uporabljati, bi to močno vplivalo na študij oziroma delo skoraj dveh tretjin anketirancev, ki so odgovorili na vprašanje, in le na 5 odstotkov ne bi imelo vpliva. Če bi morali gradivo in storitve, ki jih nudi knjižnica, pridobiti oziroma uporabljati drugje, bi jim to v povprečju letno povzročilo 708 EUR dodatnih osebnih stroškov. V primeru prenehanja proračunskega financiranja knjižnice bi jo bilo pripravljeno s kakršnim koli finančnim prispevkom podpreti 58 odstotkov tistih, ki so odgovorili na vprašanje, v povprečju bi njihov letni prispevek znašal 24 EUR. Anketiranci so v komentarjih navajali, da zagotavljanje sredstev za delovanje knjižnice smatrajo kot dolžnost države in ne njenih prebivalcev.

V letu 2013 je informacijske vire in storitve knjižnice uporabljalo 11.152 njenih članov in 13.708 članov drugih knjižnic Univerze v Ljubljani. Če upoštevamo samo prve, bi od države kot nadomestilo za prenehanje delovanja knjižnice skupaj v povprečju pričakovali 15,5 mio EUR letnega nadomestila, ob upoštevanju obojih – 34,6 mio EUR, zaprtje knjižnice pa bi jim letno povzročilo 7,9 mio EUR stroškov (ob upoštevanju vseh članov 17,6 mio EUR). Knjižnica je v omenjenem letu za svoje delovanje prejela 7,0 mio EUR proračunskih sredstev. V primerjavi s povprečnim letnim finančnim zneskom, ki bi ga anketiranci pričakovali od države kot

⁴ Ker primerjava z rezultati raziskave, ki jo je opravila Nemška nacionalna knjižnica za znanost in tehnologijo, ni mogoča, saj gre za knjižnici z različnimi poslanstvi, dejavnostjo in odjemalci storitev, delujeta tudi v ekonomsko različno uspešnih okoljih, podatek navajamo zgolj ilustrativno – v primeru prenehanja delovanja knjižnice bi njeni anketiranci v povprečju pričakovali mesečno 427 EUR oziroma letno 5.124 EUR finančnega nadomestila (The TIB – A future with added value, 2010, str. 3).

nadomestilo v primeru, da storitev knjižnice ne bi več mogli uporabljati, in višino ocenjenih stroškov, ki bi jih zaradi tega imeli osebno, bi bili sami za delovanje knjižnice pripravljene prispevati bistveno manj. Če pri izračunu upoštevamo le člane knjižnice, bi skupaj letno bili pripravljene knjižnico podpreti z zneskom 267.648 EUR, če pa v izračun vključimo še člane ostalih knjižnic univerze, bi podpora znašala 596.640 EUR. Ker pa je le dve tretjini anketirancev izrazilo pripravljenost finančno podpreti delovanje knjižnice, bi bila omenjena zneska še bistveno nižja.

Čeprav rezultatov vrednotne analize zaradi nezanesljivosti podatkov ne moremo posploševati, so za knjižnico pomembni. Kažejo namreč, da sicer več kot polovica sodelujočih v anketi tako ali drugače prepoznava ekonomsko vrednost knjižnice, vendar pa njihovi negativni komentarji zaradi vključitve vprašanj o finančni vrednosti knjižničnih storitev v anketni vprašalnik opozarjajo, da je v slovenskem okolju tovrstno vrednotenje kulturnih storitev še vedno nekaj neobičajnega, in da nujnost vrednotenja vpliva in vrednosti javnih služb še ni v zadostni meri pripoznana niti na strani njihovih financerjev niti na strani izvajalcev. Pri komuniciranju z deležniki in širšim okoljem bomo zato knjižnice v prihodnje morale več pozornosti nameniti tudi predstavljanju in promoviranju naše ekonomske vrednosti.

Navedeni viri:

1. Ambrožič, M. in Badovinac, B. (2009). Knjižnice – dodana vrednost za uporabnike in okolje. V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Knjižničarji in knjižnice: dodana vrednost okolju: zbornik referatov* (str. 11–42). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
2. Kovač, B. in Srakar, A. (2013). *Ekonomski učinki projekta Maribor 2012 – EPK*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani.
3. *A study on the value and benefits of the German National Library of Science and Technology* (2010). Hannover: German National Library of Science and Technology (TIB). Pridobljeno 30. 3. 2014 s spletne strani: http://www.tns-infratest.com/Wissensforum/Studien/pdf/TIB_Methodenbeschreibung_20101123_en.pdf
4. *The TIB – a future with added value* (2010). Hannover: German National Library of Science and Technology (TIB). Pridobljeno 30. 3. 2014 s spletne strani: http://www.tns-infratest.com/Wissensforum/Studien/pdf/TIB_Study_2010.pdf

ETIČNO SODELOVANJE – USPEŠNO DELOVANJE: ETIKA IN RAZVOJNO IZOBRAŽEVANJE

Stojan Zorzenone

e-pošta: stojan.zorzenone@siol.net

Morale⁵, etike⁶ in *lepega obnašanja* se učimo že od pravljic dalje, torej vse od takrat, ko sta bili hudobni, ošabni in lažnivi sestri v Pepelki kaznovani za svoje obnašanje tako, da ju princ ni izbral za ženo. Najbolj pomembna »pravljica« je etični kodeks (slovenskih knjižničarjev⁷, bančnikov, zavarovalničarjev, zdravnikov ...), ki na prvi vtis lahko deluje manj privlačen in zanimiv kot pravljica iz otroštva.

Etika knjižničarjev (angl. library ethics) je največkrat »analizirana« v **odnosu knjižničarjev do uporabnikov** (primer oddaje prostorov knjižnice *Ku-Klux klanu v skladu s pravilnikom, ki ga je uprava knjižnice sprejela ...* »ne smejo samovoljno izbirati skupin, ki želijo uporabiti prostore knjižnice, če spoštujejo pravila, ki veljajo za vse enako«). Pravila za vse (načeloma) veljajo enako, a ljudje smo različni.

⁵ **Morala** (lat. mos, mores = običaj) označuje obliko človekovega odnosa do sveta, drugih ljudi in do sebe. Manifestira se v motivaciji postopanja, ocenjevanju moralno relevantnih dejanj, dobrih in slabih. Nanaša se torej na tisto, kar je dobro in kar je slabo, kar je pravilno in kar je napačno pri človekovi osebnosti in njegovem postopanju. Je potemtakem lahko celota moralnih vrednot in običajev v neki družbi.

⁶ **Etika** (grško: ἠθικα) je filozofski nauk o pravosti, o dobrem in zlu. Razumemo jo lahko kot filozofsko disciplino, ki raziskuje temeljne kriterije moralnega vrednotenja, pa tudi splošno utemeljitev in izvor morale, je skupek moralnih principov. Po nekaterih filozofih pa je etika filozofska disciplina, ki se ukvarja s tematiko človeškega hotenja in ravnanja z vidika dobrega in zlega, moralnega in nemoralnega.

⁷ ZBDS ga je sprejel leta 1995.

Človek ni samo invalidni homo economicus, homo rationalis, temveč je **predvsem bolj kompleksno živo bitje**, ki se ne ravna zgolj po ekonomskih (finančnih) kriterijih v svojih odločitvah. Vodijo ga tudi socialni, kulturni, okoljski, etični, solidarnostni motivi, ki skupaj z materialnimi tvorijo človeka kot celoto. Sprejemati odločitve avtonomno, svobodno, po lastni presoji, zavestno brez manipulacij okolja in medijev, to lahko počne le **izobražen posameznik, ki je tudi ustrezno moralno dozorel in se etično razvil**⁸. V mlajšem obdobju se človek predvsem zgleduje po vzornikih, najprej doma, pozneje v šoli, nato je posameznik soočen s tem, da mora sprejemati odločitve, začne študirati različna pravila, zakone, etične kodekse, ki jih je nekdo sestavil za določene poklice, panoge in podobno. V tretji fazi življenjskega obdobja se začne **lasten moralni razvoj**.

Ljudje se dnevno srečujemo z dilemami – kaj je etično in moralno. Ko **moralno-etično »vrednotimo«** naše odločitve, največkrat iščemo odgovore na vprašanja: – Kaj je dobro? – Kaj narediti? – Kakšen človek naj bom in kakšen ne smem biti? – Kakšne vrline moram imeti, da sem dober? – Kako in kdaj odreagirati? – Ali je legalno? – Kakšna so pravila – ali je v skladu s pravili in smernicami? – Za kaj mi je mar? – Kaj je prav oziroma kaj je »bolj« prav? (prav je, da povemo po resnici ... prav pa je tudi, da upoštevamo posameznikova občutja in čustva) – Ali bom sproščen in brez krivde, če to naredim? – Ali bi enako storil za moje prijatelje, družino? – Ali bi mi bilo prav, če bi nekdo drug to storil meni? – Kaj bi naredila najbolj etična oseba, ki jo poznam?

Največja »težava« – obrazložiti, opravičiti svoje odgovore na ta vprašanja!!!

»Biti pošten in ostati cel, je najtežje« ...

Posameznikove odločitve pa morajo biti tudi **trajnostne**, »dolgoročno vzdržne«. **Etično trajnostno razvojno izobraževanje** je pristop, ki ga potrebujemo za uveljavitev *sodelovanja in soodgovornosti* na vseh področjih

⁸ Moralni razvoj.

človekovega življenja in postavitev modela **delovanja**, ki združuje socialno državo, socialni dialog in model socialno-tržnega gospodarstva. Gre za model, ki vključuje tudi šibkejše člane družbe, in omogoča aktivno udeležbo vseh v političnih, gospodarskih, družbenih in kulturnih **spremembah**. Pridobljeno **znanje posameznika je njegova odgovornost**, da iz trajnosti kot načrta napravi nekaj resničnega.

Izobraževanje, ki zasleduje etična načela, je nujno, če želimo zasledovati **trajnosten razvoj**⁹ (npr. posameznika, družbe, v podjetju, v bančništvu, v politiki ...). Rast oziroma razvoj je lahko trajosten le v primeru mešanih modelov, ko se ustvarjeni dobiček, vrača v podjetje, kjer tako ustvarja širši družbeni, socialni vpliv. Na ta način se dobiček uporabi »**zelo etično**«. Ampak, da boš znal ustvarjati dobiček, moraš pridobiti, osvojiti potrebna **znanja**, ki jih pričakujejo tudi sodobni filantropi ... Sodobna filantropija ni več brezciljno dobrodelna, ampak **promovira inovativni model dobrotelnosti**: sodobni filantropi želijo, da se s »podarjenimi« sredstvi ravna tako kot s podjetniškim kapitalom in skupaj s kapitalom vedno pogosteje ponuja tudi **znanja**, kako ta kapital ohraniti in oplemenititi.

Namesto zaključka ...

»Morate biti dovolj sebični, da se najprej uskladite s tem kar ste, sicer nimate drugim ničesar dati«. Da si racionalen, trajosten (ekonomsko »sebičen« in ne-potraten), pomeni, da si etičen in moralen do sebe (razčistiš s sabo, kaj si ...), in dovolj izobražen, da lahko trezno pomagaš drugim.

⁹ **Trajnostni razvoj** kot razvoj, ki zadovoljuje potrebe sedanje generacije, ne da bi s tem prizadel zmožnosti prihodnjih generacij pri zadovoljevanju njihovih potreb.

Poznamo **dva koncepta trajnostnega razvoja**:

- v **razvitem svetu**: gre ji za drugačno, manj od materialnega udobja odvisno kakovost življenja z občutkom za naravno okolje in enakost med generacijami, znotraj posamezne generacije, duhovne vrednote ...
- v **nerazvitem svetu**: prebivalstvo večinoma ni nikoli okusilo materialnega blagostanja, se trajnost opredeljuje kot nekaj, kar naj bi omogočilo bolj dostojno življenje, povečalo družbeno blaginjo in pravičnost ...

AVTORJI

PRISPEVKOV

- **Dr. Melita Ambrožič** je univerzitetna diplomirana politologinja, magistrski in doktorski študij informacijskih znanosti je opravila na Univerzi v Zagrebu (Hrvaška). Leta 1979 se je zaposlila v Knjižnici in dokumentaciji FSPN v Ljubljani (od 1985: Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja) kot dokumentalistka, od leta 1985 do 1991 pa je opravljala funkcijo predstojnice knjižnice. Od marca 1991 je zaposlena v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, najprej kot svetovalka v Enoti za razvoj knjižničarstva, nato kot vodja Bibliotekarskega izobraževalnega centra, od leta 2004 pa kot pomočnica ravnatelja.

V Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije deluje aktivno že več kot tri desetletja, med drugim je bila urednica revije Knjižnica ter podpredsednica in predsednica združenja. Je predsednica Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost in predsednica Strokovnega sveta Mestne knjižnice Ljubljana. V mednarodnem združenju IFLA aktivno deluje od leta 1991, trenutno kot informacijski koordinator pri stalnem odboru sekcije za nacionalne knjižnice. Leta 2002 je pridobila raziskovalni naziv strokovno-raziskovalni svetnik, leta 2011 pa strokovni naziv bibliotekarski višji svetnik.

- **Nada Avakumović** od 1978. godine radi u INDOK odjelu, specijalnoj knjižnici tadašnjeg Elektrotehničkog instituta poduzeća »Rade Končar« u Zagrebu, danas KONČAR – Institut za elektrotehniku, a od 2002. godine na radnom mjestu Voditeljice INDOK odjela.

Sudjelovala je na mnogim stručnim skupovima sa izlaganjima, koautorica je objavljene publikacije *Bibliografija radova suradnika KONČAR – Instituta za elektrotehniku od 1991–2022. godine*.

Kontinuirano od 2006. godine je član Organizacijskog odbora Dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica koji se održavaju u Opatiji. Od 2000. godine je član Komisije za tehničke knjižnice u Sekciji za specijalne i visokoškolske knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva, a na funkciji Blagajnice Hrvatskog knjižničarskog društva u mandatu 2012–2014.

- **Tomaž Bešter**, univerzitetni diplomirani filozof, je zaposlen v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) v Ljubljani. Dela kot bibliotekar v Centru za informacijske storitve, kjer je njegova glavna naloga informacijsko delo in pomoč uporabnikom pri iskanju gradiva ter uporabi klasičnih in elektronskih informacijskih virov. Vodi tečaje iskanja gradiva po elektronskih informacijskih virih in uporabe citatnih indeksov. V okviru tečaja za začetnike v bibliotekarski stroki predava informacijsko pismenost. Vključen je tudi v permanentno izobraževanje knjižničarjev, in sicer s tečajem Google in sodobna spletna orodja. Skrbi za pojavnost NUK na družbenih omrežjih, je član uredniškega odbora *Knjižničarskih novic* in odbora za spletne vsebine NUK. Je tudi član terminološke komisije pri ZBDS. V *Knjižničarskih novicah* piše o novih knjižnih izdajah s področja bibliotekarstva, pred časom pa je sodeloval tudi pri prevajanju *IFLA Smernic za knjižnične storitve za slepe v informacijski dobi*

in objavil obsežnejšo bibliografijo prevodov pravljic bratov Grimm v slovenski jezik. Zanimajo ga predvsem teme sodobnih medijev, branja, uporabe IKT v knjižnicah in promocije knjižničnih storitev.

- **Dr. Edward de Bono** is regarded by many as the leading authority in the field of creative thinking, innovation and the direct teaching of thinking as a skill. He is equally renowned for his development of the Six Thinking Hats® technique and the Direct Attention Thinking Tools™ (D.A.T.T.™) framework. Edward de Bono is the originator of the concept – and formal tools – of Lateral Thinking, which is now a part of language enjoying an entry in the Oxford Dictionary.

Dr. de Bono was born in Malta. He was a Rhodes Scholar at Oxford, holds an M.A. in psychology and physiology from Oxford, a D. Phil in Medicine, a Ph.D. from Cambridge, a D. Des (Doctor of Design) from the Royal Melbourne Institute of Technology; an LL.D. from Dundee. He holds professorships at the Universities of Malta, Pretoria, Dublin City University, and the University of Central England. The New University of Advancing Technology in Phoenix, Arizona appointed Dr. de Bono Da Vinci Professor of Thinking in May 2005.

His techniques and work focus on improving the elements that constitute a perception and the formal design and application of the frameworks required towards innovative and creative action. One may easily say that all the recent (past thirty years) focus on thinking, on creativity, on innovation, on frameworks beyond “x-storming” etc has taken its lead from Edward de Bono’s work. Whereas Rene Descartes propounded “cogito ergo sum” (I think therefore I am), Edward de Bono proposes “ago ergo erigo” (I act therefore I construct/ act). It is not enough to sit, (talk) and think: action, together with an intentional design of the thought process, is required to constructively advance towards results and change.

He has written 76 books with translations into 40 languages and has been invited to lecture in 58 countries.

His methods are now mandatory on the school curriculum in many countries and widely used in others. These countries include Australia, New Zealand, Canada, Argentina, U.K., Italy, United Arab Emirates, Ireland, Spain, Portugal, The Baltic States, Sweden, Denmark, Norway, Singapore, Malaysia, India, China, U.S.A., Russia. It is compulsory in all schools in Venezuela. In Malta there is a model showcase for the de Bono Thinking Tools within the national Education Department.

The appeal of Dr. de Bono’s work is its simplicity and practicality. It can be used by four year olds and by senior executives; by Down Syndrome youngsters and Nobel Laureates. His instruction in thinking has been sought by many organisations including: Boeing, BT (UK), Nokia (Finland), Mondadori (Italy), Sanofi (France), Total (France), Siemens (Germany), 3M (Germany), Ericsson (Sweden), NTT (Japan), GM, Kraft (Switzerland), Nestle (Switzerland), Bouygues Construction (France), Bosch (Germany), Goldman Sachs, Ernst & Young and many others.

Dr. de Bono acts as advisor to various Governments, cities, regional Governments and global organisations dealing on a macro level with diverse topics including economy, unemployment, social policy, recidivism, pensions, health care, finance, transportation, education, conflict resolution, judicial processes, foresight scenario design etc.

- **Dr. Danijela Brečko** je pionirka v Sloveniji pri preučevanju organizacijske energije. Leta 2006 je v sodelovanju z Inštitutom St. Gallen v Švici izvedla prvo raziskavo organizacijske energije v Sloveniji, leta 2011 pa je sledila še druga raziskava organizacijske energije v Sloveniji, ki omogoča odlično primerjalno analizo z več kot 150 organizacijami ter med 7 panogami.

Diplomirala je iz pedagogike in sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, magistrirala s področja osebnostnega razvoja odraslih ter doktorirala s področja načrtovanja kariere. Poslovno okolje je spoznavala v programu General Management na IEDC Bled. Je avtorica več kot 250 znanstvenih in strokovnih člankov v domačih in tujih revijah in avtorica sedmih strokovnih knjig.

V življenju jo navdihuje raznolikost, dinamičnost ter raziskovanje novih področij. Teoretične koncepte prevaja v prakso kot tudi praktična spoznanja vnaša v nove modele in koncepte. Pri svojem delu v podjetju Planet GV, ki ga od leta 2001 tudi vodi, spretno prepleta znanja strateškega managementa z znanjem ravnanja z ljudmi pri delu. V sklopu svojega praktičnega delovanja je samostojno razvila več celovitih projektov, med drugimi: Organizacijska energija, Umetnost upravljanja znanja, Timsko delo, Spremljanje delovne uspešnosti, Ciljno vodenje, Usposabljanje pooblaščenecv za preprečevanje mobinga, Coahing akademijo ...

Prisotna je tudi v akademskem svetu, kjer občasno predava študentom Ekonomske fakultete, Filozofske fakultete in študentom Fakultete za družbene vede. Je tudi nosilka predmeta Izobraževanje in kadrovski management pri podiplomskem študiju Izobraževalni manager na Fakulteti DOBA.

- **Stephan Buettgen** is the Director of Sales of Plum Analytics in Europe. Before this he worked in various roles in the publishing and information industry e.g. at Thomson Reuters and Elsevier and has a proven track record in the analytical space. He holds degrees in Economic Science and Psychology and currently lives near Berlin, Germany.
- **Laura Chersicola**, bibliotekarska specialistka, po osnovni izobrazbi dipl. ing. tehnologije prometa je v knjižničarsko stroko vstopila leta 1994, ko se je zaposlila v knjižnici Fakultete za pomorstvo in promet v Portorožu. Od leta 1997 je zaposlena v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper, v polovičnem delovnem času je bila med leti 1997 in 2003 vodja knjižnice Znanstveno raziskovalnega središča v Kopru in je leta 2001 sodelovala pri ustanovitvi in uredila knjižnico Fakultete za humanistične

študije v Kopru. Sedaj je njeno delovno mesto v službi za izvajanje dejavnosti osrednje območne knjižnice, je urednica portalov Kamra in Primorci.si za Obalno-kraško območje. Sodeluje v skupini koordinatorjev domoznanstva OOK. Med leti 2002 in 2007 je bila predsednica Društva bibliotekarjev Primorske, kjer še danes aktivno sodeluje.

- **Peter Čerče** je diplomiral na Oddelku za arheologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Od leta 1991 do 2003 je bil zaposlen v Pomorskem muzeju »Sergej Mašera« v Piranu, sprva kot kustos arheolog, kasneje kot vodja muzejske knjižnice. Od leta 2003 je zaposlen v knjižnici Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem, kjer se poleg rednih dejavnosti knjižnice posveča predvsem vodenju bibliografij sodelavcev matične ustanove.

Strokovno se je udeleževal kot vodja Sekcije muzejskih in galerijskih knjižnic pri Skupnosti muzejev Slovenije in v Nacionalnem svetu za knjižnično dejavnost ter pridobil strokovni naziv bibliotekarski specialist.

- **Dr. Nenad Čuš Babič** je visokošolski učitelj z večletnimi izkušnjami s pedagoškim delom tako v tradicionalni univerzitetni predavalnici, kot v različnih oblikah izobraževanja skozi informacijske tehnologije. Soustvarjal je mednarodni študijski program, ki se v celoti izvaja v obliki e-izobraževanja, kjer tudi redno poučuje študente iz različnih koncev sveta. V zadnjem letu vodi skupino za e-izobraževanje na Univerzi v Mariboru, kjer preučuje možnosti vpeljevanja in uporabe sodobnih pedagoških pristopov in informacijskih tehnologij z namenom dvigovanja kakovosti pedagoškega procesa na univerzi ter iskanja novih možnosti in oblik poučevanja in učenja. Je tudi predsednik delovne skupine »Za iniciativo OpeningUpSlovenia« pri Rektorski konferenci RS, ki se ukvarja z vprašanji e-izobraževanja.

- **Mojca Dolgan Petrič** je po izobrazbi profesorica geografije in francoskega jezika ter specialistka managementa v izobraževanju. Po kratki pedagoški praksi se je leta 1987 posvetila bibliotekarstvu, najprej na Filozofski fakulteti, nato v Centralni tehniški knjižnici Univerze v Ljubljani. Od leta 2006 je zaposlena v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, najprej kot predstojnica Enote za delo z uporabniki, nato kot predstojnica Enote skupnih služb. Ukvarja se z različnimi razvojnimi nalogami visokošolskih knjižnic, z organizacijo knjižničnih zbirk, vodenjem in upravljanjem knjižnic, informacijskim opismenjevanjem, evalvacijo knjižničnih storitev in storitvami za uporabnike s posebnimi potrebami. V zadnjih letih opravlja naloge projektne pisarne, kjer sodeluje pri pripravi in izvajanju različnih domačih in mednarodnih projektov.

Več let je bila predsednica uredniškega sveta revije *Knjižnica*, sodelovala v Sekciji za visokošolske knjižnice in Komisiji za terminologijo ZBDS ter v strokovnih svetih različnih ustanov (svet članic COBISS, Komisija za razvoj knjižničnega sistema Univerze v Ljubljani, strokovni svet Mestne knjižnice Ljubljana). Od leta 2014 je

predsednica Komisije za podelitve nazivov v knjižnični dejavnosti pri Ministrstvu za kulturo. V slovenski in tuji bibliotekarski literaturi je objavila okrog trideset strokovnih prispevkov in pridobila naziv nižji bibliotekarski svetnik.

- **Dr. Martina Dragija Ivanović** rodena je 1973 u Zagrebu, Hrvatska. Živi i radi u Zadru. Svoj profesionalni put započela je kao knjižničarka u visokoškolskoj knjižnici (Filozofski fakultet u Zagrebu) a duži niz godina radila je kao knjižničarka u narodnoj knjižnici (Gradska knjižnica Zadra) na poslovima razvojne službe za narodne i školske knjižnice Zadarske županije. Trenutno radi na Odjelu za informacijske znanosti na Sveučilištu u Zadru. Područje interesa su joj narodne knjižnice (menadžment, poslovanje, sociološki pristup fenomenu narodne knjižnice), vrednovanje informacijskih ustanova, kulturne politike, informacijske politike, problematika informacijskog društva. Autorica je niza članaka iz područja vrednovanja informacijskih ustanova i narodnog knjižničarstva. Aktivna je članica Hrvatskog knjižničarskog društva.
- **Miha Fištravec** je študent prvega letnika podiplomskega študija bibliotekarstva na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Je član izvršnega odbora Sekcije študentov bibliotekarstva ZBDS.
- **Nataša Godec**, univerzitetna diplomirana sociologinja, je zaposlena v Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani. Več kot desetletje se aktivno ukvarja z izobraževanjem uporabnikov knjižnice in referenčnim delom v knjižnici. Že vrsto let je članica Delovne skupine za upravljanje Digitalne knjižnice Univerze v Ljubljani in Delovne skupine za informacijsko pismenost Komisije za razvoj knjižničnega sistema UL. Zadnja štiri leta se posveča tudi področju e-izobraževanja uporabnikov knjižnice in je članica Skupine za razvoj spletnega učnega okolja na UL ter Skupine prodekana za e-učenje na Fakulteti za družbene vede.
- **Vesna Horžen** je diplomirala na Filozofski fakulteti, smer slovenski jezik in književnost ter nemški jezik in književnost. V svoji karieri je bila učiteljica, prevajalka in knjižničarka. Najdlje, zadnjih 23 let, na različne načine deluje v knjižnični dejavnosti.

V knjižničarskem delu kariere je prehodila pot od vodje knjižnice preko direktorice zavoda, v katerem so bili združeni knjižnica, muzej in galerija, do predsednice Združenja splošnih knjižnic, ki svojo funkcijo opravlja profesionalno. Ima strokovni naziv bibliotekarska specialistka.

Vsako delovno mesto razume kot priložnost služiti dejavnosti s talenti, s katerimi so posamezniki prišli na svet, in z znanji, ki so jih pridobili na poti svojega razvoja.

- **Boža Janžekovič** je diplomirala na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. V Univerzitetni knjižnici Maribor je bibliotekarka – strokovna referentka za naravoslovje, medicino, kmetijstvo, živilstvo in biotehnologijo. Kot strokovna referentka skrbi za vnos vsebinskih podatkov monografij v COBISS, študentom, profesorjem, raziskovalcem Univerze v Mariboru in drugim uporabnikom pomaga pri iskanju in zbiranju bibliografskih in vsebinskih informacij s področij za katere je odgovorna v knjižnici. Za študente izvaja informacijsko opismenjevanje in knjižnične inštrukcije. Raziskovalno deluje na področju razvoja metod poučevanja informacijske pismenosti v povezavi z ekološko, okoljsko, naravoslovno in znanstveno pismenostjo s ciljem izdelave učnega načrta za poučevanje informacijske pismenosti na Univerzi v Mariboru. Hkrati tudi razvija metode za vrednotenje pridobljenega znanja udeležencev predavanj.

- **Mag. Janez Jug** je univerzitetni diplomirani novinar in magister komunikologije. Zaposlen je na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani v Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja kot vodja Osrednjega specializiranega informacijskega centra za družboslovje (OSICD).

Od leta 1982 do 1987 je bil novinar na Radiu Ljubljana in Teletekstu TV Ljubljana. Od leta 1987 je zaposlen na Fakulteti za družbene vede. Do leta 1992 je bil asistent na Katedri za družboslovno informatiko in sodelavec pri raziskovalnem delu. Od leta 1992 do leta 2002 je bil vodja Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja. Od leta 2002 dalje je vodja Osrednjega specializiranega informacijskega centra za družboslovje (OSICD) in od leta 2007 urednik Splošnega geslovnika COBISS.SI za družboslovje.

Od leta 2002 do 2008 je sodeloval pri raziskovalno-razvojnem projektu *Nadgradnja slovenskega vojaškega slovarja: večjezični vojaški slovar*. Od leta 2003 sodeluje pri prevajanju elektronskih izdaj tabel Univerzalne decimalne klasifikacije UDCMRF.

Ukvarja se tudi z interlingvistiko in esperantologijo. Od leta 1995 do leta 1997 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani sodeloval pri raziskovalnem projektu *Pripravljalna dela za esperantsko-slovenski in slovensko-esperantski slovar*. Od leta 2008 je predsednik Združenja za esperanto Slovenije.

Leta 2002 je prejel Čopovo diplomu za prispevek k strokovnemu razvoju slovenskega knjižničarstva.

- **Prof. dr. Primož Južnič** je redni profesor in predstojnik Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Njegovi glavni področji raziskovanja sta bibliometrija in izgradnja knjižničnih zbirk. Bil je urednik slovenske strokovne revije *Knjižnica* in je recenzent ter član uredniškega odbora revije *Journal of Librarianship and Information Science (Sage)*. V zadnjih petih letih je bil avtor ali soavtor več kot 30 člankov, objavljenih v znanstvenih revijah. Pred začetkom svoje univerzitetne kariere je bil vodja različnih

specialnih in visokošolskih knjižnic, med drugim tudi vodja Centra za računalništvo in knjižnice na Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani ter Centralne medicinske knjižnice. Bil je tudi direktor Univerzitetnega računalniškega centra Univerze v Ljubljani in deloval kot ekspert za informatiko pri DG XII Evropske Komisije v Bruslju. Pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije sodeluje v različnih strokovnih telesih in je predsednik Strokovnega telesa za tujo literaturo in baze podatkov.

- **Dr. Alenka Kavčič-Čolič** je večji del študija hispanistike zaključila v Madridu in leta 1983 diplomirala na Univerzi v Beogradu. Leta 1996 je pridobila naziv magistricke s področja informacijskih znanosti na Fakulteti za organizacijo in informatiko Univerze v Zagrebu, v letu 2007 pa je na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu zagovarjala disertacijo s področja bibliotekarstva. V času od 1986–1997 je bila zaposlena v Knjižnično-informacijski službi Mednarodnega centra za upravljanje podjetij v družbeni lasti, leta 1997 je prešla v Centralno ekonomsko knjižnico Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer je do leta 2001 bila zaposlena kot bibliotekar-dokumentalist. Od leta 2001 je zaposlena v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, kjer vodi Bibliotekarski raziskovalni, izobraževalni in informacijski center, je tudi predstojnica Enote za razvoj knjižničarstva. Od leta 2002 sodeluje v različnih domačih in evropskih raziskovalno-razvojnih projektih. Aktivno deluje na področju trajnega ohranjanja digitalnih virov in kot predavateljica sodeluje v izobraževalnem programu Narodne in univerzitetne knjižnice.

Pridobila je raziskovalni naziv strokovno-raziskovalnega svetnika, v letu 2009 pa strokovni naziv višjega bibliotekarskega svetnika. Od leta 1992 je članica Društva bibliotekarjev Ljubljane. Je nagrajenka Kalanovega sklada, bila je članica upravnega odbora Sekcije za informacijsko tehnologijo pri IFLI, kjer je od leta 2007–2011 bila sekretarka sekcije, od leta 2011–2013 pa predsednica. V letu 2013 so jo izvolili v upravni odbor Sekcije za konzervatorstvo in ohranjanje. Od leta 2011 je odgovorna urednica revije *Knjižnica*.

- **Mag. Branka Kerec** je v Ljubljani zaključila študij bibliotekarstva in primerjalne književnosti z literarno teorijo ter dokončala podiplomski študij s področja bibliotekarstva. Leta 1997 se je zaposlila v Univerzitetni knjižnici Maribor kot katalogizatorica in referentka Zbirke drobnih tiskov, bila je vodja Katalogizacijsko-redakcijske službe (od leta 2003), leta 2012 je postala vodja Enote za obdelavo knjižničnega gradiva. Je zunanja članica Komisije za katalogizacijo pri NUK-u in od leta 2014 članica Sveta članic COBISS. Do l. 2014 je bila članica Komisije za kakovost UKM in je predsednica Komisije za izločanje in odpis knjižničnega gradiva v UKM. Aktivno je sodelovala pri vzpostavitvi knjižnice na Medicinski fakulteti v Mariboru in na visokošolskem zavodu DOBA.

V stanovskem društvu je članica od l. 1998, aktivno kot članica izvršnega odbora deluje od l. 2004 in je bila v mandatu 2009–2011 podpredsednica društva. Od

l. 2012 je predsednica Društva bibliotekarjev Maribor. Bila je članica Upravnega odbora Kalanovega sklada (2009–2011), od l. 2012 je njegova predsednica.

Objavlja v strokovnih glasilih in aktivno sodeluje na strokovnih posvetovanjih knjižničarjev in arhivarjev, predvsem s področja strokovne obdelave in hrambe knjižničnega gradiva, predvsem fotografij, knjižničnih katalogov in kakovosti knjižničnih storitev. Je tudi avtorica ali soavtorica razstav v UKM, s poudarkom na promoviranju primarnih knjižničnih virov.

- **Borut Kirar** je leta 2011 diplomiral na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete v Ljubljani. Zaposlen je v Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja, kjer se med drugim ukvarja z urejanjem spletnih strani knjižnice, z informacijskimi storitvami, sodeluje pri izvedbi tečajev in e-izobraževanju uporabnikov.

- **Mirjam Klavž Dolinar** je kot šolska knjižničarka zaposlena v Osnovni šoli bratov Polančičev Maribor, kjer vodi šolsko knjižnico, poučuje slovenski jezik in je mentorica Prežihove bralne značke in Cankarjevega tekmovanja. Vodi Sekcijo za šolske knjižnice pri ZBDS in je predsednica Prežihove bralne značke pri Zvezi prijateljev mladine Maribor, sodeluje pri organizaciji Bralne maratona.

Je avtorica razstav, spodbuja medpredmetno povezovanje in v šolo umešča knjižnična informacijska znanja, sodeluje pri različni projektih, aktivno spremlja dogajanje na področju slovenskega šolskega knjižničarstva in ga povezuje tudi s sosednjo Hrvaško.

- **Mag. Aleš Klemen** je diplomiral na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v letu 2004, magistrski naziv s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti je pridobil leta 2010. Tudi strokovni naziv bibliotekarski svetovalec je pridobil v letu 2010. Od leta 2006 je zaposlen v Knjižnici Otona Župančiča (po združitvi ljubljanskih splošnih knjižnic v enovit zavod pa v Mestni knjižnici Ljubljana), kjer opravlja delo koordinatorja posebnih nalog osrednje območne knjižnice za potrebe Osrednjeslovenskega območja. Pred tem je bil zaposlen tudi v Centralni tehniški knjižnici Univerze v Ljubljani na delovnem mestu knjižničarja, ter v Narodni in univerzitetni knjižnici kot bibliotekar v Bibliotekarskem raziskovalnem centru.

Aktivno se vključuje v strokovno delovanje slovenskega knjižničarstva, tako v okviru delovnih teles Društva bibliotekarjev Ljubljane in ZBDS, kakor tudi s sodelovanjem v strokovnih svetih knjižnic (Osrednja humanistična knjižnica, Knjižnica Otona Župančiča, Mestna knjižnica Ljubljana in Mestna knjižnica Kranj). Trenutno je predsednik Strokovne komisije za knjižnično dejavnost pri Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije. Vključen je v izobraževalne in razvojne projekte Mestne knjižnice Ljubljana, predvsem na področju digitalizacije, e-vsebin in e-storitev, aktivnega državljanstva in novih informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

- **Irena Kordež** je diplomirala na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Že med študijem prava je pričela z delom v knjižnici Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Po zaključku študija se je zaposlila na Ministrstvu za pravosodje Republike Slovenije, kjer je delala v službi za odnose z javnostmi in na direktoratu za zakonodajo. V okviru svojega dela na ministrstvu je sodelovala pri številnih projektih, med drugim pri pripravi publikacij Ministrstva za pravosodje Republike Slovenije in pri pripravi različnih predlogov zakonskih in podzakonskih aktov. V tem času je opravila usposabljanje za samostojno opravljanje mediacij kot eno izmed alternativnih oblik reševanja sporov in sodelovala pri pripravi Zakona o alternativnem reševanju sodnih sporov (ZARSS). Ima opravljen strokovni izpit iz upravnega postopka in strokovni bibliotekarski izpit.

Leta 2009 je prevzela mesto vodje knjižnice Pravne fakultete Ljubljani. Sodelovala je v Svetu članic COBISS in je članica Komisije za razvoj knjižničnega sistema Univerze v Ljubljani. Je tudi članica Komisije za kakovost na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani ter koordinatorka v okviru projekta *Kakovost na Univerzi v Ljubljani (KUL)*. Irena Kordež v okviru svojega dela v knjižnici med drugim skrbi tudi za organizacijo različnih oblik izobraževanj in usposabljanj študentov prava na področju informacijske pismenosti ter pravnega raziskovanja in pisanja, ki ga skupaj s pedagogi in knjižničarji izvaja v okviru dejavnosti knjižnice Pravne fakultete v Ljubljani.

- **Andrej Kotnik**, po osnovni izobrazbi zgodovinar, je v Matični knjižnici Kamnik zaposlen od leta 2011. Del njegovih delovnih zadolžitev obsega delo na področju domoznanstva. Je urednik *Kamniško-komenskega biografskega leksikona* (www.leksikon.si), avtor in soavtor gradiv s področja domoznanstva in avtor strokovnih člankov s področja novejših lokalnih zgodovine. Leta 2014 se je udeležil obsežnejšega izobraževanja na Slovenskem inštitutu za kakovost in meroslovje, v okviru katerega je, po zagovoru projektne naloge z naslovom *Spremljanje zadovoljstva zaposlenih v Matični knjižnici Kamnik*, pridobil naziv skrbnik sistema kakovosti. V Matični knjižnici Kamnik, ki je leta 2009 postala druga slovenska splošna knjižnica s certifikatom ISO-9001:2008, je vključen v delo na področju sistema kakovosti vodenja, del katerega je tudi tema, ki jo obravnava v prispevku.
- **Sandra Kurnik Zupanič** je univerzitetna diplomirana sociologinja, od leta 1991 zaposlena v Univerzitetni knjižnici Maribor, sprva kot bibliotekarka za domoznansko dejavnost ter od leta 2012 kot vodja izposojevalne službe. Strokovni izpit iz bibliotekarske stroke je opravila leta 1996, naziv bibliotekar specialist je pridobila leta 2003. Članica Društva bibliotekarjev Maribor je od leta 1992. Od leta 2001 je opravljala funkcije članice izvršnega in nadzornega odbora DBM, predsednice nadzornega odbora DBM in ZBDS, podpredsednice ZBDS, članice in predsednice Izvršnega odbora Sekcije za izobraževanje in kadre pri ZBDS...

S problematiko umestitve knjižničarskih delovnih mest plačni sistem javnega sektorja se ukvarja od sprejetja prvih predpisov iz tega področja leta 2002. Med leti 2004

in 2009 je bila članica delovne skupine pri ZBDS za pripravo kataloga delovnih mest na področju knjižničarstva in za predlog oblikovanja orientacijskih delovnih mest na področju knjižnične dejavnosti za Kolektivno pogodbo za javni sektor. Preglede in primerjave knjižničarskih plač je predstavila na strokovnih dogodkih ZBDS, visokošolskih knjižnic in šolskih knjižnic. Bila je ena od pobudnic in ustanoviteljic Sindikata zaposlenih v knjižničarstvu in informacijski dejavnosti leta 2008. Je koordinatorka Sindikata VIR na Univerzi v Mariboru.

- **Mag. Sergej Lah** je zaposlen na Institutu informacijskih znanosti Maribor, v oddelku za razvoj programske opreme COBISS. Ob redni zaposlitvi, kot predavatelj in inštruktor, sodeluje z različnimi organizacijami kot izvajalec splošnih računalniških usposabljanj in svetovalec na področju uporabe IKT. Kot visokošolski predavatelj je v preteklih letih predaval v različnih programih višjih strokovnih in srednjih šol. Magistriral je na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, študij je posvetil predvsem raziskovanju pomena in strategij uporabe družbenih medijev v organizacijah različnih vrst in velikosti. Pridobljeno znanje prenaša v organizacije civilne družbe, javne in zasebne sfere.

- **Maja Logar** je kot vodja Službe za mlade bralce zaposlena v Mariborski knjižnici, v okviru katere usmerja celovito in kontinuirano skrb za otroke in mladostnike v splošni knjižnici ter težišče svojega dela namenja tudi sistematični in kakovostni nabavi, vsebinski obdelavi knjižničnega gradiva za mlade bralce in širjenju umetnosti pripovedovanja.

Koordinira, razvija in izvaja bibliopedagoško delo, sodeluje pri projektih za spodbujanje in promocijo branja ter sodobno mladinsko knjižničarstvo povezuje s strokovno sorodnimi institucijami, z lokalnimi in slovenskimi projekti. Aktivno deluje v upravnem odboru Prežihove bralne značke pri Zvezi prijateljev mladine Maribor, je članica izvršnega odbora Sekcije za mladinsko knjižničarstvo pri ZBDS, uredniškega odbora revije *Otrok in knjiga* in žirije za nagrado večernica.

- **Doc. dr. Milan Lovenjak** je diplomiral na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani na Oddelku za arheologijo in pridobil strokovni naziv univerzitetni diplomirani arheolog. Doktoriral je leta 1996 na Filozofski fakulteti univerze na Dunaju s tezo s področja antične zgodovine in epigrafike. Leta 1995 se je zaposlil na Oddelku za arheologijo na Filozofski fakulteti, v letih 1997–2007 je bil bibliotekar v oddelčni knjižnici, od oktobra 2007 dalje je vodja Osrednje humanistične knjižnice Filozofske fakultete. Leta 2000 je bil izvoljen v naziv znanstveni sodelavec za področje epigrafike in leta 2001 v naziv docent za področje grške in rimske zgodovine in za področje epigrafike. V letih 2001–2007 je bil član programske skupine Arheologija pri Znanstvenem inštitutu filozofske fakultete. Na Filozofski fakulteti predava predmeta Rimska regionalna zgodovina (na 1. stopnji) in Epigrafika (na 2. stopnji). Na svojem raziskovalnem področju proučuje rimske epigrafske spomenike in regionalno

rimsko zgodovino slovenskega prostora. Poleg rimskih monumentalnih napisov se ukvarja tudi s proučevanjem drobnega napisnega gradiva, kot so grafiti na keramiki, opečni žigi in slikani napisi na amforah. Je član Mednarodnega združenja za grško in latinsko epigrafiko (Association internationale d'Épigraphie Grecque et Latine), član Slovenskega arheološkega društva in Društva bibliotekarjev Ljubljana.

- **Bojan Macan** je voditelj Knjižnice Instituta Ruđer Bošković te ima stručno zvanje višeg knjižničarja. Diplomirao je hrvatski jezik i književnost te informacijske znanosti, smer bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kojem trenutno izrađuje doktorsku disertaciju. Autor je 10-ak znanstvenih i stručnih radova u inozemnim i domaćim časopisima te kongresnim zbornicima. Aktivno je sudjelovao na brojnim inozemnim i domaćim skupovima, a također je aktivan i u educiranju hrvatske knjižničarske zajednice putem Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničarja. Član je Hrvatskog knjižničarskog društva te uredništva časopisa *Metalurgija*. Trenutno je suradnik na međunarodnim projektima u sklopu Sedmog okvirnog programa za istraživanje i tehnološki razvoj Europske unije (FP7) pod nazivom *2nd Generation of Open Access Infrastructure for Research in Europe – OpenAIREplus*, te *Facilitate Open Science Training for European Research – FOSTER*. Njegovi su interesi široki i vezani uz znanstveno izdavaštvo, otvoreni pristup znanstvenim informacijama, institucijske repozitorije, metapodatke, implementaciju novih tehnologija i usluga u knjižnice, bibliometriju i dr.
- **Srečko Maček**, bibliotekarski specialist, je po osnovni izobrazbi univ. dipl. prof. slov. in hrv., od leta 1991 dalje je zaposlen v celjski knjižnici, od tega dvaindvajset let kot vodja oddelka, za področje obdelave gradiv osemnajst let in domoznanstvo šest let. Na področju obdelave je sodeloval v raznih delovnih skupinah, ki so bile oblikovane na podlagi konkretnih potreb stroke. Vstop na področje domoznanstva leta 2004 sovпада s spremembami področne zakonodaje in s pojavom digitalizacije in spletnih portalov. Navedene spremembe so pomenile zanj velik izziv, zato se je poleg obdelave domoznanskih gradiv v največji meri posvečal projektom digitalizacije tiskov celjske in tudi drugih knjižnic v okviru območnih projektov in objavljanju v Digitalni knjižnici Slovenije. Skoraj od vsega začetka je bil med projektnimi ustvarjalci in vnašalci vsebin na portal Kamra. Posebej se posveča pridobivanju domoznanskih vsebin partnerskih institucij, društev in posameznikov za objavo in promociji le-teh. Promocija, tržno komuniciranje na področju domoznanstva, še posebej e-vsebin, mu predstavlja izziv strokovnega delovanja v bodoče.

Aktivno je tudi znotraj strokovnih združenj, od tega je bil predsednik Društva bibliotekarjev Celje (1994–2004), ZBDS (2003–2004) in je član sekcij ter nadzornega odbora ZBDS. Že šesto leto je predsednik Komisije Mladi za Celje, ki vodi projektno delo mladinske raziskovalne dejavnosti v okviru Mestne občine Celje in urednik biltena navedenega projekta. Poleg tega je objavil strokovni prispevek o nabavnem marketingu v domoznanstvu (2009) in več poljudnih prispevkov s področja domoznanstva. Ob 25-letnici Društva bibliotekarjev Celje je organiziral posvet o

delovanju bibliotekarskih društev in uredil zbornik ter bil aktiven pri organizaciji prvega posveta Pis(a)na kulturna dediščina (Celje, 2008).

- **Julita Madzio** is a Regional Sales Manager for Eastern Europe responsible for sales of Online Resources and Journals portfolio at Oxford University Press. She started working at Oxford University Press over 12 years ago. Her first role was as an Assistant in the editorial team of the Dictionaries Department (English Language Teaching Division) where she had been involved with the *Oxford Advanced Learners Dictionary* and several bilingual dictionaries projects.

Currently Julita's role gives her an opportunity of involvement with 14 countries in Eastern Europe. She regularly meets with Consortium members, Agents and most of all with Librarians at Universities and other Academic Institutions. She supports Librarians with presentations at their conferences, manages their subscriptions, informs them about new and forthcoming titles and negotiates prices. She organizes product training for librarians, students and professors and provide free trials and after sale customer support. She provides customers with technical information about access to OUP products, MARC records and terms and conditions of any annual or perpetual access subscriptions. She has been educated as an Accountant, is bilingual (English and Polish) and lives in Oxford.

- **Darko Majcenovič**, univerzitetni diplomirani bibliotekar, je urednik digitalne knjižnice v Centralni medicinski knjižnici Medicinske fakultete v Ljubljani. Ukvarja se predvsem z integracijo informacijskih tehnologij v delovne procese knjižnice in urejanjem vsebin za knjižnično spletno predstavitev ter digitalno knjižnico.

- **Mag. Alisa Martek** zaposlena je u Hrvatskom državnom arhivu od 2008. godine na radnom mjestu Načelnice Knjižnice HDA. Magistrirala je 2003. godine na Filozofskom fakultetu s temom »Elektronički časopisi i njihova uloga u malim znanstvenim zajednicama«. Objavila je više stručnih i znanstvenih radova te 2008. godine stekla zvanje više knjižničarke, a 2013. i zvanje knjižničarske savjetnice.

Od 2004. do 2008. bila je predsjednica Sekcije za specijalne i visokoškolske knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva u čijoj se organizaciji redovito održavaju Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Nakon skupa izdaje se zbornik kojima je bila urednica od Zbornika 7. Dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica do Zbornika 12. Dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica.

Od 2008. članica je Komisije za službene publikacije i državne informacije HKD-a u Sekciji za specijalne i visokoškolske knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva.

- **Tjaša Mrgole Jukič** je po končani gimnaziji na Ptujju zaključila študij sociologije v Ljubljani. Leta 1981 se je zaposlila na gimnaziji Ptuj in leta 1982 kot arhivistka v Zgodovinskem arhivu Ptuj, kjer je bila 18 let vodja referata za upravo in sodstvo.

Leta 2001 je postala direktorica Knjižnice Ivana Potrča Ptuj, od leta 2006 je vodja Potujoče knjižnice.

Kot ravnateljica je uvedla novosti v delovanju Knjižnice Ivana Potrča, pod njenim vodstvom so nabavili nov bibliobus, prešli na sodobnejše aplikacije Cobiss 3 in uvedli racionalizacijo dela.

Od začetka dela v knjižničarstvu je članica Društva bibliotekarjev Maribor in od leta 2006 aktivna članica izvršnega odbora Sekcije za potujoče knjižnice. Od leta 2009 dela kot predsednica te sekcije in je odgovorna urednica časopisa Potujoče novice. V letu 2014 je postala predsednica strokovnega odbora ZBDS.

Je avtorica ali soavtorica številnih razstav in projektov, ki se nanašajo na zgodovino in življenje Ptuja z okolico. Je tudi pravljíčarka, pripravlja razstave slik in izvaja bibliopedagoške urice. S prispevki sodeluje na strokovnih srečanjih, zlasti s področja potujočega knjižničarstva, je avtorica katalogov, strokovnih in poljubnih člankov, dela kot urednica, predavateljica, mentorica in recenzentka.

Ob tem je dejavna tudi v širšem družbenem okolju, za kar je prejela kar nekaj priznanj: Oljenko, za uspehe dosežene na kulturnem področju (Priznanje Mestne občine Ptuj leta 2000), Bistrumovo plaketo za desetletno recenzentsko delo (Znanstveno raziskovalno središče Bistra Ptuj leta 2002), in Srebrno priznanje za prispevek k uresničevanju poslanstva ZOTKS na področju mladinskega raziskovalnega dela (Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije leta 2013).

- **Doc. dr. Silva Novljan** se z raziskovalnim in izobraževalnim delom vključuje v razvoj knjižnic s poudarkom na kakovostnem in etičnem uresničevanju njihovega poslanstva. Najsi obravnava organizacijo knjižnic, delo z uporabniki, posamezne storitve in procese, knjižnične zbirke in prostor ali razvijanje branja in informacijske pismenosti, jih zmeraj vključuje v kontekst pomena za knjižnico, posameznika in okolje. Njena obsežna bibliografija ponuja zanimivo in uporabno vsebino, tako za praktike kot razvijalce knjižnic in bibliotekarske stroke.
- **Cirila Pekica** je po izobrazbi univerzitetna diplomirana etnologinja in kulturna antropologinja ter sociologinja kulture. V Knjižnici Kočevje je bila kot bibliotekarka zaposlena od leta 1995, od leta 1997 kot vodja oddelka za odrasle. Zanimala se je za vlogo knjižnice v vsakdanjem življenju posameznika. Od leta 2001 je direktorica Knjižnice Kočevje.
- **Doc. ddr. Verena Perko** (1952), muzejska svetnica, je publicistka in pesnica, arheologinja z doktoratom znanosti s področja rimskodobne arheologije, ki ga je zagovarjala na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Kasneje se je izobraževala s področja muzeologije na ICOM-ovih poletnih šolah Masarykove univerze v Brnu. S prestižno štipendijo Paula Gettyja v Los Angelesu je svoje znanje dopolnjevala na East England University v Norwichu in na daljšem strokovnem študijskem bivanju na univerzah in v muzejih v New Yorku, Los Angelesu, Bostonu, Filadelfiji in

drugje v ZDA. Muzeologijo je študirala na Univerzi v Zagrebu in študij zaključila z doktoratom pri prof. T. Šoli.

Zaposlena je bila najprej kot mlada raziskovalka v Mestnem muzeju in na Univerzi v Ljubljani, kjer je postala leta 1988 zunanja sodelavka na Arheološkem oddelku Filozofske fakultete pri predmetu rimska arheologija. Od leta 1997 je zaposlena kot kustosinja arheologinja v Gorenjskem muzeju v Kranju, kjer je avtorica in muzeološki vodja več stalnih in občasnih postavitev.

Je pobudnica in soustanoviteljica doktorskega študija heritologije na Univerzi v Ljubljani, nosilka predmeta muzeologija pri predmetu Arheologija za javnost in docentka za rimsko arheologijo. Je mentorica pri številnih diplomskih, magistrskih in doktorskih delih ter organizatorica in glavna izvajalka izobraževanj za slovenske muzealce pri Slovenskem muzejskem društvu.

Je aktivna članica več slovenskih strokovnih in znanstvenih mednarodnih društev kot so ICOM in ICOFOM (International Committee for Museology), ICOMOSS, INTERPRETEUROPE (International Association for Heritage Interpretation) in RCRF, mednarodnega društva za preučevanje rimskodobne keramike s sedežem v Švici.

- **Martina Petan** je leta 2003 diplomirala na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo na Filozofski fakulteti UL. Od leta 1997 je zaposlena na Ekonomski fakulteti v Centralni ekonomski knjižnici; od 2014 je zaposlena tudi v Službi za znanstveno raziskovalno delo na področju mednarodnih projektov. Je članica Delovne skupine za upravljanje Digitalne knjižnice Univerze v Ljubljani in članica izvršnega odbora Sekcije za visokošolske knjižnice. Je absolventka podiplomskega študija komunikologije na Fakulteti za družbene vede UL.

- **Mira Petrovič**, univ. dipl. zgod., višja bibliotekarka, je v knjižničarstvu aktivna od leta 2002, ko se je zaposlila v Knjižnici Ivana Potrča na Ptuj. Vsa leta opravlja delo v domoznanski dejavnosti in je vodja domoznanskega oddelka knjižnice. Je avtorica številnih samostojnih domoznanskih razstav s spremljevalnimi katalogi, urednica več publikacij in avtorica strokovnih in poljudnih prispevkov z domoznansko tematiko.

Sodeluje pri projektih digitalizacije domoznanskega gradiva in drugih projektih v knjižnici ter v projektih sorodnih lokalnih institucij na Ptujem. Opravlja delo koordinatorice domoznanske dejavnosti za spodnjepodravsko območje in se aktivno vključuje v delovno skupino domoznanstven slovenskih osrednjih območnih knjižnic. Med leti 2006 in 2011 je bila regijska urednica portala Kamra za Spodnje Podravje. Je članica izvršnega odbora Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS.

Za svoje delo na področju domoznanske dejavnosti je v lokalni skupnosti prejela več priznanj in nagrad. Aktivna je tudi na področju ljubiteljske kulture in varstva kulturne dediščine.

- **Iva Pezer**, dipl. knjiž., rođena je 1979. godine u Brčkom, Bosna i Hercegovina. Osnovnu školu i gimnaziju pohađala je u Vinkovcima, a studij knjižničarstva na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Radi u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci od 2004. godine. Voditeljica je Matične službe za narodne i školske knjižnice Vukovarsko-srijemske županije u kojoj ima 12 narodnih i 70 školskih knjižnica. Radi na promicanju knjižničarstva u Županiji i šire. Nastoji da knjižnične usluge budu dostupne svima razvijanjem bibliobusne službe. Sudjelovala je na mnogim stručnim skupovima, ali je i izlagala. Radila je na realiziranom projektu prekogranične suradnje *Libraries for a new age//Knjižnice/Biblioteke za novo doba* koji je bio financiran iz pretpristupnih fondova Europske unije, a razvija i Bookcrossing. Aktivan je član Komisije za pokretne knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva, član je Društva knjižničara Slavonije i Baranje te član Društva Naša djeca grada Vinkovaca.
- **Urška Plaznik** je studentka tretjega letnika dodiplomskega študija bibliotekarstva na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Je predsednica Sekcije študentov bibliotekarstva pri ZBDS.
- **Mag. Breda Podbrežnik Vukmir** je magistrica bibliotekarskih znanosti. Dela kot direktorica Matične knjižnice Kamnik že skoraj 20 let. Razvija inovativne projekte za spodbujanje branja in ohranjanje kulturne dediščine, pri čemer poudarja povezanost z lokalno skupnostjo.

Od leta 2006 do 2013 je bila predsednica Sekcije za splošne knjižnice pri ZBDS. S sekcijo so pripravljali promocijske akcije splošnega knjižničarstva in posvetovanja o različnih strokovnih vidikih knjižničarstva. Bila je tudi predsednica strokovnega odbora ZBDS. Od leta 2011 je članica upravnega odbora Združenja slovenskih splošnih knjižnic. Sodelovala je pri več delovnih skupinah za obravnavo strokovnih vprašanj: leta 2012 je sodelovala v strokovni delovni skupini za pripravo strategije razvoja slovenskih splošnih knjižnic (*Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013–2020*, Združenje slovenskih splošnih knjižnic), leta 2012 pri oblikovanju programa izobraževanja za direktorje splošnih knjižnic, leta 2013 v delovni skupini za pripravo meritev in normativov za knjižnične dejavnosti.

Objavlja članke in kot soavtorica, avtorica ali urednica sodeluje pri knjigah o ljudskem izročilu.
- **Damjana Pondelek**, direktorica podjetja *Urednica, odnosi z javnostmi, d.o.o.*, je strateška svetovalka in krizna komunikatorica, ki zagotavlja strateško svetovanje in celovito komunikacijsko pomoč in podporo tudi v komunikacijsko najzahtevnejših in najbolj odmevnih primerih. Dve desetletji delovanja na področju strateškega komuniciranja in upravljanje najbolj zahtevnih kriznih situacij širših družbenih razsežnosti ji omogočata vpogled v družbeno, gospodarsko, politično in medijsko zakulisje ter uspešno pomoč javnim zavodom, družbam in posameznikom v najtežjih

trenutkih in preizkušnjah. Je članica Slovenskega društva za odnose z javnostmi (PRSS), in Public Relations Society of America (PRSA), ki združuje strokovnjake na področju strateškega komuniciranja.

- **Nevenka Poteko**, univerzitetna diplomirana bibliotekarka, je zaposlena kot vodja knjižnice na Šolskem centru Celje. Ima enaindvajset let neposredne prakse v šolski knjižnici, od tega trinajst let v osnovni šoli in osem let na šolskem centru. Je med prvimi knjižničarji, ki so pristopili k računalniški obdelavi knjižničnega gradiva in usposabljanja uporabnikov, kako v računalniških katalogih in drugih virih poiskati in izbrati ustrezne informacije. Organizirala je srečanja z literarnimi ustvarjalci in sodelovala kot mentorica pri raziskovalnih nalogah. V osnovni šoli je bila članica timov različnih projektov. Izkušnje in novo pridobljeno znanje pri izvajanju KIZ-a z drugimi predmetnimi področji je učiteljem in knjižničarjem posredovala v obliki delavnic in seminarjev. Šest let je delovala kot članica uredniškega odbora revije *Šolska knjižnica* in en mandat v Svetu članic COBISS-a. V vzgoji in izobraževanju ima naziv svetovalka.

Kot vodja knjižnice na Šolskem centru Celje se ukvarja predvsem z nabavo in strokovno obdelavo knjižničnega gradiva, vodenjem ter izvajanjem bibliopedagoških ur za uporabnike in s svetovanjem. Sodeluje pri pripravi internih publikacij centra. Je mentorica pripravnikom. Razvojno delo poteka v iskanju znanja, idej in različnih priložnosti za vključevanje šolske knjižnice v izobraževalni proces, da bi se lahko odzivali na potrebe uporabnikov, okolja in možnosti, ki jih prinaša sodobna tehnologija. Aktivnost izkazuje tudi pri projektih, strokovnih posvetovanjih in izobraževanjih ter v različnih strokovnih združenjih. Je članica Društva bibliotekarjev Celje in izvršnega odbora Sekcije za šolske knjižnice pri ZBDS.

- **Izr. prof. dr. Vladimir Prebilič** je rojen leta 1974 v Ljubljani. Diplomiral je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani leta 1998 na dvopredmetnem programu A – zgodovina in B – geografija. Magistriral je leta 2001 na obramboslovju, kjer je s pomočjo štipendije Komisije EU preučeval konverzijo vojaških objektov v ZRN, ZDA in VB. Kot štipendist nemškega zveznega obrambnega ministrstva – Štipendija Manfreda Wörnerja je raziskoval teorijo logistike na nemški vojaški akademiji v Hamburgu in doktoriral na FDV leta 2004. Od leta 2010 je izredni profesor na oddelku za politologijo (FDV) in (so)nosilec pri predmetih: Temelji EU, Vojaška zgodovina, Obramboslovna geografija, Sodobni politični sistemi, Teorija taktike in Vojaška geografija. Med leti 2007 in 2011 je bil predstojnik Katedre za obramboslovje na Fakulteti za družbene vede. Na znanstvenem raziskovalnem področju je bil do sedaj vodja štirih projektov, posebej pa se ukvarja z raziskovanjem domoljubja med mladimi in v multikulturnih družbah, sodobno vojaško zgodovino in civilno vojaškimi odnosi. Osebna bibliografija dr. Prebiliča šteje 319 enot, od tega je 24 izvirnih znanstvenih člankov, 8 preglednih znanstvenih člankov, 34 strokovnih in preglednih znanstvenih člankov, 36 delov monografij ter 4 knjige. Od leta 2010 je dr. Prebilič tudi župan občine Kočevje.

- **Kristina Pritekelj** je leta 2000 diplomirala na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz slovenščine in bibliotekarstva. Leta 2001 se je zaposlila v Osrednji humanistični knjižnici na Filozofski fakulteti v knjižnici Oddelka za slovanske jezike in književnosti, kjer dela še danes. Tu opravlja dela in naloge na različnih področjih: katalogizacija, izposoja gradiva, informacijska dejavnost, zadnji dve leti pa se bolj intenzivno ukvarja s statistiko v Osrednji humanistični knjižnici.

- **Janja Rebolj** je muzejska svetovalka, vodja Programov za odrasle v Muzeju in galerijah mesta Ljubljane. V muzeju je zaposlena že 25 let, od leta 1996 pa se intenzivno ukvarja z razvojem komunikacijskih in vodstvenih veščin v muzejskem svetu in zasebno. Svoja znanja je pridobivala doma (Glotta Nova, Fast Forward) in po svetu. Je NLP mojster, coach, SDI modeartorka in trenerka (do januarja letos je za podjetje PSA izvajala kvalifikacije), možganom prijazna trenerka, in vodja delavnic Umetnost inoviranja po metodi Dimisa Michealidesa (vse z mednarodnimi licencami). Sodelovanje s knjižnicami ji je v veselje in navdih že vrsto let. Svoje delo v muzeju dopolnjuje s popoldanskim podjetjem REJ, ki ji omogoča, da svoje znanje širi in pridobiva tudi v poslovnem svetu. Trenutno je ena od trenerk projekta Mentorstvo za mlade (Javni sklad R Slovenije za razvoj kadrov in štipendije). Je dobitnica nacionalnega priznanja Jabolko kakovosti (2008).

- **Patricija Remšak** je zaposlena v Univerzitetni knjižnici Maribor, Enoti za domoznanstvo. Kot katalogizatorica vnaša podatke o gradivu, predvsem člankih z domoznansko vsebino iz dnevnega časopisja v Cobiss bazo, izvaja bibliopedagoško delo ter sodeluje pri različnih projektih.
Je avtorica ali soavtorica razstav, spremljajočih katalogov, strokovnega članka. Na spletnem portalu Kamra sodeluje kot redaktorica.

- **Simona Resman** je leta 1980 zaključila študij na Filozofski fakulteti Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani (A Arheologija, A Umetnostna zgodovina). Leta 1984 je opravila strokovni izpit in pridobila strokovno kvalifikacijo bibliotekarka. Leta 1998 ji je bil podeljen strokovni naziv višja bibliotekarka in leta 2009 naziv bibliotekarska specialistka. Njene delovne izkušnje obsegajo dejavnosti na delovnih mestih bibliotekarja-informatorja v enoti Mestna knjižnica Knjižnice Otona Župančiča (1983–1994), vodje te enote (1994–2004), pomočnice direktorice za strokovno delo in vodje Razvojnega oddelka Knjižnice Otona Župančiča (2004–2008) ter od leta 2008 pomočnice direktorice za strokovno delo in vodje Službe za razvoj in območnost Mestne knjižnice Ljubljana. V okviru strokovnega dela z uporabniki ima izkušnje z vodenjem delovne skupine za implementacijo avtomatizirane izposoje v Knjižnici Otona Župančiča (1992–1995) in testiranjem novosti v programu COBISS/Izposoja (1994–2004), oblikovanjem zasnove in vodenjem Središča za mlade kot servisa za posebno skupino uporabnikov (1998–2008) ter pripravo letnih načrtov in poročil izobraževanja ter usposabljanja uporabnikov knjižnice in uvajanje novih

metod neformalnega ter priložnostnega učenja. Aktivno je sodelovala v projektih *PubliCA*, *PULMAN*, *Calimera* in *Entitle* ter vodila projekte *Library as community centre*, *TUNE*, *PuLLS*, *Easy* in *CVŽU LUR*. Njeno razvojno delo obsega vodenje Službe za razvoj in območnost, pripravo ključnih dokumentov, načrtovanje mreže s pripravo idejnih načrtov za prenovo knjižnic, koordinacijo prijav na slovenske in tuje razpise, pripravo razvojnih projektov. Z referati in poročili se aktivno udeležuje nacionalnih in mednarodnih posvetovanj ter konferenc. Objavlja v nacionalnih in mednarodnih strokovnih publikacijah.

- **Tinka H. Selič** je od leta 2007 vodja službe za odnose z javnostmi v Narodnem muzeju Slovenije. Je ena izmed mnogih, ki svoje kariere v odnosih z javnostmi ni načrtovala, temveč se je v praksi znašla znotraj ustanove, v kateri deluje zaradi poznavanja matičnih strok in ljubezni do njih. Diplomirala je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in se dodatno izobraževala v Londonski šoli za odnose z javnostmi. Zagovarja stališče, da so odnosi z javnostmi predvsem *odnosi*, in to z ljudmi – z vsakim posameznikom posebej.

- **Irena Sešek** je od leta 1989 zaposlena v Narodni in univerzitetni knjižnici. Ukvarja se s področjem razvoja knjižničnih zbirk, obveznega izvoda publikacij in strokovne obdelave knjižničnega gradiva.

Aktivno deluje v stanovskem društvu in različnih strokovnih delovnih telesih (v mandatnem obdobju 2001/2003 izvoljena za predsednico Zveze bibliotekarskih društev Slovenije; v mandatnih obdobjih 1999/2001, 2011/2012 in 2013/2016 izvoljena za podpredsednico Zveze bibliotekarskih društev Slovenije; v dveh mandatnih obdobjih (1997/2001) izvoljena za članico izvršnega odbora Društva bibliotekarjev Ljubljana; v mandatnem obdobju 1997/2001 izvoljena za članico Sveta NUK; leta 2006, 2009, 2011 in 2013 izvoljena za predsednico Sveta članic COBISS; članica v delovni skupini za programsko opremo COBISS3/Nabava (1995–2000); članica v delovni skupini za pripravo spremembe Zakona o obveznem izvodu publikacij (2008–2009); članica Strokovnega telesa za nakup tuje znanstvene literature in baz podatkov (2011–); vodja skupine za pripravo Manifesta Zveze bibliotekarskih društev Slovenije o razvoju slovenskih knjižnic in knjižničarstva (<http://www.zbds-zveza.si/manifest.asp>).

Predava in objavlja strokovne članke na področju razvoja knjižničnih zbirk, obveznega izvoda in strokovne povezanosti knjižničarjev. Je izpraševalka za hrvaški in angleški jezik pri strokovnih bibliotekarskih izpitih.

Na področju razstavne dejavnosti soavtorica treh razstav: ob 200-letnici obveznega izvoda *Prvi obvezni izvodi na Slovenskem* (2007), ob 45-letnici revije *Litterae Slovenicae Prvih 45 let Litterae Slovenicae* ter *Trubarjev sklad v NUK – slovenska literatura v prevodih* (2011).

- **Marta Strahinič**, magistrica vseživljenjskega izobraževanja in direktorica Ljudske knjižnice Metlika, je kot prva profesionalna knjižničarka v občini Metlika postavila strokovne temelje knjižnični dejavnosti v občini, predvsem s strokovno postavitvijo knjižničnega gradiva in uvedbo različnih oblik dela z bralci. Kot mladinska knjižničarka je veliko pozornosti posvetila delu z mladimi bralci in postopno začela uvajati različne motivacijske oblike dela z njimi, kot so ure pravljič, igralne ure s knjigo, ustvarjalne delavnice, srečanja mladih bralcev z ustvarjalci in drugo. Je začetnica predšolske bralne značke »Malček bralček« v občini Metlika; kontinuirano jo je vodila več kot dvajset let.

Veliko pozornosti namenja širjenju bralne kulture med Romi. Med drugim je razvila tudi mednarodno priznan edinstven projekt *Romi, povabljeni v knjižnico*. Zanj je prejela Evropsko nagrado IDEC 2011 za inovativni projekt promoviranja bralne kulture, ki ji je bila podeljena na 17. konferenci o branju v belgijskem mestu Mons. Projekt je kot primer dobre prakse predstavila na mnogih posvetovanjih doma in v tujini, med drugim tudi v Bruslju na povabilo skupine za odprto metodo usklajevanja za promocijo kulturne raznolikosti in medkulturnega dialoga v javnih zavodih. Marta Strahinič je tudi dobitnica priznanja Slovenske sekcije IBBY 2011 za promocijo mladinske književnosti in branja.

Od leta 2009 je direktorica Ljudske knjižnice Metlika. V zadnjem času veliko pozornosti posveča razvijanju novih projektov za odrasle ter povezovanju knjižnice v lokalnem okolju in širše. Med drugim je predsednica Kulturnega društva »Pridi zvečer na grad«, ki organizira mednarodne poletne kulturne prireditve, in članica prireditvenega odbora Vinske vigradi v Beli krajini. Aktivna je v Društvu prijateljev mladine Metlika in je dobitnica zlatega znaka prostovoljstva.

- **Gregor Škrlič**, univerzitetni diplomirani bibliotekar, je zaposlen kot šolski knjižničar na Osnovni šoli Prule v Ljubljani, kjer vodi šolsko knjižnico, skrbi za spletno stran ter spletne učilnice. Z različnimi načini ter dejavnostmi individualno in skupinsko motivira uporabnike, izvaja knjižnično-informacijsko znanje, koordinira bralne in mednarodne projekte. Je član uredniškega odbora revije *Šolska knjižnica* in sodelujoči učitelj predmetno razvojne skupine za knjižnično dejavnost ZRSŠ ter član izvršnega odbora Sekcije za šolske knjižnice pri ZBDS. Bil je koordinator delovne skupine šolskih knjižničnih aktivnih članic COBISS pri Društvu šolskih knjižničarjev Slovenije in član predmetne razvojne skupine za Knjižnično informacijsko znanje na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo.
- **Vesna Špac** zaposlena je na Veterinarskem fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na mestu voditeljice Knjižnice. Prije toga bila je voditeljica knjižnica Brodarskog instituta u Zagrebu, Šumarskog instituta u Jastrebarskom i Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2008. godine s temom »Znanstveno komuniciranje hrvatske šumarske zajednice«. Objavila je više znanstvenih i stručnih radova. Sudjelovala je na mnogim stručnim skupovima

s prijavljenim ili pozvanim predavanjima. Bila je članicom uredništva časopisa *Radovi Šumarskog instituta i Monografije Šumarskog instituta 1945–2005* te urednicom *Zbornika sažetaka 60 godina Šumarskog instituta Jastrebarsko*.

Od 2012. je predsjednica Komisije za tehničke knjižnice i Sekcije za visokoškolske i specijalne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva te glavna urednica Izdanja Hrvatskog knjižničarskog društva. Sudjelovala je u organizaciji stručnog skupa Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica u Opatiji te bila urednicom *Zbornika 13. dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica*.

Od 2014. članicom je Komisije za medicinske knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva.

- **Mag. Peter Štoka**, magister bibliotekarske znanosti, viši bibliotekarski svetovalec, od leta 2000 v knjižničarski stroki, od leta 2006 vodja Oddelka za domoznanstvo in kulturno dediščino v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper, s poslanstvom ureditve in promocije posebnih knjižnih zbirk, povečini samostanskih fondov in plemiških zapuščin. S kolegom Ivanom Markovićem ureja revijo *Studia iustinopolitana* in zbirko *Bibliotheca iustinopolitana*, kjer so predstavljena znamenita knjižna dela koprskih avtorjev. V letih 2009–11 je bil predsednik Strokovnega odbora ZBDS in podpredsednik v mandatnem obdobju 2013–17, od leta 2009 predsednik Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino. Je tudi član skupine za koordinacijo domoznanstva OOK pod okriljem NUK-a. Je urednik strokovnih publikacij: *Domfest, smernice delovnih skupin za domoznanstvo* (NUK, 2009); *Materialno varovanje domoznanskih knjižnih depojev* (ZBDS, 2012) in prireditelj prvega festivala za domoznanstvo Domfest (Koper, 2009) ter posveta sekcije Promocija pis(a)ne kulturne dediščine (Koper, 2011).
- **Dr. Luka Šušteršič** je študij fizike na Univerzi v Ljubljani dokončal z doktorsko disertacijo leta 1989. Raziskoval je pojave s področja klasične elektrodinamike, transportne teorije in kvantne teorije polja. S prof. Ribaričem je objavil 20 znanstvenih člankov in eno znanstveno monografijo. Leta 1994 je prevzel vodenje znanstvenoinformacijskega centra Instituta »Jožef Stefan«. Sodeluje pri konzorcijskih pogajanjih s tujimi založniki ter zastopa naravoslovje v strokovnem telesu ARRS, ki ocenjuje prijave na razpis za sofinanciranje tuje literature in predlaga razporeditev razpisanih sredstev.
- **Lucie Vavříková** works in Elsevier since 2012 and is responsible for customers development in Central and Eastern Europe. Before she was responsible for research evaluation of international research in National Contact Organisation for Framework Programmes in the Czech Republic. She is a lecturer of information science and bibliometrics at Charles University in Prague. Information field and libraries are her life passion.

- **Andreja Videc** je po osnovni izobrazbi profesorica zgodovine in geografije. Na Oddelku za zgodovino Pedagoške fakultete v Mariboru je diplomirala leta 2010 na področju sodobne zgodovine Slovencev. V Osrednji knjižnici Celje je zaposlena od leta 2006, kjer od leta 2008 opravlja dela in naloge koordinatorice izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic za celjsko območje, od leta 2010 tudi vodi domoznanski oddelek. V okviru izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic sodeluje v skupini koordinatorjev osrednjih območnih knjižnic in skupini za domoznanstvo. Aktivno sodeluje pri upravljanju, razvoju in ustvarjanju vsebin za portal Kamra. Pri raziskovalnem delu se osredotoča na področje izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic. Andreja Videc je tudi avtorica več strokovnih in poljudnih člankov s področja domoznanstva, ljubiteljsko pa se ukvarja z zgodovino gasilstva.

- **Silvester Videtič** je diplomiral iz sociologije, v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani je zaposlen kot bibliotekar na medknjižnični izposoji. Poleg informacijskega dela v Enoti za uporabniške storitve spremlja razvoj programov za mednarodno medknjižnično izposajo in orodij za prejem dokumentov v digitalni obliki ter uvažanje teh novosti v vsakodnevno prakso. Predava tudi na tečajih za strokovne izpite iz bibliotekarske stroke.

- **Mag. Gorazd Vodeb** je diplomiral iz filozofije in magistriral iz bibliotekarstva na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Zaposlen je v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani kot svetovalec v Centru za razvoj knjižnic. Sodeloval je pri vzpostavitvi Mrežnika, oddaljenega dostopa do informacijskih virov in združevalnega iskalnika (portal DiKUL). Je predavatelj na strokovnih tečajih, sodeloval je pri pripravi Bibliotekarskega terminološkega slovarja. V Centru za razvoj knjižnic sodeluje pri izdelavi strokovnih izhodišč, raziskav in smernic.

- **Damjana Vovk** je univerzitetna diplomirana bibliotekarka in zgodovinarica. Od leta 2005 je zaposlena v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, najprej kot bibliotekarka v Informacijskem centru za bibliotekarstvo, zadnji dve leti pa kot vodja Službe za izposajo in posredovanje knjižničnega gradiva. Od 2007 do 2013 je urejala strokovno publikacijo *Knjižničarske novice*, v obdobju 2009–2013 je bila članica uredniškega odbora revije *Šolska knjižnica*. Od leta 2010 sodeluje v Bibliotekarski terminološki komisiji, od leta 2011 je strokovna tajnica ZBDS.

- **Stojan Zorzenone**, Primorec, ekonomist, po duši bančnik, po prepričanju pravičnik. Področja njegovega dela so raziskovalno delo, izobraževanje, podjetništvo in lokalna samouprava. Je pisec člankov s področja ekonomije. Opravljal je delo urednika in svetovalca za trg Bosna in Hercegovina na portalu »Izvozno okno« pri Javni Agenciji Republike Slovenije za podjetništvo in tuje investicije (JAPTI). Kot predavatelj za mikrofinance sodeluje s Slovenskim forumom socialnega podjetništva. V zadnjem času je angažiran na projektu vzpostavitve etične banke v Sloveniji.

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Turjaška ulica 1, 1000 Ljubljana, tel.: (01) 20 01 176, faks: (01) 42 57 293
www.zbds-zveza.si, info@zbds-zveza.si

ZBuDiSe!

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije

ISBN 978-961-6683-27-2

9 789616 683272